

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-060-135-24

Druk nr 426
Warszawa, 31 maja 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

na podstawie art. 26 ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych przekazuję Sejmowi

- Informację o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2023 r.

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Rozwoju i Technologii.

Z poważaniem

Donald Tusk

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Ministerstwo
Rozwoju i Technologii

**Informacja o realizacji ustawy
o specjalnych strefach ekonomicznych**

Stan na 31 grudnia 2023 r.

Warszawa, maj 2024 r.

Spis treści

<i>Synteza.....</i>	<i>3</i>
<i>Wprowadzenie</i>	<i>4</i>
<i>I. Zmiany legislacyjne</i>	<i>5</i>
<i>II. Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych</i>	<i>6</i>
<i>III. Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych.....</i>	<i>12</i>
<i>IV. Spółki zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi</i>	<i>44</i>
<i>Podsumowanie</i>	<i>83</i>
<i>Mapa specjalnych stref ekonomicznych w Polsce.....</i>	<i>85</i>

Synteza

Niniejszy dokument został przygotowany w związku z art. 26 ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1604), zwanej dalej „ustawą o sse”, który nakłada na Radę Ministrów obowiązek przedstawiania Sejmowi informacji o realizacji ustawy o sse wraz ze sprawozdaniem z wykonania budżetu.

Dokument zawiera informacje dotyczące funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. i obejmuje, tak jak w raportach za poprzednie lata, następujące zagadnienia:

- lokalizację i stopień zagospodarowania każdej ze stref,
- efekty funkcjonowania stref z uwzględnieniem liczby zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na ich terenie, utworzonych miejsc pracy, wartości i struktury branżowej zrealizowanych inwestycji oraz krajów pochodzenia kapitału,
- działalność spółek zarządzających strefami.

W 2023 r. łączny obszar stref nie uległ zmianie i wynosił 22 949,5 ha. Średni stopień zagospodarowania stref wzrósł natomiast do poziomu 75,09%, a więc o 1,36 pkt proc.

Na koniec 2023 r. przedsiębiorcy posiadali 2 005 ważnych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie stref.

W 2023 r. skumulowana wartość zainwestowanego kapitału wyniosła ponad 167,6 mld zł, co oznacza wzrost o przeszło 10,64 mld zł, czyli o ok. 6,8% w stosunku do roku poprzedniego.

Na koniec grudnia 2023 r. inwestorzy zatrudniali łącznie ponad 385,4 tys. pracowników. W stosunku do 2022 r. liczba pracowników ogółem spadła o przeszło 4 480, tj. o 1,1%, a liczba nowych miejsc pracy – o ponad 1,9 tys. etatów, czyli o 0,7%.

Zainwestowany w strefach kapitał prawie w 71,2% pochodził z sześciu krajów, tj.: Niemiec, Polski, Belgii, Korei Południowej, Luksemburga i Holandii. W strukturze branżowej inwestycji zdecydowanie dominuje branża motoryzacyjna. Przypada na nią prawie 28,5% skumulowanej wartości inwestycji w strefach. Na kolejnych pozycjach plasują się producenci wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (blisko 8,6%) oraz producenci urządzeń elektrycznych i nonelektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego (ok. 8,5%).

Największa koncentracja branżowa charakteryzowała strefę katowicką i legnicką. Na branżę wiodącą w tych strefach przypadło odpowiednio: 57,5% i 56,6% ulokowanego kapitału. Wysoki udział branży dominującej miały też strefy: wałbrzyska – 50,1% i tarnobrzeska – 48,1%. W strefach: katowickiej, legnickiej i wałbrzyskiej dominowała motoryzacja, a w strefie tarnobrzeskiej – produkcja urządzeń elektrycznych i nonelektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego.

W 2023 r. spółki zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi przeznaczyły na promocję ponad 15,4 mln zł. Z kolei na budowę infrastruktury na obszarze stref wydatkowano 527,6 mln zł, przy czym nakłady spółek zarządzających stanowiły ponad 54,5% tej kwoty. Pozostała część wydatków została sfinansowana przez gminy, gestorów mediów oraz Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad.

Wprowadzenie

Specjalna strefa ekonomiczna to wyodrębniona administracyjnie część terytorium Polski, gdzie przedsiębiorcy realizujący nowe inwestycje mogą korzystać z pomocy regionalnej w formie zwolnienia dochodu uzyskanego z działalności gospodarczej określonej w zezwoleniu od podatku dochodowego (odpowiednio od osób fizycznych lub osób prawnych).

W Polsce istnieje 14 specjalnych stref ekonomicznych, tj.: kamiennogórska, katowicka, kostrzyńsko-słubicka, krakowska, legnicka, łódzka, mielecka, pomorska, śląska, starachowicka, suwalska, tarnobrzeska, wałbrzyska oraz warmińsko-mazurska.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami strefy będą funkcjonowały do końca 2026 r.

Zasady korzystania z pomocy publicznej przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia wydane do końca 2000 r. zostały wynegocjowane z Komisją Europejską i określa je *ustawa z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw* (Dz. U. poz. 1840, z późn. zm.).

Przedsiębiorcy posiadający zezwolenia udzielone po 1 stycznia 2001 r. korzystają z pomocy publicznej w formie zwolnień podatkowych na zasadach całkowicie zgodnych z prawem UE obowiązującym w dniu wydania zezwolenia.

Na przestrzeni lat zasady udzielania pomocy w strefach ulegały zmianom, przy czym najistotniejsze modyfikacje wynikały z unijnych regulacji dotyczących udzielania pomocy publicznej, w szczególności regionalnej pomocy inwestycyjnej. Znalazło to odzwierciedlenie w funkcjonowaniu w przeszłości kilku programów pomocowych dotyczących stref.

Ostatni program pomocowy dotyczący specjalnych stref ekonomicznych, zgodny z regulacjami unijnymi dotyczącymi pomocy regionalnej, w szczególności z *rozporządzeniem Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającym niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu* (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1, z późn. zm.), został zarejestrowany pod numerem SA.40523(2015/X) i pierwotnie miał obowiązywać do końca 2020 r. Na program ten składały się akty prawne regulujące zasady udzielania pomocy w strefach, a więc *ustawa o sse*, *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2008 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom działającym na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenach specjalnych stref ekonomicznych* (Dz. U. z 2019 r. poz. 121), a także 14 rozporządzeń ministra właściwego do spraw gospodarki (odrębnych dla każdej strefy) w sprawie przetargów i rokowań mających na celu wyłonienie przedsiębiorców, którzy uzyskają zezwolenia na działalność w strefach. Rozporządzenia dotyczące przetargów i rokowań były wydane na podstawie art. 17 ust. 1a *ustawy o sse*, który z dniem 16 czerwca 2019 r. został uchylony przez *ustawę z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji* (Dz. U. z 2024 r. poz. 459), zwaną dalej „*ustawą o wni*”. Uchylenie ww. przepisu *ustawy o sse* i wynikające z tego wygaśnięcie ww. rozporządzeń dotyczących przetargów i rokowań było konsekwencją wprowadzenia na mocy *ustawy o wni* instrumentu wsparcia nowych inwestycji zastępującego specjalne strefy ekonomiczne.

I. Zmiany legislacyjne

W dniu 13 maja 2023 r. weszła w życie część przepisów ustawy z dnia 14 kwietnia 2023 r. *o zmianie ustawy o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, ustawy o obligacjach, ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. poz. 825), w tym art. 4 zmieniający przepisy art. 6 i 7 ustawy o sse.

Zmiany te polegały na:

- rozszerzeniu katalogu podmiotów, które mogą zarządzać specjalnymi strefami ekonomicznymi poprzez wskazanie w art. 6 ust. 1 ustawy o sse, że zarządzającym może być również spółka akcyjna lub spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, w której inny zarządzający posiada większość głosów na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników,
- dodanie w art. 7 ust. 1c ustawy o sse regulacji, zgodnie z którą do rady nadzorczej zarządzającego strefą, w stosunku do którego inny zarządzający posiada większość głosów, może być powołanych nie więcej niż 5 osób, w tym co najmniej dwóch przedstawicieli ministra właściwego do spraw gospodarki.

II. Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych

Zgodnie z art. 5 ust. 1 *ustawy o sse* statusem strefy mogły być objęte grunty stanowiące własność zarządzającego, Skarbu Państwa, jednoosobowej spółki Skarbu Państwa, jednostki samorządu terytorialnego i związku komunalnego albo będące w użytkowaniu wieczystym zarządzającego lub jednoosobowej spółki Skarbu Państwa, czyli tzw. grunty publiczne. Kryteria włączania do stref takich gruntów określała *Koncepcja rozwoju specjalnych stref ekonomicznych*, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 27 stycznia 2009 r.

W świetle art. 5 ust. 3 *ustawy o sse* możliwe było także obejmowanie strefą gruntów stanowiących własność lub użytkowanie wieczyste innych podmiotów, tzw. gruntów prywatnych, z zastrzeżeniem spełnienia jednego z warunków określonych w pkt 1–4. Warunki te dotyczyły projektów inwestycyjnych, które miały być realizowane na takich terenach (zdefiniowane były wymagania dotyczące parametrów inwestycji lub rodzaju działalności) i korekcyjnej zmiany granic – tzw. kryterium niezbędności dopuszczającego włączenie nie więcej niż 2 ha na rzecz pełnej realizacji rozpoczętej inwestycji.

W dniu 16 czerwca 2019 r. weszła w życie zmiana art. 5a ust. 1 *ustawy o sse*, wprowadzona na mocy *ustawy o wni*, likwidująca możliwość zmiany granic i obszaru specjalnych stref ekonomicznych. Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 5a ust. 1 *ustawy o sse* dopuszczalne jest jedynie zniesienie strefy przed upływem okresu, na jaki została ona ustanowiona lub połączenie stref.

Ostatnia zmiana granic specjalnej strefy ekonomicznej miała miejsce w 2019 r. i dotyczyła strefy krakowskiej.

Zatem łączna powierzchnia stref w Polsce na koniec 2023 r. nie uległa zmianie i wyniosła 22 949,5 ha.

Specjalne strefy ekonomiczne obejmowały tereny zlokalizowane w 186 miastach i 311 gminach.

Lokalizację i powierzchnię specjalnych stref ekonomicznych przedstawia tabela 1. Miasta i gminy, w których znajdują się tereny inwestycyjne objęte granicami stref, zostały również oznaczone na mapie Polski znajdującej się na str. 85 niniejszej *Informacji*.

Tabela 1. Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych na koniec 2023 r.

Lp.	Strefa województwo	Obszar (w ha)	Lokalizacja strefy
1	Kamiennogórska <i>dolnośląskie, wielkopolskie</i>	540,8285	<u>miasta</u> : Jawor, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Kowary, Lubań, Ostrów Wielkopolski, Piechowice, Zgorzelec <u>gminy</u> : Bolków, Gryfów Śląski, Janowice Wielkie, Kamienna Góra, Lubań, Lubawka, Lwówek Śląski, Mirsk, Nowogrodziec, Prusice, Żmigród
2	Katowicka <i>małopolskie, opolskie, śląskie</i>	2 749,3570	<u>miasta</u> : Bielsko-Biała, Bieruń, Bytom, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jastrzębie-Zdrój, Katowice, Kędzierzyn-Koźle, Knurów, Lubliniec, Myszków, Orzesze, Piekary Śląskie, Racibórz, Rybnik, Siemianowice Śląskie, Sławków, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Wodzisław Śląski, Zabrze, Zawiercie, Żory <u>gminy</u> : Czechowice-Dziedzice, Czerwionka-Leszczyny, Głucholazy, Godów, Gogolin, Kietrz, Koniecpol, Krapkowice, Krzepice, Łędziny, Miedźna, Myślenice, Ogrodzieniec, Olesno, Pawłowice, Radziechowy-Wieprz, Rajcza, Rudziniec, Siewierz, Strzelce Opolskie, Ujazd, Węgierska Górka, Woźniki
3	Kostrzyńsko-Słubicka <i>lubuskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie</i>	2 248,9669	<u>miasta</u> : Białogard, Gniezno, Gorzów Wielkopolski, Gubin, Kostrzyn nad Odrą, Nowa Sól, Piła, Poznań, Szczecin, Wągrowiec, Zielona Góra, Żagań, Żary <u>gminy</u> : Barlinek, Buk, Bytom Odrzański, Chodzież, Czerwieńsk, Dębno, Dobiegniew, Drezdenko, Golczewo, Goleniów, Gryfice, Gryfino, Gubin, Kamień Pomorski, Kargowa, Karlino, Kłodawa, Kożuchów, Krosno Odrzańskie, Krzeszyce, Kwilcz, Lipno, Lubsko, Łobez, Międzychód, Międzyrzecz, Myślibórz, Nowogard, Nowy Tomyśl, Pełczyce, Płoty, Przemęt, Rzepin, Santok, Sieraków, Skwierzyna, Słubice, Stęszew, Strzelce Krajeńskie, Sulechów, Sulęcín, Swarzędz, Śmigiel, Witnica, Wronki, Zwierzyn, Żagań
4	Krakowska <i>małopolskie, podkarpackie, świętokrzyskie</i>	1 015,6129	<u>miasta</u> : Bochnia, Bukowno, Kraków, Krosno, Limanowa, Nowy Sącz, Nowy Targ, Oświęcim, Sucha Beskidzka, Tarnów <u>gminy</u> : Andrychów, Babice, Bobowa, Bochnia, Boguchwała, Chełmek, Chelmiec, Chrzanów, Czorsztyn, Dąbrowa Tarnowska, Dobczyce, Drwinia, Gdów, Jędrzejów, Klucze, Niepołomice, Nowa Sarzyna, Nowe Brzesko, Skawina, Słomniki, Stary Sącz, Szczurowa, Trzebinia, Tuchów, Wolbrom, Zabierzów, Zakliczyn, Zator

Lp.	Strefa województwo	Obszar (w ha)	Lokalizacja strefy
5	Legnicka <i>dolnośląskie, lubuskie</i>	1 361,3405	<u>miasta</u> : Chojnów, Głogów, Legnica, Lubin, Zgorzelec, Złotoryja <u>gminy</u> : Chojnów, Gromadka, Iłowa, Kostomłoty, Legnickie Pole, Miękinia, Miłkowice, Polkowice, Prochowice, Przemków, Radwanice, Środa Śląska
6	Łódzka <i>łódzkie, mazowieckie, wielkopolskie</i>	1 764,8946	<u>miasta</u> : Bełchatów, Brzeziny, Kalisz, Koło, Konstantynów Łódzki, Kutno, Łęczyca, Łowicz, Łódź, Ozorków, Piotrków Trybunalski, Płock, Pruszków, Raciąż, Radomsko, Rawa Mazowiecka, Sieradz, Skierniewice, Sochaczew, Tomaszów Mazowiecki, Turek, Warszawa, Zduńska Wola, Zgierz, Żyrardów <u>gminy</u> : Aleksandrów Łódzki, Brójce, Kleszczów, Koluszki, Krośniewice, Ksawerów, Nowe Skalmierzyce, Opoczno, Ostrzeszów, Paradyż, Przykona, Rozprza, Sławno, Stryków, Tomaszów Mazowiecki, Ujazd, Widawa, Wieluń, Wola Krzysztoporska, Wolbórz, Wróblew, Żelów, Zgierz, Żychlin
7	Mielecka <i>lubelskie, małopolskie, podkarpackie, śląskie zachodniopomorskie</i>	1 723,9743	<u>miasta</u> : Chełm, Częstochowa, Dębica, Gorlice, Jarosław, Jasło, Krasnystaw, Kraśnik, Krosno, Leżajsk, Lubaczów, Lubartów, Lublin, Łańcut, Mielec, Międzyrzec Podlaski, Radzyń Podlaski, Rzeszów, Sanok, Szczecin, Zamość <u>gminy</u> : Brzozów, Dębica, Głogów Małopolski, Jedlicze, Kolbuszowa, Leżajsk, Łańcut, Ostrów, Radomyśl Wielki, Rejowiec Fabryczny, Ropczyce, Sędziszów Małopolski, Strzyżów, Trzebownisko, Zagórz
8	Pomorska <i>kujawsko-pomorskie, lubelskie, pomorskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie</i>	2 246,2929	<u>miasta</u> : Biała Podlaska, Brodnica, Bydgoszcz, Czarnków, Gdańsk, Gdynia, Grudziądz, Inowrocław, Kwidzyn, Lipno, Łeba, Malbork, Piła, Rypin, Stargard, Starogard Gdański, Tczew, Toruń, Włocławek <u>gminy</u> : Barcin, Chojnice, Czarna Woda, Czarnków, Człuchów, Gniewino, Grudziądz, Janikowo, Kowalewo Pomorskie, Krokowa, Liniewo, Lipno, Łysomice, Nakło nad Notecią, Pakość, Police, Solec Kujawski, Sztum, Świecie, Tczew, Wąbrzeźno
9	Słupska <i>pomorskie, zachodniopomorskie</i>	910,1585	<u>miasta</u> : Darłowo, Koszalin, Lębork, Słupsk, Szczecinek, Ustka, Wałcz <u>gminy</u> : Biesiekierz, Czarne, Debrzno, Kalisz Pomorski, Karlino, Polanów, Słupsk, Tychowo
10	Starachowicka <i>lubelskie, łódzkie, mazowieckie, opolskie, świętokrzyskie</i>	707,9814	<u>miasta</u> : Kielce, Ostrowiec Świętokrzyski, Puławy, Skarżysko-Kamienna, Starachowice <u>gminy</u> : Bliżyn, Iłża, Końskie, Mniszków, Morawica, Piekoszów, Połaniec, Puławy, Sędziszów, Staszów, Stąporków, Suchedniów, Szydłowiec, Tułowice

Lp.	Strefa województwo	Obszar (w ha)	Lokalizacja strefy
11	Suwalska <i>mazowieckie, podlaskie, warmińsko-mazurskie</i>	662,9506	<u>miasta</u> : Augustów, Białystok, Bielsk Podlaski, Ełk, Grajewo, Hajnówka, Łomża, Olecko, Ostrów Mazowiecka, Sejny, Suwałki <u>gminy</u> : Czyżew, Gołdap, Małkinia Górna, Narewka, Nowogród, Siemiatycze, Suwałki, Szczuczyn, Zabłudów
12	Tarnobrzeka <i>dolnośląskie, lubelskie, mazowieckie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie</i>	1 877,9531	<u>miasta</u> : Gostynin, Jasło, Kraśnik, Łuków, Pionki, Przemyśl, Radom, Siedlce, Stalowa Wola, Tarnobrzeg, Tomaszów Lubelski, Włodawa <u>gminy</u> : Baranów Sandomierski, Białobrzegi, Gorzyce, Horodło, Janów Lubelski, Jedlicze, Kobierzyce, Łapy, Łuków, Mińsk Mazowiecki, Nisko, Nowa Dęba, Nowe Miasto nad Pilicą, Opatów, Orły, Ożarów Mazowiecki, Pilawa, Połaniec, Poniatoła, Przasnysz, Rudnik nad Sanem, Ryki, Rymanów, Siedlce, Staszów, Tomaszów Lubelski, Tuczępy, Węgrów, Wierzbica, Wyszków
13	Wałbrzyska <i>dolnośląskie, lubuskie opolskie, wielkopolskie</i>	3 774,5461	<u>miasta</u> : Bielawa, Bolesławiec, Dzierżonów, Grodków, Jawor, Kalisz, Kłodzko, Kudowa-Zdrój, Leszno, Nowa Ruda, Oleśnica, Oława, Opole, Świdnica, Świebodzice, Wałbrzych, Wrocław <u>gminy</u> : Bolków, Brzeg, Brzeg Dolny, Bystrzyca Kłodzka, Dąbrowa, Długołęka, Dobromierz, Dobroszyce, Góra, Jarocin, Jelcz-Laskowice, Kąty Wrocławskie, Kluczbork, Kłodzko, Kobierzyce, Kościan, Krotoszyn, Książ Wielkopolski, Lewin Brzeski, Łubowo, Męcinka, Namysłów, Niemodlin, Nowa Ruda, Nysa, Oława, Otmuchów, Pleszew, Praszka, Prudnik, Rawicz, Skarbimierz, Stoszowice, Strzegom, Strzelin, Syców, Szprotawa, Śrem, Świdnica, Świebodzin, Twardogóra, Wądroże Wielkie, Wążów, Wołów, Września, Ząbkowice Śląskie, Żarów
14	Warmińsko-Mazurska <i>mazowieckie, warmińsko- mazurskie</i>	1 364,6770	<u>miasta</u> : Bartoszyce, Braniewo, Ciechanów, Działdowo, Elbląg, Iława, Kętrzyn, Lidzbark Warmiński, Mława, Mrągowo, Nowe Miasto Lubawskie, Olsztyn, Ostrołęka, Ostróda, Płońsk <u>gminy</u> : Barczewo, Bartoszyce, Biskupiec, Ciechanów, Dobrze Miasto, Działdowo, Iława, Iłowo-Osada, Kurzętnik, Morąg, Nidzica, Olecko, Olsztynek, Orneta, Orzysz, Ostróda, Pasłęk, Piecki, Pisz, Pomiechówek, Stawiguda, Szczytno, Węgorzewo, Wielbark, Zakroczym, Zalewo, Żuromin
Razem		22 949,5343	

Zagospodarowanie obszaru stref

Stopień zagospodarowania obszaru stref przedstawia tabela 2. Do kategorii gruntów zagospodarowanych została zaliczona powierzchnia zajęta przez przedsiębiorców posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy lub decyzję o wsparciu (wydaną na podstawie *ustawy o wni*) dla inwestycji planowanej do realizacji na terenach znajdujących się w granicach stref, nieruchomości zajęte przez przedsiębiorców działających bez zezwolenia lub decyzji (niezależnie od tego czy je posiadali, czy nie), a także grunty zajęte pod infrastrukturę.

Grunty niezagospodarowane stanowią więc tereny, które mogą być oferowane podmiotom zainteresowanym ich nabyciem, w tym przedsiębiorcom planującym realizację nowych inwestycji przy wykorzystaniu wsparcia wynikającego z *ustawy o wni*.

Tabela 2. Zagospodarowanie obszaru stref wg stanu na dzień 31 grudnia 2023 r.

Lp.	Strefa	Obszar strefy (w ha)	Grunty zagospodarowane (w ha)	Grunty niezagospodarowane (w ha)	Stopień zagospodarowania gruntów (w %)
1	Kamiennogórska	540,8285	309,6727	231,1558	57,26%
2	Katowicka	2 749,3570	2 381,3743	367,9827	86,62%
3	Kostrzyńsko-Słubicka	2 248,9669	1 707,4874	541,4795	75,92%
4	Krakowska	1 015,6129	752,0327	263,5802	74,05%
5	Legnicka	1 361,3405	607,9187	753,4218	44,66%
6	Łódzka	1 764,8946	1 389,5571	375,3375	78,73%
7	Mielecka	1 723,9743	1 525,5583	198,4160	88,49%
8	Pomorska	2 246,2929	1 783,3315	462,9614	79,39%
9	Słupska	910,1585	452,5635	457,5950	49,72%
10	Starachowicka	707,9814	531,4285	176,5529	75,06%
11	Suwalska	662,9506	568,7859	94,1647	85,80%
12	Tarnobrzeska	1 877,9531	1 554,0376	323,9155	82,75%
13	Wałbrzyska	3 774,5461	2 603,0207	1 171,5254	68,96%
14	Warmińsko-Mazurska	1 364,6770	1 065,9245	298,7525	78,11%
Razem		22 949,5343	17 232,6934	5 716,8409	75,09%

Na koniec 2023 r. łączny obszar stref był zagospodarowany w 75,09%. Tak jak w poprzednich latach największym stopniem zagospodarowania charakteryzowała się strefa mielecka (88,49%). Katowicka strefa po rocznej przerwie powróciła na drugą pozycję z wynikiem na poziomie 86,62%. Na kolejnych miejscach znajduje się strefa suwalska, w której zagospodarowane było 85,8% powierzchni i strefa tarnobrzeska, w której stopień zagospodarowania wyniósł 82,75%.

Kolejny rok z rzędu najmniejszy odsetek gruntów zagospodarowanych zanotowała strefa legnicka (44,66%), choć trzeba podkreślić, że wskaźnik ten systematycznie rośnie, tym razem o prawie 2,1 pkt proc. w stosunku do roku 2022 r. Na koniec 2023 r. jeszcze tylko w strefie

słupskiej udział gruntów zagospodarowanych w powierzchni ogółem nie przekroczył 50% i wyniósł 49,72%.

W porównaniu z 2022 r. powierzchnia zagospodarowana zwiększyła się o prawie 310,87 ha, a więc o 1,84%. Największy przyrost (o 95,2 ha) odnotowała strefa pomorska. Na tę strefę przypadło ponad 30,6% z puli nowo zagospodarowanych gruntów. Na kolejnych pozycjach znalazła się strefa katowicka, ze wzrostem powierzchni zagospodarowanej o blisko 60,7 ha oraz strefa warmińsko-mazurska, w której powierzchnia zagospodarowana zwiększyła się o ponad 35,3 ha. Najmniejszy przyrost powierzchni gruntów zagospodarowanych miał natomiast miejsce w strefie suwalskiej i słupskiej. Wyniósł on odpowiednio: 5,35 ha i 5,45 ha. Strefa wałbrzyska jest jedyną, w której obszar zagospodarowany skurczył się. Przyczyniła się do tego rezygnacja dużego koncernu z zakupu nieruchomości strefowej o powierzchni ponad 100 ha i ze wsparcia wynikającego z *ustawy o wni*. Na koniec 2022 r. grunt ten uznany był za zajęty pod inwestycję objętą decyzją o wsparciu, a na koniec 2023 r. – za niezagospodarowany.

Zwiększenie stopnia zagospodarowania, przy jednoczesnym wygaszaniu instrumentu stref i braku nowych zezwoleń od 2. połowy 2019 r., było możliwe m.in. dzięki wzrostowi wykorzystania terenów strefowych pod realizację inwestycji objętych decyzjami o wsparciu (na podstawie *ustawy o wni*), a więc instrumentu wsparcia, który zastąpił specjalne strefy ekonomiczne.

Na koniec 2023 r. powierzchnia zajęta przez przedsiębiorców posiadających ważne zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej w strefach wynosiła prawie 8 231,66 ha. Pod działalność związaną z inwestycjami objętymi decyzjami o wsparciu (realizowanymi na terenach innych niż zezwolenia) zagospodarowane było dodatkowo 1 928,17 ha terenu. W sumie pod działalność wspieraną na podstawie zezwoleń na prowadzenie działalności w strefie i na podstawie decyzji o wsparciu zagospodarowanych było prawie 10 159,83 ha, co stanowi 44,27% łącznej powierzchni stref.

W porównaniu z rokiem 2022 łączna powierzchnia terenu zagospodarowanego pod inwestycje objęte decyzjami o wsparciu (realizowane na terenach, które nie są jednocześnie wykorzystywane pod działalność gospodarczą prowadzoną na podstawie zezwolenia) wzrosła z 1 908,63 ha do 1 928,17 ha. Największy wzrost – o prawie 97,53 ha – odnotowała strefa pomorska, przy czym w dużej mierze było to konsekwencją wygaśnięcia zezwolenia należącego do Lafarge Cement i przypisania terenu zakładu (62,1 ha) do posiadanej przez tego przedsiębiorcę decyzji o wsparciu. Na tle pozostałych stref stosunkowo duże zwiększenie obszaru pod działalność wspieraną na podstawie *ustawy o wni* odnotowała też strefa katowicka. Lokowanie kolejnych inwestycji na terenach objętych statusem strefy przełożyło się na wzrost powierzchni zajętej pod działalność na podstawie decyzji o wsparciu o blisko 51,4 ha.

W strefach: kamiennogórskiej, mieleckiej, tarnobrzeskiej, wałbrzyskiej i warmińsko-mazurskiej powierzchnia terenu pod inwestycje objęte wsparciem wynikającym z *ustawy o wni* zmniejszyła się w sumie o ok. 191,38 ha. Największe spadki wystąpiły w strefie wałbrzyskiej (o blisko 115,9 ha) i tarnobrzeskiej (o prawie 58,3 ha), i były spowodowane głównie wycofaniem z obrotu prawnego dwóch decyzji o wsparciu dla dużych projektów inwestycyjnych w Jaworze i w Biskupicach Podgórnych pod Wrocławiem.

III. Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych

Prezentowane poniżej informacje opracowano na podstawie sprawozdań kwartalnych przekazywanych ministrowi właściwemu do spraw gospodarki przez spółki zarządzające strefami. Sprawozdania te odnoszą się do przedsiębiorców posiadających ważne zezwolenia na działalność w strefie. Przedsiębiorcy, którzy nie posiadają zezwoleń, nawet jeśli zrealizowali zaplanowaną inwestycję i korzystali z pomocy publicznej, nie są objęci sprawozdawczością, ponieważ nie ma podstaw prawnych do nałożenia na nich takiego obowiązku. W związku z tym dane o liczbie miejsc pracy w zakładach zlokalizowanych w strefach oraz wartości inwestycji zrealizowanych na ich terenie są niższe niż wielkości faktyczne.

Efekty ekonomiczne poszczególnych stref w dużym stopniu są zdeterminowane położeniem geograficznym obszarów i związanym z tym poziomem rozwoju infrastruktury społeczno-gospodarczej oraz dostępnością wykwalifikowanej kadry. Strefy, które należą do wiodących pod względem liczby zezwoleń, wartości inwestycji i liczby utworzonych miejsc pracy, są zlokalizowane w części zachodniej, południowej i centralnej Polski.

Liczba udzielonych zezwoleń

W związku z wejściem w życie *ustawy o wni*, wprowadzającej instrument wsparcia w formie zwolnienia podatkowego dla przedsiębiorców realizujących projekty inwestycyjne na terenie całej Polski w miejsce specjalnych stref ekonomicznych, w 2023 r., tak jak w latach 2020–2022, nie wydano żadnego zezwolenia. Ostatnie zezwolenie zostało wydane w czerwcu 2019 r. w strefie tarnobrzeskiej.

Tabela 3. Liczba ważnych zezwoleń na koniec roku

Lp.	Strefa	31.12.2020 r.	31.12.2021 r.	31.12.2022 r.	31.12.2023
1	Kamiennogórska	58	53	51	50
2	Katowicka	334	321	315	298
3	Kostrzyńsko-Słubicka	166	161	151	147
4	Krakowska	159	154	149	142
5	Legnicka	88	84	80	79
6	Łódzka	211	203	194	187
7	Mielecka	253	234	219	214
8	Pomorska	152	143	139	126
9	Słupska	85	80	71	63
10	Starachowicka	66	65	65	61
11	Suwalska	89	85	83	78
12	Tarnobrzeska	195	189	182	175
13	Wałbrzyska	326	320	312	295
14	Warmińsko-Mazurska	107	99	95	90
Razem		2 289	2 191	2 106	2 005

Powyższa tabela przedstawia liczbę ważnych zezwoleń w latach 2020–2023. Prezentuje ona dane w ujęciu narastającym, tj. uwzględnia zezwolenia wydane od początku istnienia stref i ważne na koniec danego roku.

Konsekwencją wygaszania instrumentu specjalnych stref ekonomicznych i braku nowych zezwoleń na działalność w strefach, przy jednoczesnym wyłączeniu z obrotu prawnego znacznej liczby zezwoleń udzielonych przedsiębiorcom w poprzednich latach, był spadek łącznej liczby zezwoleń ważnych na koniec 2023 r. do poziomu 2 005. Wyłączenie z obrotu prawnego zezwoleń w 2023 r. wynikało z wydania decyzji cofających lub stwierdzających wygaśnięcie tych zezwoleń, a także z wygaśnięcia zezwoleń z mocy prawa. Na liczbę ważnych zezwoleń miała również wpływ zmiana terminu obowiązywania 5 zezwoleń (po prawomocnych orzeczeniach Naczelnego Sądu Administracyjnego) i tym samym przywrócenie ważności zezwoleń, które na koniec 2022 r. uznane były za wygasłe.

Spadek łącznej liczby ważnych zezwoleń odnotowały wszystkie strefy, przy czym największy miał miejsce w strefach: katowickiej i wałbrzyskiej (w każdej z nich – o 17), pomorskiej (o 13), słupskiej (o 8) oraz w krakowskiej i tarnobrzeskiej (po 7). Największy procentowy ubytek liczby ważnych zezwoleń odnotowała strefa słupska, dla której wycofanie z obrotu 8 zezwoleń oznaczało spadek liczby zezwoleń o prawie 11,3%. W strefie kamiennogórskiej i legnickiej liczba ważnych zezwoleń zmniejszyła się w najmniejszym stopniu (o 1).

W 2023 r. najwięcej zezwoleń należało do przedsiębiorców działających w strefie katowickiej (298) i wałbrzyskiej (295). Na te dwie strefy przypadało prawie 29,6% wszystkich zezwoleń ważnych na koniec 2023 r. Na kolejnych pozycjach znalazły się strefy: mielecka (214 zezwoleń), łódzka (187) i tarnobrzeska (175). Łącznie na 5 wspomnianych stref przypadło ponad 58,3% ogółu zezwoleń, co oznacza wzrost o 0,3 pkt proc. w stosunku do roku 2022.

Całkowita liczba zezwoleń wydanych od początku funkcjonowania stref do końca 2023 r. wyniosła 4 302, z tego 2 297 zostało wyłączonych z obrotu prawnego w związku z cofnięciem, stwierdzeniem wygaśnięcia lub nieważności albo z uchyleniem. W 2023 r. utraciło moc 106 zezwoleń, a więc o 13 zezwoleń więcej niż w 2022 r.

Cofnięcie zezwolenia może nastąpić z urzędu w sytuacji niezrealizowania przez przedsiębiorcę określonych w nim warunków. Zezwolenie może być również cofnięte na wniosek samego przedsiębiorcy. Od początku funkcjonowania stref do końca 2023 r. zostało cofnięte 896 zezwoleń, tj. ponad 20,8% wszystkich wydanych. W samym 2023 r. cofnięto 28 zezwoleń, czyli o 4 więcej niż rok wcześniej.

Stwierdzenie wygaśnięcia zezwolenia następuje na wniosek przedsiębiorcy lub z mocy prawa w przypadku utraty przez dany podmiot statusu przedsiębiorcy, tj. z dniem wykreślenia spółki z Krajowego Rejestru Przedsiębiorców (z zastrzeżeniem, że wykreślenie z KRS nie wynika z przejęcia spółki przez inny podmiot), a w przypadku osoby fizycznej – z dniem wykreślenia z Centralnej Ewidencji i Informacji Działalności Gospodarczej (pod warunkiem, że wykreślenie z ewidencji nie jest skutkiem przekształcenia formy działalności w spółkę kapitałową w oparciu o przepisy art. 584¹ Kodeksu spółek handlowych i zezwolenie nie przeszło na spółkę powstałą z przekształcenia). Ponadto zezwolenie może wygasnąć z upływem terminu, na jaki zostało udzielone. Do końca 2023 r. wygasły 1 393 zezwolenia, co stanowi

prawie 32,4% ogólnej liczby zezwoleń wydanych w całej historii stref. Tylko w 2023 r. wygasło 78 zezwoleń, w tym 68 wygaśnień stwierdzono na wniosek przedsiębiorców, a 10 zezwoleń uznano za wygasłe z mocy prawa, w związku z likwidacją przedsiębiorców.

Podstawą unieważnienia zezwolenia jest wystąpienie jednej z przesłanek wskazanych w art. 156 Kodeksu postępowania administracyjnego, np. naruszenie przepisów o właściwości, wydanie decyzji bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa. Od początku funkcjonowania stref minister właściwy do spraw gospodarki wydał 6 prawomocnych decyzji stwierdzających nieważność zezwolenia.

Uchylenie zezwolenia następuje w sytuacji wystąpienia przesłanki określonej w art. 145 § 1, art. 145a, art. 145 aa lub w art. 145b Kodeksu postępowania administracyjnego, np. ujawnienia istotnych dla sprawy nowych okoliczności faktycznych lub nowych dowodów istniejących w dniu wydania decyzji, które nie były znane organowi wydającemu decyzję, bądź też wydania decyzji w wyniku przestępstwa. Minister właściwy do spraw gospodarki uchylił jak dotąd 2 zezwolenia. Podstawą tych decyzji była pierwsza z przytoczonych powyżej okoliczności.

Nakłady inwestycyjne

Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na podstawie zezwoleń, które były ważne na dzień 31 grudnia 2023 r., ponieśli nakłady inwestycyjne w wysokości 167,62 mld zł. W stosunku do 2022 r. inwestycje wzrosły o ponad 10,64 mld zł, tj. o prawie 6,8%.

Poniższa tabela przedstawia skumulowaną wartość kapitału zainwestowanego przez podmioty posiadające ważne zezwolenia na koniec danego roku, za lata 2021–2023.

Tabela 4. Poniesione nakłady inwestycyjne (narastająco, na koniec roku) w mln zł

Lp.	Strefa	2021 r.	2022 r.	2023 r.	Udział w nakładach w 2023 r. (w %)	Dynamika 2023/2022 (rok 2022 = 100)
1	Kamiennogórska	3 083,33	3 138,47	3 173,08	1,89	101,10
2	Katowicka	28 458,11	29 293,55	29 340,16	17,50	100,16
3	Kostrzyńsko-Słubicka	8 993,13	8 777,70	8 821,33	5,26	100,50
4	Krakowska	5 015,07	5 408,83	5 388,26	3,22	99,62
5	Legnicka	8 092,78	8 300,54	8 432,40	5,03	101,59
6	Łódzka	15 329,21	15 697,86	15 858,98	9,46	101,03
7	Mielecka	11 987,27	12 347,60	12 903,88	7,70	104,51
8	Pomorska	13 197,46	13 714,31	13 993,42	8,35	102,04
9	Słupska	2 345,21	2 480,14	2 461,61	1,47	99,25
10	Starachowicka	2 468,92	2 504,46	2 364,68	1,41	94,42
11	Suwalska	3 367,60	3 533,51	3 683,51	2,20	104,24
12	Tarnobrzeska	10 636,71	10 597,24	16 679,58	9,95	157,40
13	Wałbrzyska	33 445,69	35 047,90	38 331,21	22,87	109,37
14	Warmińsko-Mazurska	6 138,70	6 138,34	6 192,77	3,69	100,89
Razem		152 559,19	156 980,45	167 624,87	100,00	106,78

W 2023 r., podobnie jak w latach ubiegłych, największy udział w skumulowanej wartości inwestycji miały strefy: wałbrzyska (22,87%) i katowicka (17,5%), natomiast najmniejszy – strefa starachowicka (1,41%), śląska (1,47%) i kamiennogórska (1,89%).

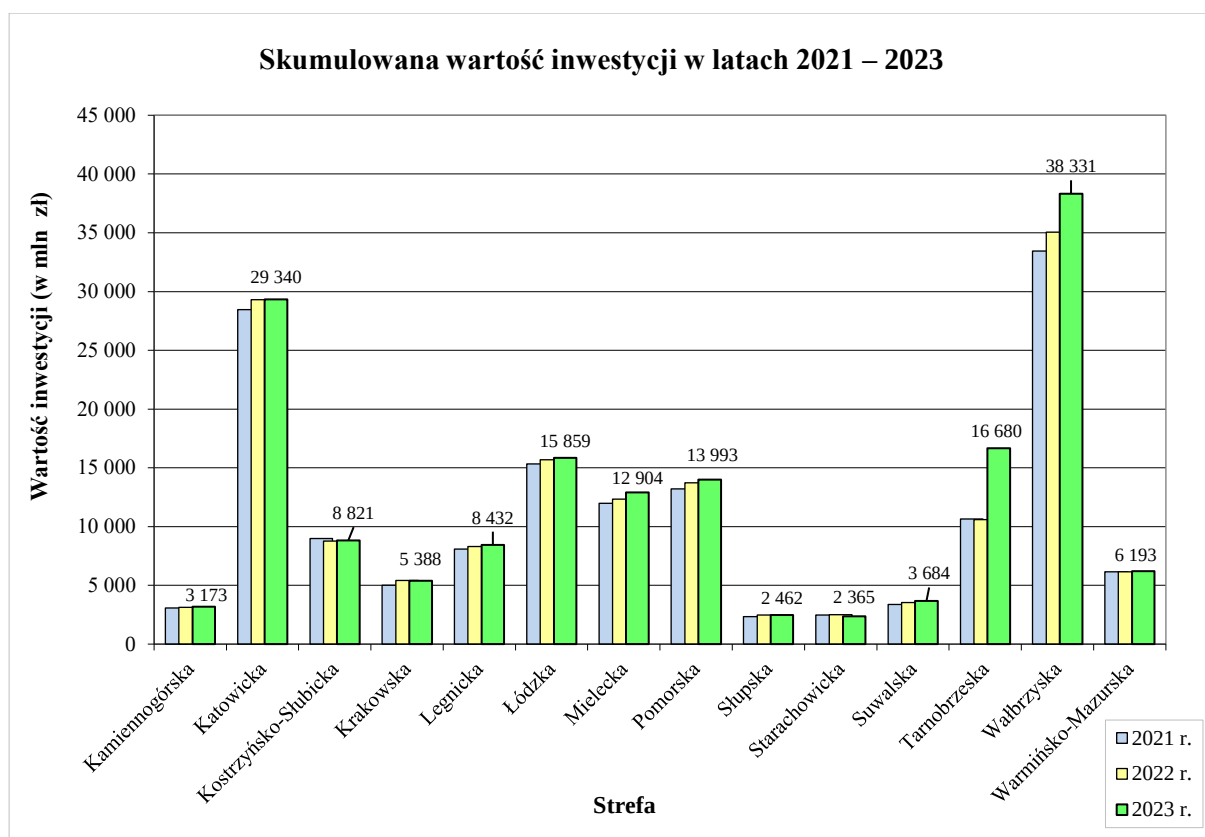
Z kolei najwyższą dynamikę inwestycji w 2023 r. odnotowano w strefie tarnobrzeskiej, w której nakłady inwestycyjne zwiększyły się w stosunku do 2022 r. o 57,4%. Było to przede wszystkim konsekwencją aktualizacji wartości jednej z inwestycji realizowanych przez przedsiębiorcę LG Energy Solution Wrocław w Biskupicach Podgórnych w gminie Kobierzyce.

Relatywnie wysokim, na tle pozostałych stref, zwiększeniem wartości poniesionych wydatków inwestycyjnych charakteryzowały się również strefy: wałbrzyska (wzrost o 9,37%), mielecka (o 4,51%) i suwalska (o 4,24%).

Spadek skumulowanej wartości inwestycji odnotowały trzy strefy: krakowska, śląska i starachowicka, przy czym to w tej ostatniej strefie był on największy i wyniósł prawie 5,6%. Wartość wydatków inwestycyjnych w strefie starachowickiej skurczyła się o prawie 140 mln zł w stosunku do roku 2022, mimo że przedsiębiorcy posiadający na koniec 2023 r. ważne zezwolenia zwiększyli wartość swoich inwestycji o ponad 26,2 mln zł. Spadek łącznej wartości inwestycji był wynikiem cofnięcia jednego zezwolenia i stwierdzenia wygaśnięcia trzech zezwoleń, w tym zezwolenia należącego do Valdi-Ceramika sp. z o.o. w upadłości – jednego z największych inwestorów w tej strefie. Łączna wartość inwestycji dla tych czterech zezwoleń, nie uwzględniona w wynikach strefy na koniec 2023 r., wynosi ok. 166 mln zł.

W wartościach bezwzględnych największy wzrost inwestycji w porównaniu z 2022 r. wystąpił w strefie tarnobrzeskiej i wyniósł ponad 6,08 mld zł. Jest to wynikiem wspomnianej aktualizacji wydatków inwestycyjnych poniesionych przez LG Energy Solution Wrocław. Na kolejnej pozycji uplasowała się strefa wałbrzyska, ze wzrostem na poziomie ponad 3,28 mld zł. Na wynik ten złożyły się znaczące nakłady poczynione w 2023 r. przez przedsiębiorców: Umicore Battery Materials Poland (wcześniej jako Umicore Poland), Flex Films Europa, GKN Driveline Polska i Mercedes-Benz Manufacturing Poland, a także ponowne uwzględnienie w statystykach zezwolenia z 1999 r. dla Toyota Motor Manufacturing Poland. Zezwolenie to w kilku ostatnich latach traktowane było jako wygasłe w związku z upływem terminu obowiązywania. Po prawomocnym rozstrzygnięciu przez Naczelną Sąd Administracyjny sprawy ze skargi na decyzję ministra właściwego do spraw gospodarki odmawiającą zmiany terminu ważności zezwolenia, okres obowiązywania przedmiotowego zezwolenia został wydłużony do końca 2026 r., co pozwoliło na objęcie raportowaniem inwestycji objętej tym zezwoleniem. Przywrócenie ważności najstarszego zezwolenia tego inwestora oznaczało zwiększenie wartości inwestycji o ponad 1,5 mld zł. Strefa wałbrzyska osiągnęła drugi wynik wśród stref i znacząco zwiększyła wartość inwestycji, mimo że w 2023 r. utraciło moc aż 18 zezwoleń związanych z inwestycjami na łączną kwotę ok. 677,8 mln zł.

Znaczący wzrost nakładów w stosunku do roku 2022 odnotowała też strefa mielecka. Zwiększenie wartości inwestycji o prawie 556,3 mln zł wynikało z sukcesywnego angażowania środków przez wielu przedsiębiorców, wśród których wyróżniali się: BorgWarner Poland, Kronospan Mielec, Kronoflooring i Kronospan HPL.

Miejsca pracy

Inwestorzy działający na terenie stref na koniec 2023 r. zatrudniali 385 439 pracowników, z czego ponad 68,3% stanowiły nowe miejsca pracy, tzn. utworzone przez przedsiębiorców w wyniku realizacji nowych inwestycji po dniu uzyskania zezwolenia.

W 2023 r. zatrudnienie ogółem u przedsiębiorców posiadających zezwolenia na działalność w strefach spadło w stosunku do roku 2022 o 4 483 pracowników, tj. o 1,1%.

Najwyższa dynamika zatrudnienia ogółem wystąpiła w strefie tarnobrzęskiej, gdzie liczba etatów wzrosła o 5,2%. Tak jak w przypadku wydatków inwestycyjnych, wysoka dynamika zatrudnienia była wynikiem aktualizacji danych o inwestycji LG Energy Solution Wrocław, ale też zatrudnienia kolejnych pracowników przez tego inwestora i przez Thoni Alutec. Dodatnią dynamikę zatrudnienia odnotowały jeszcze strefy: mielecka, katowicka i legnicka, przy czym wielkości te oscylowały w granicach od 100,1 do 101,5. W strefie słupskiej wskaźnik dynamiki wyniósł 100, choć w rzeczywistości zatrudnienie ogółem było mniejsze o 1 pracownika. W pozostałych strefach wskaźnik dynamiki zatrudnienia był mniejszy od 100, co oznacza, że zatrudnienie ogółem na koniec 2023 r. spadło w stosunku do poziomu z 2022 r. Największe spadki odnotowały strefy starachowicka i łódzka, w których liczba pracowników ogółem zmniejszyła się odpowiednio o 9,1% i 8,1%. W strefie starachowickiej było to wynikiem redukcji ponad 300 etatów u przedsiębiorcy Man Bus oraz wspomnianego wycofania z obrotu czterech zezwoleń, w szczególności zezwolenia Przedsiębiorstwa Robót Montażowo-Inwestycyjnych Promontin, które na koniec 2022 r. wykazywało zatrudnienie łączne na poziomie 175 pracowników i zezwolenia należącego do przedsiębiorcy Subtille, który na koniec 2022 r. zatrudniał 146 pracowników.

Zmniejszenie zatrudnienia w strefie łódzkiej jest konsekwencją cofnięcia jednego i wygaśnięcia siedmiu zezwoleń dla przedsiębiorców zatrudniających na koniec 2022 r. ponad 2 050 pracowników oraz znaczącego ograniczenia zatrudnienia u przedsiębiorców: Bosch Sprzęt Gospodarstwa Domowego, HTL-Strefa, Frigo Logistics, Press Glass, Infosys Poland, Mondelez Polska Production (w zakładzie w Tomaszowie Mazowieckim), Gillette Poland International i Whirlpool Company Polska. U dwóch pierwszych inwestorów redukcja zatrudnienia przekraczała 200, a w pozostałych – 100 etatów.

W liczbach bezwzględnych największy przyrost miejsc pracy ogółem w porównaniu z 2022 r. miał miejsce w strefie tarnobrzeskiej. Zatrudnienie wzrosło o prawie 1,4 tys. pracowników, głównie dzięki inwestycjom LG Energy Solution Wrocław i Thoni Alutec. Na kolejnej pozycji znalazła się strefa mielecka, w której liczba miejsc pracy zwiększyła się o 556. Przyrost na poziomie 377 etatów zapewnił strefie katowickiej trzecie miejsce w tej klasyfikacji.

Największy, bo wynoszący prawie 2 850 etatów, spadek zatrudnienia wystąpił w strefie łódzkiej. Jest to konsekwencją wspomnianego już wycofania z obrotu prawnego ośmiu zezwoleń, w tym dla takich pracodawców jak Hutchinson Poland i Delia Cosmetics, wykazujących na koniec 2022 r. łączne zatrudnienie na poziomie ok. 1,9 tys. pracowników. Przyczyniła się do tego także redukcja zatrudnienia, w szczególności u ośmiu znaczących inwestorów, oscylująca w przedziale od 105 do 277 etatów.

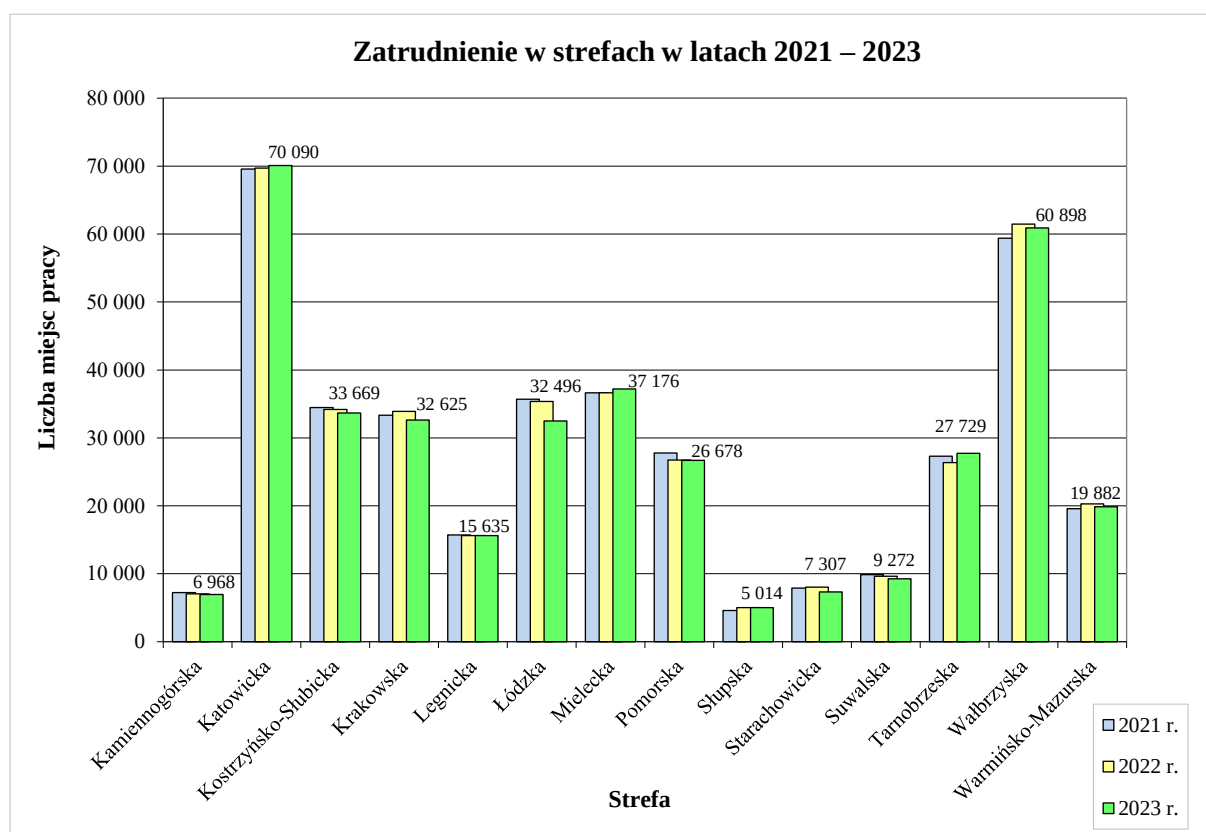

Tabela 5. przedstawia informacje o liczbie miejsc pracy w poszczególnych strefach w latach 2021–2023 u przedsiębiorców posiadających zezwolenia na działalność w strefie na koniec danego roku oraz informacje o dynamice zatrudnienia.

Tabela 5. Miejsca pracy w strefach

Lp.	Strefa	31.12.2021 r.			31.12.2022 r.			31.12.2023 r.			Dynamika zatrudnienia ogółem (rok poprzedni = 100%)	
		Ogółem	Utrzymane	Nowe	Ogółem	Utrzymane	Nowe	Ogółem	Utrzymane	Nowe	2022/2021	2023/2022
1	Kamiennogórska	7 229	952	6 278	7 031	938	6 093	6 968	908	6 060	97,2	99,1
2	Katowicka	69 587	27 001	42 586	69 713	26 518	43 195	70 090	26 738	43 352	100,2	100,5
3	Kostrzyńsko-Słubicka	34 487	13 479	21 008	34 205	13 042	21 163	33 669	13 038	20 631	99,2	98,4
4	Krakowska	33 314	12 677	20 637	33 905	12 650	21 255	32 625	11 834	20 791	101,8	96,2
5	Legnicka	15 700	3 645	12 055	15 614	2 532	13 082	15 635	2 524	13 111	99,5	100,1
6	Łódzka	35 677	9 538	26 139	35 345	9 181	26 164	32 496	8 448	24 048	99,1	91,9
7	Mielecka	36 644	14 241	22 403	36 620	14 078	22 542	37 176	14 505	22 671	99,9	101,5
8	Pomorska	27 757	11 071	16 686	26 756	6 978	19 778	26 678	6 580	20 098	96,4	99,7
9	Słupska	4 580	1 744	2 836	5 015	1 780	3 235	5 014	1 825	3 189	109,5	100,0
10	Starachowicka	7 909	2 998	4 910	8 038	2 998	5 040	7 307	2 888	4 419	101,6	90,9
11	Suwalska	9 883	4 336	5 547	9 612	4 382	5 230	9 272	4 227	5 045	97,3	96,5
12	Tarnobrzeska	27 281	6 727	20 554	26 351	6 646	19 705	27 729	5 940	21 789	96,6	105,2
13	Wałbrzyska	59 410	14 441	44 969	61 452	13 367	48 085	60 898	13 258	47 640	103,4	99,1
14	Warmińsko-Mazurska	19 595	9 673	9 922	20 265	9 633	10 632	19 882	9 463	10 419	103,4	98,1
Razem		389 053	132 523	256 530	389 922	124 723	265 199	385 439	122 176	263 263	100,2	98,9

Liczba nowych miejsc pracy na koniec 2023 r. zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 2022 o 0,7 %, co oznaczało spadek o ponad 1,9 tys. etatów.

Najwyższą dynamiką w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy charakteryzowała się strefa tarnobrzeska. Liczba nowych miejsc pracy wzrosła w tej strefie o 10,6% i było to przede wszystkim konsekwencją działalności LG Energy Solution Wrocław i Thoni Alutec. Zwiększenie liczby nowych miejsc pracy w stosunku do roku 2022 odnotowały jeszcze strefy: katowicka, legnicka, mielecka i pomorska, ale wyniosło ono maksymalnie 1,6%. O tyle wzrosła liczba nowych miejsc pracy w strefie pomorskiej. Jest to jedyna strefa, w której liczba nowych miejsc pracy wzrosła, ale zatrudnienie ogółem spadło. Wynikało to ze znaczącego przyrostu liczby nowych etatów, rekompensującego ubytek związany z wycofaniem z obrotu prawnego 13 zezwoleń, i równoczesnego spadku liczby utrzymanych miejsc pracy w związku z wygaśnięciem zezwolenia dla przedsiębiorcy Lafarge Cement.

W liczbach bezwzględnych największy przyrost liczby nowych miejsc pracy w porównaniu z 2022 r. miał miejsce w strefie tarnobrzeskiej. Na koniec 2023 r. liczba nowych etatów w tej strefie wzrosła o prawie 2,1 tys. W strefie pomorskiej liczba nowo powstałych miejsc pracy zwiększyła się o 320, a w strefach katowickiej i mieleckiej wzrost wyniósł odpowiednio: 157 i 129 miejsc. W strefie legnickiej, ostatniej strefie z dodatnią dynamiką, liczba nowych etatów wzrosła o 29.

Spadek liczby nowych miejsc pracy wystąpił w dziewięciu strefach, przy czym największa redukcja miała miejsce w strefie starachowickiej, w której liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku realizacji nowych inwestycji skurczyła się o 12,3%. Było to konsekwencją tych samych zjawisk, które przyczyniły się do największego w ujęciu procentowym spadku zatrudnienia ogółem, a więc wycofania z obrotu prawnego 4 zezwoleń (w tym zezwolenia dla przedsiębiorcy Subtille wykazującego na koniec 2022 r. 146 nowych etatów i zezwolenia Przedsiębiorstwa Robót Montażowo-Inwestycyjnych Promontin wykazującego 65 nowych miejsc pracy) oraz fluktuacji zatrudnienia, głównie w Man Bus. W strefie łódzkiej liczba nowych miejsc pracy spadła o 8,1%, a więc dokładnie w takim samym stopniu jak zatrudnienie ogółem. W obu przypadkach redukcja o 8,1% przełożyła się na największy spadek tych parametrów w liczbach bezwzględnych. Liczba nowych miejsc pracy w strefie łódzkiej skurczyła się o ponad 2,1 tys. W największym stopniu przyczyniło się do tego wygaśnięcie zezwoleń przedsiębiorców Hutchinson Poland i Delia Cosmetics oraz ograniczenie liczebności załogi u kilku dużych inwestorów. Na trzeciej pozycji pod względem skali spadku liczby nowych miejsc pracy jest strefa suwalska. Spadek o 3,5% był wynikiem redukcji zatrudnienia u takich przedsiębiorców jak: Irys, Rosti, Aquael, Zakłady Produkcyjno-Usługowe Prawda i Porta KMI Poland. W pozostałych strefach redukcje nowych etatów nie przekraczały 3,0%. W grupie stref o największych spadkach nowo utworzonych miejsc pracy w liczbach bezwzględnych, poza łódzką, znalazły się strefy: starachowicka (spadek o 621 etatów), kostrzyńsko-słubicka (o 533 miejsca), krakowska (o 464 etaty) i wałbrzyska (o 445 miejsc).

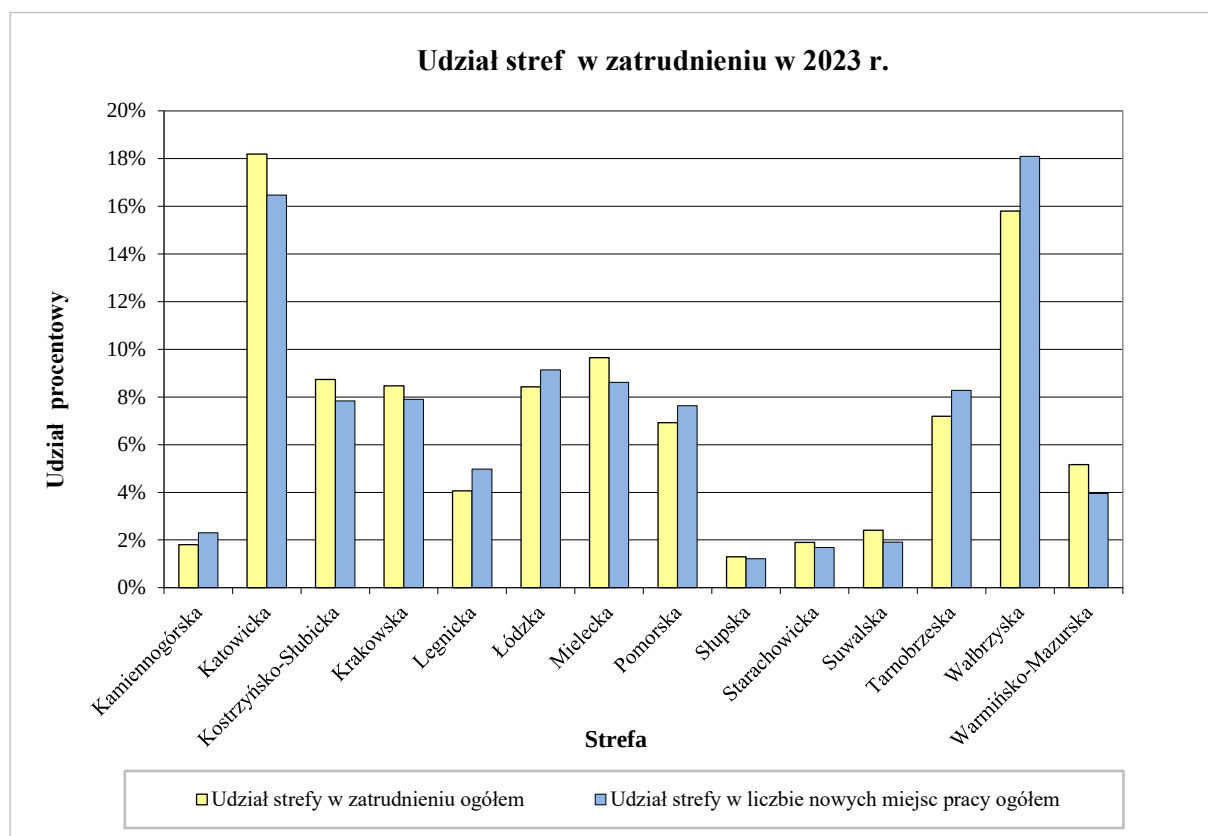
Największym udziałem w zatrudnieniu ogółem od wielu lat charakteryzuje się strefa katowicka. W 2023 r. wyniósł on prawie 18,2% i był o 0,3 pkt proc. wyższy niż w roku wcześniejszym. Do największych pracodawców w strefie katowickiej należą: NGK Ceramics Polska,

ZF Passive Safety Systems (spółka powstała po podziale ZF Automotive Systems Poland), Stellantis Gliwice, spółki z grupy Tenneco, Lear Corporation Poland II (fabryka w Tychach), Adient Seating Poland, Brembo Poland i Nexteer Automotive Poland.

Drugą pod względem udziału w zatrudnieniu była strefa wałbrzyska, z wynikiem na poziomie 15,8%, a więc zbliżonym do udziału z roku 2022. Wysoką pozycję w tym rankingu strefa zawdzięcza inwestycjom realizowanym przez takich przedsiębiorców jak: Kyndryl Global Services Delivery Centre Polska, Volkswagen Poznań (fabryka we Wrześni), Toyota Motor Manufacturing Poland, Electrolux Poland (zakłady w Żarowie, Oławie i Świdnicy), Mahle Polska, ZF CV Systems Poland, Adient Poland, Faurecia Wałbrzych i 3M Wrocław.

Na trzeciej pozycji znalazła się strefa mielecka, której udział w zatrudnieniu ogółem wynosił 9,65%. W tej strefie najwięcej pracowników zatrudniali: Pratt & Whitney Rzeszów, Firma Oponiarska Dębica, Lear Corporation Poland II (zakład w Jarosławiu), Bury i BorgWarner Poland.

Niewiele mniejsze udziały miały strefy: kostrzyńsko-słubicka (8,74%), krakowska (8,46%) i łódzka (8,43%). Łącznie na te sześć stref przypadło prawie 69,3% wszystkich miejsc pracy istniejących w specjalnych strefach ekonomicznych na koniec 2023 r.

Tak jak w poprzednich latach strefa katowicka i wałbrzyska, z najwyższym udziałem w zatrudnieniu ogółem, dominowały również pod względem udziału w liczbie utworzonych nowych miejsc pracy. W tym rankingu na pierwszym miejscu plasuje się jednak strefa wałbrzyska, z udziałem wynoszącym 18,1%, a więc dokładnie takim samym jak w roku 2022. Nowe miejsca pracy powstałe w strefie katowickiej stanowiły natomiast 16,5% ogółu nowych etatów. Trzecią pozycję, kolejny rok z rzędu, zajęła strefa łódzka, z udziałem na poziomie 9,1%.

Łącznie na te trzy strefy przypadło niespełna 43,7% wszystkich nowych miejsc pracy powstałych w strefach.

Przedsiębiorcą, który według stanu na koniec 2023 r. utworzył w strefach najwięcej nowych miejsc pracy jest Volkswagen Poznań, posiadający zakłady w Poznaniu (strefa kostrzyńsko-słubicka) i we Wrześni (strefa wałbrzyska). Przedsiębiorca ten stworzył prawie 4,1 tys. nowych miejsc pracy. Pułapu 4 tys. nowych etatów nie udało się przekroczyć przedsiębiorcy Shell Polska prowadzącemu działalność w strefie krakowskiej na podstawie 4 zezwoleń. Na koniec 2023 r. w centrum usługowym Shell Polska było ponad 3,9 tys. miejsc pracy powstałych dzięki realizacji nowych inwestycji. Na kolejnej pozycji uplasował się Electrolux Poland. Przedsiębiorca działający w Oławie, Świdnicy i Żarowie w strefie wałbrzyskiej oraz w Siewierzu i Zabrze w strefie katowickiej przez wiele lat był liderem w tej klasyfikacji. Spadek na trzecie miejsce jest konsekwencją redukcji ponad 600 nowych etatów. W sumie w zakładach tego przedsiębiorcy utworzonych zostało ponad 3,75 tys. nowych miejsc pracy.

Wiodący inwestorzy

Na liście największych inwestorów doszło do kilku istotnych zmian, w tym na pozycji lidera. Grupę piętnastu największych inwestorów tworzą jednak ci sami przedsiębiorcy.

Na pierwsze miejsce, z czternastego, awansował przedsiębiorca LG Energy Solution Wrocław i było to wynikiem zwiększenia wartości jednej z dwóch jego inwestycji o ponad 6,1 mld zł. Znaczący awans w rankingu odnotował też Umicore Battery Materials Poland (wcześniej jako Umicore Poland) działający w Nysie. Na przestrzeni roku 2023 przedsiębiorca zainwestował ponad 1,03 mld zł i dzięki temu z ostatniej, piętnastej pozycji trafił na miejsce dziewiąte.

Swoje pozycje w gronie wiodących inwestorów zachowało dwóch przedsiębiorców: Toyota Motor Manufacturing Poland działająca w Wałbrzychu i Jelczu-Laskowicach oraz Grupa Azoty Polyolefins inwestująca w Policach. Pozostali przedsiębiorcy spadli w rankingu o jedną lub dwie pozycje.

Tabela 6. Wiodący inwestorzy w specjalnych strefach ekonomicznych

Lp.	Przedsiębiorca	Strefa	Branża	Kraj pochodzenia kapitału
1	LG Energy Solution Wrocław sp. z o.o.	Tarnobrzaska	Produkcja ogniw do pojazdów elektrycznych	Korea Płd.
2	Mercedes-Benz Manufacturing Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Motoryzacja (silniki)	Niemcy
3	Stellantis Gliwice sp. z o.o.	Katowicka	Motoryzacja (samochody i silniki)	Niemcy
4	Toyota Motor Manufacturing Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Motoryzacja (skrzynie biegów i silniki)	Belgia/Japonia
5	Volkswagen Poznań sp. z o.o.	Wałbrzyska i Kostrzyńsko-Słubicka	Motoryzacja (samochody)	Luksemburg
6	Grupa Azoty Polyolefins S.A.	Pomorska	Chemiczna	Polska
7	NGK Ceramics Polska sp. z o.o.	Katowicka	Motoryzacja (filtry do silników)	Belgia/Wielka Brytania/Japonia

Lp.	Przedsiębiorca	Strefa	Branża	Kraj pochodzenia kapitału
8	Volkswagen Motor Polska sp. z o.o.	Legnicka	Motoryzacja (silniki)	Niemcy
9	Umicore Battery Materials Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Produkcja materiałów katodowych do akumulatorów	Luksemburg
10	Essity Operations Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Produkcja środków higieny osobistej	Niemcy
11	Bridgestone Stargard sp. z o.o.	Pomorska	Produkcja opon	Belgia
12	Mondelez Polska Production sp. z o.o.	Wałbrzyska i Łódzka	Spożywcza	Polska
13	Zakłady Farmaceutyczne Polpharma S.A.	Pomorska, Tarnobrzeska i Łódzka	Farmaceutyczna	Holandia
14	Egger Biskupiec sp. z o.o.	Warmińsko-Mazurska	Przetwórstwo drewna	Austria
15	Euroglas Polska sp. z o.o.	Łódzka	Produkcja szkła	Niemcy

Łączne nakłady inwestycyjne piętnastu największych inwestorów na koniec 2023 r. wyniosły ponad 50,09 mld zł, co stanowiło 29,9% całkowitej wartości inwestycji zrealizowanych w strefach. Udział inwestycji czołowych inwestorów był o 4,1 pkt proc. większy niż w 2022 r.

Podobnie jak w poprzednich latach w czołowej piętnastce najsilniej reprezentowana jest branża motoryzacyjna. Przypadło na nią ok. 51,4% wartości inwestycji zrealizowanych przez piętnastu wiodących inwestorów. To spadek w stosunku do roku 2022 o 8 pkt proc. Z kolei pod względem kraju pochodzenia kapitału największy udział w wartości inwestycji mają przedsiębiorcy z kapitałem niemieckim. Przypada na nich blisko 33,7% wydatków inwestycyjnych. Dla porównania w 2022 r. udział kapitału z Niemiec wynosił 41,2%. Wśród wiodących inwestorów wyróżniają się też przedsiębiorcy z kapitałem z Belgii (udział na poziomie 19,1%) i z Luksemburga (prawie 14,1%).

Przedsięwzięcia zrealizowane przez piętnastu największych inwestorów zlokalizowane są głównie w województwie dolnośląskim i śląskim. Na terenie tych województw swoje inwestycje ulokowało 7 z 15 wiodących inwestorów, przy czym aż 6 z nich posiadało więcej niż jedno zezwolenie. Na inwestycje zrealizowane w województwie śląskim i dolnośląskim przypadło 61,7% środków zainwestowanych przez podmioty z czołowej piętnastki.

Piętnastu wiodących inwestorów posiadało łącznie 48 ważnych zezwoleń. Aż dziewięć zezwoleń przypadało na Zakłady Farmaceutyczne Polpharma działające w trzech strefach: pomorskiej (Starogard Gdański), łódzkiej (Sieradz) i tarnobrzskiej (Nowa Dęba). Siedem zezwoleń posiadała Toyota Motor Manufacturing Poland, 5 należało do NGK Ceramics Polska, a 4 – do Stellantis Gliwice, Volkswagen Motor Polska i Mondelez Polska Production działającego w strefie łódzkiej (Tomaszów Mazowiecki) i wałbrzyskiej (Skarbimierz). Pięciu inwestorów z czołowej piętnastki posiadało jedno zezwolenie na działalność w strefie.

W 2023 r. poszerzyło się grono przedsiębiorców, których inwestycje w strefach przekroczyły 1 mld zł. Grupa ta liczyła 24 przedsiębiorców, a więc o 2 inwestorów więcej niż na koniec

2022 r. Łączna wartość wydatków inwestycyjnych poniesionych przez tę grupę inwestorów na koniec 2023 r. wyniosła ponad 60,56 mld zł, co stanowiło 36,13% całkowitej wartości kapitału ulokowanego w strefach.

Efekty w przeliczeniu na zagospodarowany obszar stref

W 2023 r. obszar zajęty przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia wyniósł prawie 8 231,66 ha, tj. o 309,29 ha mniej niż w roku 2022.

W trzynastu strefach powierzchnia gruntów zajętych pod działalność gospodarczą na podstawie zezwoleń zmniejszyła się. Skala tego spadku była różna i wynosiła od 0,98 ha w strefie kamiennogórskiej do 77,74 ha w strefie pomorskiej. Tak duże zmniejszenie powierzchni wykorzystywanej pod działalność na podstawie zezwolenia w strefie pomorskiej wynika z wycofania z obrotu 13 zezwoleń. w szczególności z wygaśnięcia zezwolenia należącego do Lafarge Cement, realizowanego na terenie o powierzchni ponad 62,1 ha.

Jedyną strefą, w której obszar wykorzystywany pod działalność prowadzoną na podstawie zezwolenia nie zmienił się, jest strefa legnicka.

W 2023 r. na 1 ha terenu zagospodarowanego przez inwestorów posiadających zezwolenie na działalność w strefach przypadło 20,36 mln zł nakładów inwestycyjnych i 47 miejsc pracy. W porównaniu z rokiem 2022 średnia wartość nakładów inwestycyjnych na 1 ha była wyższa o 1,98 mln zł, natomiast średnia dotycząca liczby miejsc pracy zwiększyła się o 1.

Tabela 7. Efekty w przeliczeniu na 1 ha terenu wykorzystanego pod działalność objętą zezwoleniami

Lp.	Strefa	Teren zajęty pod działalność na podstawie zezwolenia (ha)	Nakłady inwestycyjne na 1 ha (w mln zł)	Miejsca pracy na 1 ha
1	Kamiennogórska	138,0382	22,99	50
2	Katowicka	1 030,8513	28,46	68
3	Kostrzyńsko-Słubicka	728,0899	12,12	46
4	Krakowska	447,5874	12,04	73
5	Legnicka	289,1863	29,16	54
6	Łódzka	695,2120	22,81	47
7	Mielecka	547,9466	23,55	68
8	Pomorska	854,9849	16,37	31
9	Słupska	206,9349	11,90	24
10	Starachowicka	168,0430	14,07	43
11	Suwalska	260,0943	14,16	36
12	Tarnobrzeska	617,9074	26,99	45
13	Wałbrzyska	1 639,5666	23,38	37
14	Warmińsko-Mazurska	607,2134	10,20	33
	Razem	8 231,6562	20,36	47

Biorąc pod uwagę nakłady inwestycyjne na 1 ha najlepszy wynik osiągnęła strefa legnicka. Na 1 ha zagospodarowanego terenu przypadło w niej 29,16 mln zł inwestycji. Niewiele gorszy wynik osiągnęła strefa katowicka, w której wskaźnik ten wzrósł do 28,46 mln zł/ha. Na trzecie miejsce, dzięki inwestycji LG Energy Solution Wrocław, awansowała strefa tarnobrzeska, osiągając wynik na poziomie 26,99 mln zł/ha. To w tej strefie przyrost w stosunku do 2022 r. był największy i wyniósł 10,94 mln zł na 1 ha. Na kolejnych pozycjach znalazły się strefy: mielecka, wałbrzyska, kamiennogórska i łódzka, z nakładami przekraczającymi 22 mln zł na 1 ha. Strefa starachowicka jako jedyna odnotowała spadek średniej wartości wydatków inwestycyjnych na 1 ha, przy czym był on niewielki – 0,58 mln zł/ha.

Pod względem wielkość zatrudnienia przypadającego na 1 ha najlepszy rezultat osiągnęły strefy: krakowska (73 etaty) oraz katowicka i mielecka (po 68 etatów). Wynik przekraczający 50 miejsc pracy osiągnęła jeszcze strefa legnicka (54 etaty).

Największy wzrost liczby miejsc pracy w przeliczeniu na 1 ha w porównaniu z 2022 r. wystąpił w strefie mieleckiej i tarnobrzeskiej. W obu strefach średnia ta wzrosła o 5 etatów. W pięciu strefach, tj. w kostrzyńsko-słubickiej, krakowskiej, legnickiej, suwalskiej i warmińsko-mazurskiej wskaźnik ten nie zmienił się. Spadki średniej liczby miejsc pracy odnotowały natomiast strefy: kamiennogórska (o 1 etat), łódzka (o 2 miejsca) i starachowicka (o 4 etaty).

Struktura inwestycji według kraju pochodzenia kapitału

Dla określenia kraju pochodzenia kapitału zagranicznego przyjęto, tak jak w poprzednich latach, jedną z definicji stosowanych przez Narodowy Bank Polski, tj. kraj siedziby nierezydenta będącego udziałowcem w danej firmie lub posiadającego oddział.

Tabela 8. Struktura geograficzna zainwestowanego kapitału

Lp.	Kraj pochodzenia kapitału	Wartość kapitału (w mln zł)	Udział w łącznym kapitale
1	Niemcy	40 340,38	24,07%
2	Polska	37 290,35	22,25%
3	Belgia	12 596,49	7,51%
4	Korea Płd.	11 066,38	6,60%
5	Luksemburg	10 004,93	5,97%
6	Holandia	8 029,01	4,79%
7	USA	7 752,37	4,62%
8	Włochy	5 591,98	3,34%
9	Wielka Brytania	4 864,13	2,90%
10	Szwecja	4 828,30	2,88%
11	Szwajcaria	4 287,38	2,56%
12	Austria	4 137,17	2,47%
13	Cypr	3 248,85	1,94%
14	Francja	3 162,02	1,89%
15	Hiszpania	2 116,63	1,26%
16	Japonia	2 062,62	1,23%

Lp.	Kraj pochodzenia kapitału	Wartość kapitału (w mln zł)	Udział w łącznym kapitale
17	Finlandia	1 385,99	0,83%
18	Dania	1 314,02	0,78%
19	Chiny	791,89	0,47%
20	Zjednoczone Emiraty Arabskie	661,33	0,39%
21	Pozostałe	2 092,65	1,25%
Razem		167 624,87	100,00 %

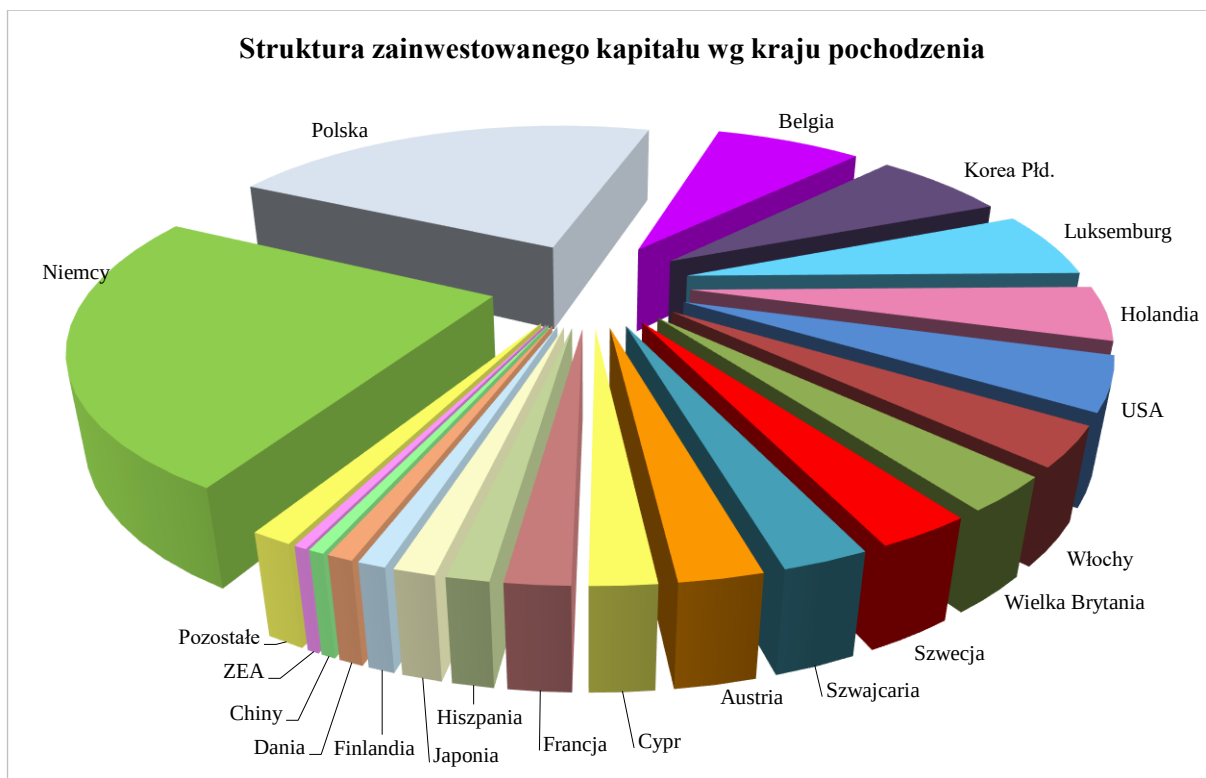
W rankingu krajów pochodzenia kapitału zainwestowanego w strefach doszło do kilku znaczących zmian (przesunięcia w rankingu o pięć, a nawet sześć pozycji) i wielu mniejszych, będących konsekwencjami tych przetasowań. Nie zmienił się lider i wicelider. Na koniec 2023 r. najwięcej kapitału ulokowali w strefach przedsiębiorcy z kapitałem niemieckim. Udział Niemiec wyniósł 24,07% i był mniejszy niż roku 2022 o 1,18 pkt proc. Wartość inwestycji niemieckich wzrosła jednak w ciągu ubiegłego roku o prawie 698 mln zł. Nakłady poniesione przez przedsiębiorców z Polski wzrosły natomiast o ponad 2,1 mld zł, co przełożyło się na udział na poziomie 22,25%, a więc nieznacznie niższy niż w roku 2022 (o 0,16 pkt proc.).

Pierwsza znacząca zmiana w strukturze kapitału ulokowanego w strefach związana jest z awansem Belgii o dwie pozycje – z piątej na trzecią. Zwiększenie udziału Belgii w strukturze kapitałowej wynikało w głównej mierze ze zmiany kraju pochodzenia kapitału dużego inwestora z branży motoryzacyjnej – NGK Ceramics Polska – z Japonii na kapitał mieszany ze zdecydowaną dominacją Belgii. Nie bez znaczenia było też przywrócenie najstarszego zezwolenia przedsiębiorcy Toyota Motor Manufacturing Poland, którego kapitał w ponad 95% pochodzi z Belgii. Konsekwencją zmiany właściciela NGK Ceramics Polska był spadek Japonii w dziesiątego na szesnaste miejsce. Kolejna duża zmiana w tej klasyfikacji to awans o pięć pozycji – z dziewiątej na czwartą – Korei Południowej. Przyczyniła się do tego aktualizacja wartości inwestycji LG Energy Solution Wrocław.

Spadek o sześć pozycji, a więc taki sam jak w przypadku Japonii, odnotowała też Francja. Wartość inwestycji z kapitałem francuskim na koniec 2023 r. pozwoliła Francji na zajęcie 14 pozycji. Jedną z przyczyn spadku w rankingu była zmiana pochodzenia kapitału przedsiębiorcy Saint-Gobain Innovative Materials Polska z francuskiego na kapitał mieszany, niemiecko-koreański, ze zdecydowaną dominacją tego pierwszego. Kolejne powody to zmiana właściciela przedsiębiorców: Faurecia Legnica i Faurecia Wałbrzych oraz stwierdzenie wygaśnięcia zezwoleń dla Lafarge Cement i Hutchinson Poland.

O trzy pozycje w rankingu awansowały: Wielka Brytania, Szwajcaria i Cypr, natomiast spadek o trzy miejsca był udziałem Holandii. Zmianę o jedną pozycję odnotowali: Luksemburg, USA, Włochy, Szwecja i Austria, przy czym w przypadku trzech pierwszych krajów był to spadek, a w pozostałych dwóch – awans. Hiszpania, Finlandia, Dania i Chiny zachowały swoje miejsca w klasyfikacji. Na ostatniej, dwudziestej pozycji w rankingu znalazły się Zjednoczone Emiraty Arabskie, zastępując Węgry.

Poniższy wykres prezentuje wiodące kraje pochodzenia kapitału ulokowanego w specjalnych strefach ekonomicznych.

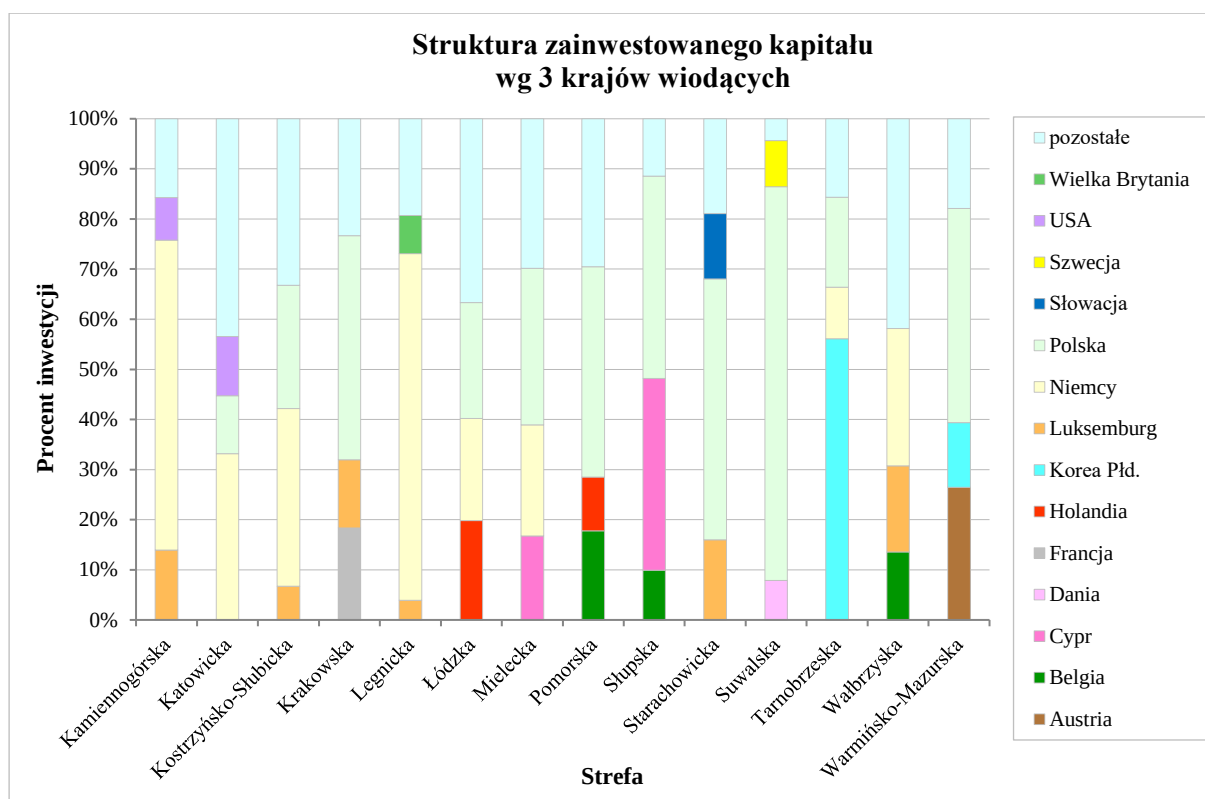

Na koniec 2023 r. 71,19% wartości kapitału zainwestowanego w strefach pochodziło z sześciu krajów: Niemiec, Polski, Belgii, Korei Południowej, Luksemburga i Holandii. W 2022 r. udział czołowej szóstki krajów był mniejszy o 2,05 pkt proc. i wynosił 69,14%. Po raz pierwszy od kilku lat zmieniła się lista sześciu krajów dominujących w strukturze inwestycji w strefach. Miejsce w tym wąskim gronie utraciły Stany Zjednoczone Ameryki, a awansowała do niego, na czwartą pozycję, Korea Południowa.

Na dwadzieścia krajów, z których pochodziły największe środki ulokowane w strefie według stanu na koniec 2023 r., w przypadku ośmiu nakłady inwestycyjne były mniejsze niż w roku 2022. Największe spadki odnotowały inwestycje japońskie i francuskie. Wyniosły one odpowiednio: 2,89 mld zł i 2,71 mld zł. Znacząco, bo o blisko 1,15 mld zł, skurczyła się też wartość kapitału z Holandii. Wydatki inwestycyjne przedsiębiorców z Włoch spadły natomiast o 766,8 mln zł. Pozostałe cztery kraje, tj. Szwecja, Dania, Hiszpania i Chiny, odnotowały niewielkie spadki, mieszczące się w przedziale od 5,6 mln zł do 48,1 mln zł.

Z kolei największy przyrost wartości zaangażowanego kapitału miał miejsce w przypadku inwestorów z Korei Południowej, Belgii i Polski. Wydatki inwestycyjne przedsiębiorców z tych trzech krajów wzrosły o ponad 2 mld zł, w tym inwestycje koreańskie o 5,84 mld zł, belgijskie – o prawie 4,76 mld zł, a inwestycje z Polski – o ponad 2,1 mld zł.

Na poniższym wykresie została przedstawiona struktura kapitału zaangażowanego w poszczególnych strefach według trzech krajów wiodących pod względem wartości inwestycji.

Największy udział inwestycji niemieckich, tak jak w roku 2022, odnotowała strefa legnicka. Na kapitał z Niemiec przypada 69,18% ogółu środków zainwestowanych w tej strefie, co daje kwotę 5,83 mld zł. Do grona największych inwestorów niemieckich należą: Volkswagen Motor Polska, Sitech, Winkelmann, Hörmann Legnica i Voss Automotive Polska. Bardzo dużym udziałem kapitału niemieckiego, sięgającym w 2023 r. 61,82%, charakteryzowała się strefa kamiennogórska. Jest to w dużej części efekt działalności przedsiębiorcy Bauer Print Wykroty, na którego przypada prawie 41,3% kapitału niemieckiego zainwestowanego w tej strefie. Znaczące inwestycje w strefie kamiennogórskiej zrealizowali też: Wepa Piechowice, Dr. Schumacher, Dr. Schneider Automotive Polska. Inwestycje pochodzące z Niemiec dominowały również w strefie kostrzyńsko-słubickiej (35,45% całkowitych nakładów), w której zainwestowali: Gedia Poland, Homanit Polska, Homanit Krosno Odrzańskie i Phoenix Contact Wielkopolska oraz w strefie katowickiej (33,2% wydatków ogółem), w głównej mierze dzięki przedsiębiorcy Stellantis Gliwice, na którego przypada ponad 53,1% ogółu inwestycji niemieckich w strefie katowickiej. W strefie wałbrzyskiej Niemcy uplasowały się na pierwszej pozycji w grupie trzech wiodących krajów pochodzenia kapitału, z udziałem wynoszącym 27,44%, ale to właśnie w tej strefie wartość inwestycji niemieckich była najwyższa i wyniosła prawie 10,52 mld zł. Przyczynili się do tego m.in.: Mercedes-Benz Manufacturing Poland, Essity Operations Poland, spółki z grupy PCC, Creaton Polska, Rehau i BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego. Mercedes-Benz Manufacturing Poland działający w Jaworze i Stellantis Gliwice posiadający fabryki w Gliwicach i Tychach to najwięksi inwestorzy niemieccy w strefach. Poniesione przez nich nakłady, przekraczające kwotę 10,69 mld zł, stanowią 26,5% ogółu inwestycji niemieckich we wszystkich strefach.

Podobnie jak w latach wcześniejszych w 2023 r. największym udziałem kapitału pochodzącego z Polski charakteryzowały się strefy: suwalska i starachowicka, przy czym w przypadku strefy

suwalskiej udział ten wyniósł aż 78,56%. W strefie starachowickiej inwestycje z Polski stanowiły 52,05% całkowitych nakładów inwestycyjnych. Udział przekraczający 40% odnotowały też strefy: krakowska, warmińsko-mazurska, pomorska i śląska. Do największych polskich inwestorów w strefie suwalskiej należeli: Tanne, Pfleiderer MDF Grajewo, Padma i Bison, w starachowickiej – Grupa Azoty Zakłady Azotowe Puławy, a w krakowskiej – Wiśniowski, Alupol Films, Grupa Azoty i ComArch. Wynik strefy warmińsko-mazurskiej to w dużej mierze zasługa inwestycji: Cedrob w Ciechanowie, Spółdzielni Mleczarskiej Mlekpól, ILS i Tymbark-MWS w Olsztynku. Dominacja inwestycji z kapitałem polskim w strefie pomorskiej wynika głównie z inwestycji Grupy Azoty Polyolefins, Ciech Soda Polska i Plastica, natomiast w strefie śląskiej – z aktywności Albatros Aluminium, Paula-Fish oraz Perla Polska.

Kapitał z Polski uplasował się na pierwszym miejscu w strukturze geograficznej inwestycji również w strefach: mieleckiej (z udziałem na poziomie 31,23%, dzięki działalności: ST3 Offshore w upadłości, Bury, Wipasz, Polskich Zakładów Zbożowych Lubella GMW czy polsko-austriackiego przedsiębiorcy Black Red White) i łódzkiej (23,14%, głównie za sprawą: Ceramiki Paradyż, Ceramiki Tubądzin III, Coko-Werk Polska i inwestycji w zakładzie Mondelez Polska Production w Tomaszowie Mazowieckim). W strefie pomorskiej inwestycje przedsiębiorców pochodzących z Polski osiągnęły najwyższą wartość spośród wszystkich stref i wyniosły ponad 5,88 mld zł. Prawie 4,65 mld zł przedsiębiorcy z kapitałem polskim zainwestowali w strefie wałbrzyskiej, przy największym udziale Mondelez Polska Production (zakład w Skarbimierzu), Faurecia Wałbrzych i Adient Poland. Tak duże nakłady nie wystarczyły jednak na uplasowanie się Polski w gronie trzech wiodących krajów pochodzenia kapitału w strefie wałbrzyskiej.

Duży udział kapitału polskiego charakteryzował także strefę kostrzyńsko-ślubicką (24,58%) i tarnobrzeską (17,96%). Polska zajęła w tych strefach drugie miejsce w strukturze kapitałowej inwestycji. Trzecią pozycję, z udziałem wynoszącym 11,52%, inwestycje z Polski zajęły w strefie katowickiej. Do największych polskich inwestorów w strefie kostrzyńsko-ślubickiej należeli: Faurecia Gorzów, Barlinek Inwestycje i Amica, w tarnobrzeskiej – Cell-Fast, KPS Food i Zbyszko Company, a w katowickiej – Tymbark-MWS z zakładem w Tychach, CP Glass, Mokate i Bioagra-Oil.

Kapitał belgijski, który awansował na trzecią pozycję w strukturze geograficznej inwestycji w strefach, w żadnej z nich nie był dominujący. W strefie pomorskiej inwestycje z Belgii uplasowały się na drugim miejscu w strukturze kapitałowej, a w strefie wałbrzyskiej i śląskiej – na trzecim. W strefie pomorskiej przedsiębiorcy z Belgii ulokowali środki finansowe o wartości prawie 2,49 mld zł, co stanowi 17,78% łącznej wartości inwestycji w tej strefie. Wysoki odsetek kapitału belgijskiego w strefie pomorskiej wynika głównie z inwestycji Bridgestone Stargard i Solvay Poland. Na tych dwóch przedsiębiorców przypada ok. 95,0% inwestycji z Belgii w strefie pomorskiej i prawie 18,8% ogółu inwestycji belgijskich w strefach. Największą wartość inwestycje belgijskie osiągnęły jednak w strefie wałbrzyskiej. Przedsiębiorcy z kapitałem z Belgii zainwestowali w niej ponad 5,21 mld zł, co dało udział na poziomie 13,59% łącznej wartości inwestycji w tej strefie. Na wartości kapitału belgijskiego ulokowanego w strefie wałbrzyskiej zaważyły przede wszystkim inwestycje Toyota Motor Manufacturing Poland w Wałbrzychu i Jelczu-Laskowicach. Również w strefie katowickiej

wartość inwestycji belgijskich była wyższa niż w strefie pomorskiej i wyniosła ok. 3,23 mld zł. Było to konsekwencją wspomnianej już zmiany kraju pochodzenia kapitału NGK Ceramics Polska. Wysoka pozycja Belgii w rankingu krajów pochodzenia kapitału w strefie słupskiej, z udziałem wynoszącym 9,94%, jest natomiast zasługą inwestycji AGC Automotive Poland (wcześniej jako Nordglass) – jedyne belgijskiego przedsiębiorcy w tej strefie działającego w dwóch lokalizacjach: w Koszalinie i Słupsku.

Kapitał z Korei Południowej, który odnotował największy awans (o 5 pozycji) w strukturze inwestycji według kraju pochodzenia kapitału, drugi rok z rzędu zajmował pierwsze miejsce w strukturze geograficznej inwestycji w strefie tarnobrzeskiej. Inwestycje przedsiębiorców z Korei wyniosły ponad 9,36 mld zł, co dało im udział na poziomie 56,13% nakładów inwestycyjnych w tej strefie i 84,61% ogółu inwestycji koreańskich we wszystkich strefach. Na wysoką pozycję Korei Południowej w strefie tarnobrzeskiej złożyły się m.in. inwestycje: LG Energy Solution Wrocław, LG Electronics Wrocław, LG Chem Poland, LG Innotek Poland i Dongseo Display Poland, wszystkie realizowane w gminie Kobierzyce pod Wrocławiem. Korea Południowa zajęła trzecią pozycję w strukturze kapitałowej inwestycji w strefie warmińsko-mazurskiej i osiągnęła ten wynik wyłącznie dzięki jednemu przedsiębiorca – LG Electronics Mława. Jego inwestycja na kwotę przekraczającą 800 mln zł stanowiła 12,94% ogółu wydatków inwestycyjnych poniesionych w tej strefie.

Największy udział kapitału z Luksemburga cechował strefę wałbrzyską. Inwestycje z tego kraju stanowiły 17,14% łącznej wartości wydatków inwestycyjnych w tej strefie i wyniosły ponad 6,57 mld zł. Dało to Luksemburgowi drugą pozycję w strukturze geograficznej kapitału, głównie dzięki inwestycji zrealizowanej przez Volkswagen Poznań w zakładzie we Wrześni i działalności Umicore Battery Materials Poland (wcześniej jako Umicore Poland). Inwestycje tych dwóch przedsiębiorców stanowiły prawie 98,3% inwestycji luksemburskich w strefie wałbrzyskiej. W sumie wartość kapitału z Luksemburga ulokowanego w strefie wałbrzyskiej stanowiła niemal 65,7% ogółu inwestycji z tego kraju. Luksemburg był też na drugim miejscu w strukturze pochodzenia kapitału w strefie starachowickiej i kamiennogórskiej, z udziałem wynoszącym odpowiednio: 15,97 i 13,97%. Wynik strefy starachowickiej jest konsekwencją zmiany kraju pochodzenia kapitału Man Bus z Niemiec na Luksemburg. Pozycja Luksemburga w strukturze inwestycji w strefie kamiennogórskiej to zasługa Joyson Safety Systems Poland, który ulokował środki o wartości przekraczającej 440 mln zł. W strefach: krakowskiej, kostrzyńsko-słubickiej i legnickiej inwestycje luksemburskie znalazły się na trzeciej pozycji w rankingu krajów, z których pochodzi ulokowany w nich kapitał. W tym gronie najwyższy udział (13,63%) i największa wartość inwestycji luksemburskich (ponad 734 mln zł) przypadły strefie krakowskiej, przede wszystkim dzięki Man Trucks i Velvet Care. O wyniku Luksemburga w strefie kostrzyńsko-słubickiej przesądziła inwestycja Volkswagen Poznań w zakładzie produkcyjnym w Poznaniu, a w strefie legnickiej – Gates Polska. W przypadku stref: kamiennogórskiej, starachowickiej, kostrzyńsko-słubickiej i legnickiej pozycja Luksemburga w strukturze pochodzenia zaangażowanego w nich kapitału była zasługą inwestycji wyłącznie jednego przedsiębiorcy (w każdej nich – innego).

Inwestycje z Holandii, choć w strukturze geograficznej kapitału ulokowanego w strefach uplasowały się na wysokim, szóstym miejscu, to w żadnej ze stref nie były dominujące i nie zajęły drugiego miejsca w rankingu. Inwestycje z tego kraju znalazły się dopiero na trzeciej

pozycji w strukturze pochodzenia kapitału w strefie łódzkiej i pomorskiej. Zaangażowanie finansowe w strefie łódzkiej wyniosło prawie 3,15 mld zł, co dało udział na poziomie 19,85%, a więc o ponad 4,2 pkt proc. większy niż w 2022 r. Wzmocnienie pozycji Holandii było konsekwencją zmiany kraju pochodzenia kapitału (z Włoch) dla przedsiębiorcy Whirlpool Company Polska, który posiada zakłady w Łodzi i Radomsku. Trzecie miejsce w strukturze kapitałowej inwestycji zapewniały też duże środki finansowe ulokowane przez: Fuji Seal Poland, Zakłady Farmaceutyczne Polpharma (fabryka w Sieradzu), Animex Kutno i Procter and Gamble Operations Polska. (zakład w Aleksandrowie Łódzkim) i ABB. W strefie pomorskiej inwestycje holenderskie wyniosły prawie 1,5 mld zł i stanowiły 9,94% ogólnej wartości poniesionych w niej nakładów inwestycyjnych. Ponad 3/4 tej kwoty przypada na inwestycje Zakładów Farmaceutycznych Polpharma w Starogardzie Gdańskim. Większe, bo wynoszące ponad 1,77 mld zł, były wydatki inwestycyjne przedsiębiorców holenderskich w strefie wałbrzyskiej. Prawie 70% tych nakładów jest udziałem inwestora 3M Wrocław. Nie zapewniło to Holandii miejsca w czołowej trójce krajów pochodzenia kapitału. W sumie jednak na trzy strefy: łódzką, pomorską i wałbrzyską przypadło 79,93% łącznej wartości inwestycji holenderskich zrealizowanych we wszystkich strefach.

Inwestycje amerykańskie skoncentrowały się w strefie katowickiej. Ich wartość zbliżyła się do 3,47 mld zł, co stanowiło 11,81% nakładów inwestycyjnych w tej strefie i prawie 44,7% ogółu inwestycji amerykańskich we wszystkich strefach. Dało to Stanom Zjednoczonym Ameryki drugą pozycję w rankingu krajów pochodzenia kapitału w tej strefie. Wśród inwestorów amerykańskich przodowali: Guardian Częstochowa, Eaton Automotive Systems, Adient Seating Poland i Tenneco Automotive Eastern Europe. Na tych czterech przedsiębiorców przypadło prawie 82,5% wartości inwestycji amerykańskich zrealizowanych w strefie katowickiej. W strefie kamiennogórskiej kapitał amerykański uplasował się na trzecim miejscu w strukturze geograficznej inwestycji. Było to możliwe dzięki działalności Polcolorit – jedynego inwestora amerykańskiego w tej strefie. Zaangażowanie kapitału na poziomie niespełna 268,6 mln zł zapewniło mu udział wynoszący 8,46% całkowitej wartości inwestycji w tej strefie. Pod względem wartości inwestycji pochodzących z USA wyróżniały się także strefy: pomorska, łódzka i wałbrzyska. W strefie pomorskiej czterej przedsiębiorcy: International Paper Cellulose Fibers (Poland), MM Kwidzyn, SPX Flow Technology Poland i Jabil Poland zainwestowali łącznie prawie 1,22 mld zł. W strefie łódzkiej inwestycje amerykańskie wyniosły prawie 1,07 mld zł, a w wałbrzyskiej – blisko 959,5 mln zł. Takie wielkości nie zapewniły jednak Stanom Zjednoczonym Ameryki jednej z trzech czołowych pozycji w strukturze kapitałowej inwestycji w tych strefach.

Włochy, mimo dużego zaangażowania kapitału w strefach i zajęcia ósmego miejsca w strukturze kapitałowej inwestycji, w żadnej strefie nie znalazły się w grupie trzech wiodących krajów. Inwestycje przedsiębiorców z Włoch skoncentrowały się w strefach katowickiej i wałbrzyskiej, i wyniosły odpowiednio: 2,23 mld zł i 1,42 mld zł. Na te dwie strefy przypadło w sumie 65,21% łącznej wartości inwestycji włoskich. W strefie katowickiej największe środki finansowe ulokowali: Brembo Poland – obecnie największy inwestor włoski w strefach, posiadający jeszcze zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej w strefie krakowskiej, Marelli Bielsko-Biała Poland, Bitron Poland, Sest-Luve-Polska i Avio Polska, a w strefie wałbrzyskiej – Marcegaglia Poland, Italmetal i Lowara Vogel Polska.

Wielka Brytania zajęła drugie miejsce w strukturze geograficznej kapitału zainwestowanego w strefie legnickiej, z udziałem wynoszącym 7,62%. Jedyne przedsiębiorca z kapitałem pochodzącym z Wielkiej Brytanii w strefie legnickiej, czyli Sanden Manufacturing Poland, będący jednocześnie największym inwestorem brytyjskim w strefach, poniósł wydatki inwestycyjne na kwotę ok. 642,4 mln zł. Prawie dwa i pół razy większą wartość (ponad 1,55 mld zł) i większy udział (12,05%) inwestycje brytyjskie miały w strefie mieleckiej, gdzie zainwestowali m.in.: Goodrich Aerospace Poland, Borgwarner Rzeszów, Pratt & Whitney Rzeszów i Hamilton Sundstrand Poland. W strefie katowickiej wartość inwestycji brytyjskich również była większa niż w strefie legnickiej i wyniosła prawie 870,6 mln zł. Złożyły się na to przede wszystkim inwestycje Johnson Matthey Poland i TI Poland posiadającego zakłady w Bielsku Białej i w Wieprzu w gminie Radziechowy-Wieprz. Do grona znaczących inwestorów brytyjskich należeli jeszcze: R.Twinning and Company w strefie kostrzyńsko-słubickiej, Pilkington Automotive Poland w tarnobrzeskiej i GKN Driveline Polska w wałbrzyskiej.

W 2023 r., tak jak rok wcześniej, Szwecja była wśród krajów wiodących w strukturze kapitałowej inwestycji tylko w jednej strefie – suwalskiej. Przypadło jej drugie miejsce z wydatkami rzędu 341 mln zł i udziałem na poziomie 9,26%. Inwestycje szwedzkie w tej strefie stanowią jednak tylko 7,06% łącznych nakładów poniesionych przez przedsiębiorców z kapitałem pochodzącym ze Szwecji we wszystkich strefach. Znacznie większe środki finansowe inwestorzy szwedzcy ulokowali w strefach: wałbrzyskiej (1,58 mld zł), pomorskiej (1,01 mld zł) i warmińsko-mazurskiej (559,8 mln zł). Największy szwedzki inwestor – Electrolux Poland ulokował się w strefie wałbrzyskiej i katowickiej. Przypadło na niego niespełna 27,7% całkowitej wartości inwestycji z tego kraju zrealizowanych w strefach. Duże wydatki inwestycyjne ponieśli również przedsiębiorcy: Flextronics International Poland ze strefy pomorskiej, Ikea Industry Poland posiadająca zakłady w Wielbarku w strefie warmińsko-mazurskiej i w Stalowej Woli w strefie tarnobrzeskiej, Aryzta Polska ze strefy wałbrzyskiej i H & M Hennes & Mauritz Logistics z legnickiej.

Kapitał austriacki znalazł się na drugim miejscu w strukturze inwestycji w strefie warmińsko-mazurskiej, z udziałem wynoszącym 26,44%. Jest to zasługa przedsięwzięcia zrealizowanego przez Egger Biskupiec. Przedsiębiorca ten zainwestował blisko 1,64 mld zł, co stanowiło prawie 39,6% całego kapitału z Austrii ulokowanego w strefach. Więcej kapitału austriackiego trafiło do strefy katowickiej, w której zainwestowali m.in.: Kronospan OSB i DSO. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorców z Austrii w tej strefie wyniosły ponad 1,94 mld zł, co dało im udział w łącznej wartości inwestycji austriackich na poziomie ponad 46,9%.

Wysoki udział kapitału pochodzącego z Cypru charakteryzował strefę słupską. Za sprawą jednego przedsiębiorcy, tj. Kronospan Polska, inwestycje cypryjskie osiągnęły poziom 38,23% całkowitej wartości nakładów inwestycyjnych poniesionych w tej strefie. Wydatki rzędu 941,17 mln zł uplasowały Cypr na drugiej pozycji w rankingu, tuż za Polską. Inwestycje przedsiębiorców z kapitałem cypryjskim w strefie mieleckiej miały jednak znacznie większą wartość. Nakłady przekraczające 2,16 mld zł dały udział wynoszący 16,75% całkowitej wartości inwestycji i trzecią pozycję Cypru w strukturze geograficznej inwestycji w tej strefie. Na ten wynik Cypru w strefie mieleckiej złożyły się inwestycje czterech przedsiębiorców:

Kronospan Mielec, Kronospan HPL, Kronoflooring i Silva Polski Recycling. W sumie na strefę mielecką i słupecką przypadło 95,5% łącznej wartości inwestycji cypryjskich w strefach.

Tak jak w poprzednich latach inwestycje francuskie znalazły się na drugiej pozycji wśród wiodących krajów pochodzenia kapitału w strefie krakowskiej. Wartość inwestycji z Francji w tej strefie wyniosła 987,5 mln zł, co przełożyło się na udział w wysokości 18,33%. Kapitał francuski w strefie krakowskiej reprezentują tylko dwaj przedsiębiorcy: Valeo Autosystemy działający w Chrzanowie i Skawinie oraz Sopem. Pod względem wartości inwestycji przedsiębiorców z kapitałem francuskim wyróżniały się jeszcze strefy katowicka i wałbrzyska, choć były to kwoty znacznie mniejsze niż w roku 2022. Przyczyną skurczenia się wartości kapitału z Francji były zmiany kraju pochodzenia kapitału dla Saint-Gobain Innovative Materials Polska (strefa katowicka) i Faurecia Wałbrzych (strefa wałbrzyska). W gronie największych inwestorów francuskich w strefie katowickiej na koniec 2023 r. znajdowali się: Żywiec-Zdrój, Valeo Electric and Electronic Systems oraz Plastic Omnium Auto Exteriors, a w strefie wałbrzyskiej – Gestamp Wrocław i Tristone Flowtech Poland.

Kapitał duński uplasował się na trzeciej pozycji w strukturze kapitałowej inwestycji w strefie suwalskiej. Inwestycje duńskie wyniosły tam ponad 289,5 mln zł, co dało udział na poziomie 7,86%, w dużej mierze dzięki Rockwool Polska. Zaangażowanie kapitału duńskiego w strefie kostrzyńsko-słubickiej było większe i wyniosło ponad 470,6 mln zł. Oznacza to, że ponad 1/3 łącznej wartości kapitału z Danii ulokowała się właśnie w tej strefie. Przyczyniły się do tego głównie inwestycje Lantmannen Unibake Poland i Hempel Paints (Poland). W samej strefie kostrzyńsko-słubickiej inwestycje duńskie miały udział na poziomie 5,33%, co dało Danii dopiero szóste miejsce w strukturze geograficznej ulokowanego w niej kapitału.

Słowacja nie znalazła się w gronie dwudziestu krajów, z których pochodziło najwięcej kapitału zaangażowanego w strefach, niemniej jednak po raz pierwszy w historii była jednym z trzech wiodących krajów w strukturze geograficznej inwestycji i dotyczyło to strefy starachowickiej. Wydatki inwestycyjne o wartości ok. 308,9 mln zł dały Słowacji udział na poziomie 7,86 % łącznej wartości kapitału ulokowanego w tej strefie i zapewniły trzecie miejsce w jej strukturze inwestycji. Na pozycję Słowacji złożyły się inwestycje zrealizowane przez Cerrad – jedynego inwestora słowackiego działającego w strefach.

Zjednoczone Emiraty Arabskie awansowały na dwudzieste miejsce wśród czołowych krajów pochodzenia kapitału zainwestowanego w strefach, zastępując na tej pozycji Węgry. Przyczyniło się do tego zwiększenie o ponad 50% wartości inwestycji ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich, przy nieznacznym wzroście zaangażowania kapitału węgierskiego. Jedynym inwestorem strefowym z kapitałem pochodzącym ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich był Flex Films Europa. Przedsiębiorca prowadzi działalność we Wrześni, na terenie objętym granicami strefy wałbrzyskiej.

Struktura branżowa inwestycji

Struktura branżowa inwestycji w strefach została określona na poziomie działów Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług ustanowionej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) (Dz. U. poz. 1293, z późn. zm.). Wprowadzenie 1 stycznia 2016 r. nowej PKWiU spowodowało uchylenie rozporządzenia dotyczącego klasyfikacji z 2008 r., niemniej jednak w większości ważnych zezwoleń przedmiot działalności określony jest według tej klasyfikacji.

W 2023 r. struktura skumulowanej wartości inwestycji uległa kilku zmianom w stosunku do roku poprzedniego. Pierwsza, najistotniejsza zmiana w klasyfikacji dwudziestu dwóch dominujących branż nastąpiła na pozycjach od trzeciej do ósmej włącznie i była wynikiem znacznego awansu – z pozycji ósmej na trzecią – branży związanej z produkcją urządzeń elektrycznych i nieelektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego (dział 27). Konsekwencją tego awansu jest spadek na miejsca od czwartego do ósmego (o jedną pozycję) branży chemicznej (dział 20), metalowej (dział 25), sektora spożywczego (dział 10), produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (dział 23) i branży drzewnej (dział 16). Kolejna modyfikacja dotyczy pozycji czternastej i piętnastej, i polega na zamianie miejscami między branżą farmaceutyczną i usługami logistycznymi, w wyniku zmniejszenia wartości inwestycji tego drugiego sektora po wygaśnięciu zezwoleń dla Lorenz Snack-World Logistics, Netto Indygo i Piomar. Zmiana nastąpiła także na ostatniej pozycji w gronie branż dominujących. Po dwuletniej przerwie powróciły na nią usługi związane z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki (dział 62), zastępując usługi w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych (dział 72). Na pozostałych miejscach nie zaszły żadne zmiany.

Tabela 9. Struktura branżowa skumulowanej wartości inwestycji

Lp.	Dział PKWiU	Nazwa działu	Inwestycje (w mln zł)	Udział w inwestycjach ogółem
1	29	Pojazdy samochodowe (z wyłączeniem motocykli), przyczepy i naczepy	47 716,03	28,47%
2	22	Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	14 357,82	8,57%
3	27	Urządzenia elektryczne i nieelektryczny sprzęt gospodarstwa domowego	14 182,32	8,46%
4	20	Chemikalia i wyroby chemiczne	13 024,12	7,77%
5	25	Wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	11 399,44	6,80%
6	10	Artykuły spożywcze	10 255,03	6,12%
7	23	Wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	9 978,58	5,95%
8	16	Drewno i wyroby z drewna i korka, z wył. mebli; wyroby ze słomy i materiałów w rodzaju stosowanych do wyplatania	9 401,87	5,61%
9	17	Papier i wyroby z papieru	7 641,45	4,56%
10	28	Maszyny i urządzenia, gdzie indziej niesklasyfikowane	6 972,83	4,16%
11	26	Komputery, wyroby elektroniczne i optyczne	4 482,44	2,67%
12	24	Metale	2 688,16	1,60%
13	31	Meble	2 675,65	1,60%

Lp.	Dział PKWiU	Nazwa działu	Inwestycje (w mln zł)	Udział w inwestycjach ogółem
14	21	Podstawowe substancje farmaceutyczne, leki i pozostałe wyroby farmaceutyczne	2 349,43	1,40%
15	52	Magazynowanie i usługi wspomagające transport	2 339,88	1,40%
16	30	Pozostały sprzęt transportowy	1 738,01	1,04%
17	18	Usługi poligraficzne i usługi reprodukcji zapisanych nośników informacji	1 529,63	0,91%
18	58	Usługi związane z działalnością wydawniczą	1 034,01	0,62%
19	13	Wyroby tekstylne	830,63	0,50%
20	11	Napoje	665,67	0,40%
21	32	Pozostałe wyroby	657,43	0,39%
22	62	Usługi związane z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki	332,66	0,20%
23		Inne	1 371,78	0,80%
		Razem	167 624,87	100,00%

Największy udział w łącznych nakładach inwestycyjnych miał sektor motoryzacyjny. Wyniósł on 28,47% i był niższy niż w roku 2022 o 0,9 pkt proc. Drugie miejsce zajęli producenci wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, z udziałem wynoszącym 8,57%, zaś trzecie – z udziałem na poziomie 8,46% – producenci urządzeń elektrycznych i nonelektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego.

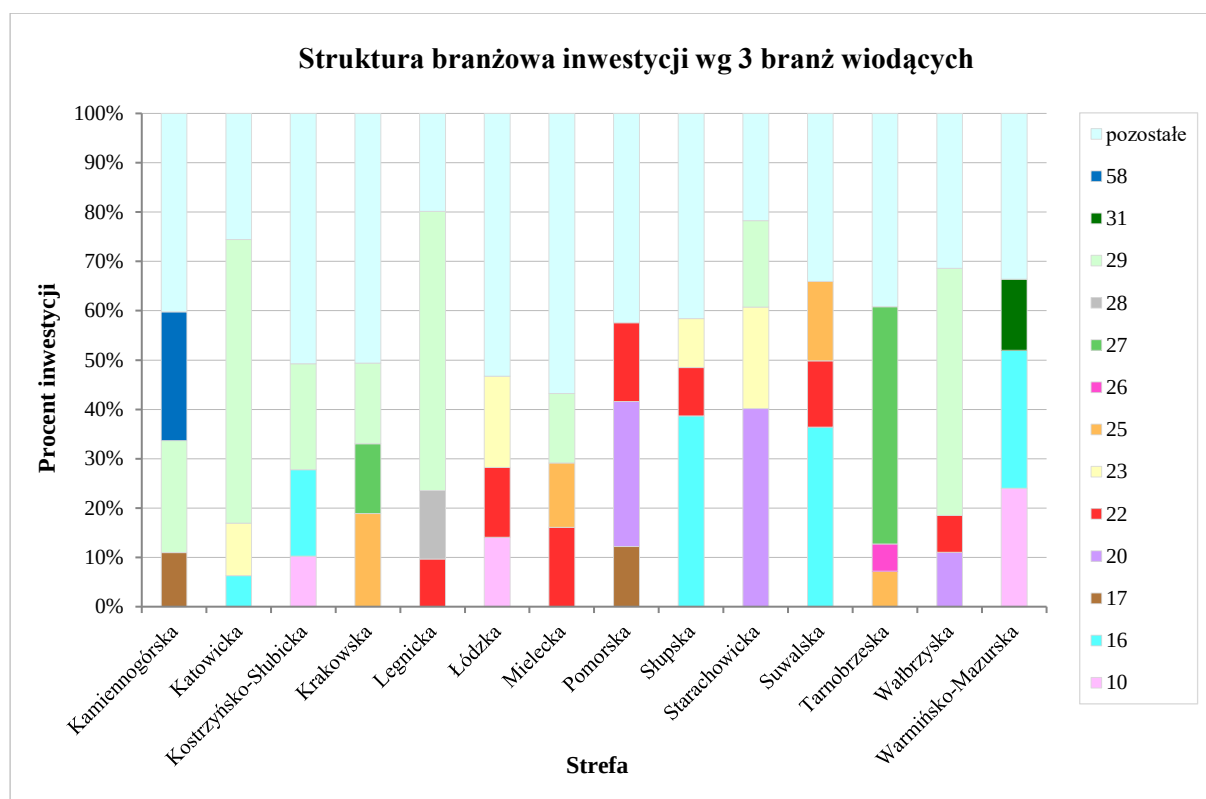
Skumulowana wartości inwestycji zwiększyła się w siedemnastu branżach, przy czym w największym stopniu w sektorze związanym z produkcją urządzeń elektrycznych i nonelektrycznego agd (dział 27 PKWiU). Nakłady wzrosły o prawie 6,2 mld zł, przede wszystkim za sprawą aktualizacji wartości inwestycji przedsiębiorcy LG Energy Solution Wrocław w produkcję ogniw do pojazdów elektrycznych. Znaczący, bo o ponad 1,74 mld zł, wzrost wartości inwestycji odnotował sektor chemiczny (20). Było to wynikiem dużych wydatków przedsiębiorcy Umicore Battery Materials Poland w strefie wałbrzyskiej i Grupa Azoty Polyolefins w strefie pomorskiej. O ponad 1,6 mld zł wzrosła wartość środków zaangażowanych przez przedsiębiorców z sektora motoryzacyjnego. Przyczyniło się do tego przywrócenie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy wałbrzyskiej dotyczącego najstarszej inwestycji przedsiębiorcy Toyota Motor Manufacturing Poland w Wałbrzychu oraz wzrost wartości inwestycji realizowanych w tej samej strefie przez Mercedes-Benz Manufacturing Poland, GKN Driveline Polska i Adient Poland (w dwóch lokalizacjach – w Skarbimierzu i w Świebodzinie) oraz nakładów przedsiębiorcy BorgWarner Poland w strefie mieleckiej.

Spadki wystąpiły w pięciu sektorach – produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (dział 23), usługach związanych z działalnością wydawniczą (dział 58), usługach magazynowania i wspomagania transportu (dział 52), produkcji artykułów spożywczych (dział 10) i produkcji pozostałego sprzętu transportowego (dział 30). Wartość inwestycji producentów wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych spadła o ponad 283,4 mln zł i było to spowodowane głównie stwierdzeniem wygaśnięcia zezwolenia

należącego do Lafarge Cement ze strefy pomorskiej i zezwolenia przedsiębiorcy Valdi-Ceramika ze strefy starachowickiej.

Spadek kapitału zaangażowanego w sektorze usług związanych z działalnością wydawniczą wyniósł prawie 227,6 mln zł i wynikał z wygaśnięcia dwóch zezwoleń dla Polska Press w strefie katowickiej i zezwolenia przedsiębiorcy Multi-Color Warsaw Poland w strefie tarnobrzesckiej. Redukcja kapitału zaangażowanego w przedsięwzięcia z sektora usług magazynowania i wspomagania transportu wyniosła ponad 153,8 mln zł i była przede wszystkim konsekwencją wspomnianego już wygaśnięcia zezwoleń dla trzech przedsiębiorców: Lorenz Snack-World Logistics ze strefy wałbrzyskiej oraz Netto Indygo i Piomar ze strefy katowickiej. Spadek wartości wydatków inwestycyjnych branży spożywczej i producentów sprzętu transportowego (innego niż objęty działem 29 PKWU) był znacznie mniejszy i wyniósł odpowiednio: 38,3 mln zł i niespełna 29,9 mln zł. Wartość inwestycji w sektorze spożywczym skurczyła się w wyniku wycofania z obrotu prawnego 8 zezwoleń, w tym cofnięcia dwóch zezwoleń Pryncy Tekka w strefie tarnobrzesckiej. Wynikającego z niego ubytku nakładów na kwotę 194 mln zł nie zrekomensował wzrost zaangażowania kapitałowego przedsiębiorców posiadających ważne zezwolenia o 155,7 mln zł. Wartość wydatków inwestycyjnych producentów pozostałego sprzętu transportowego zmniejszyła się głównie z powodu wygaśnięcia zezwolenia na prowadzenie działalności w strefie mieleckiej dla Yasa Poland i w strefie katowickiej dla BDG Produkcja.

Struktura inwestycji w poszczególnych strefach z uwzględnieniem trzech wiodących branż została przedstawiona na poniższym wykresie.

Branża motoryzacyjna (dział 29), najsilniej reprezentowana wśród inwestorów, należała do wiodących w czterech strefach: katowickiej, legnickiej, wałbrzyskiej i kostrzyńsko-

ślubickiej. W trzech pierwszych strefach jej udział przekroczył połowę wartości zainwestowanego kapitału i wyniósł odpowiednio: 57,5%, 56,62% i 50,1%. W strefie kostrzyńsko-ślubickiej udział motoryzacji był znacznie mniejszy i wyniósł 21,46%. Do największych inwestorów z sektora motoryzacyjnego w strefie katowickiej należeli: Stellantis Gliwice, NGK Ceramics Polska, Brembo Poland, Marelli Sosnowiec Poland, Nexteer Automotive Poland i Eaton Automotive Systems, w strefie legnickiej: Volkswagen Motor Polska, Sitech i Lear Corporation Poland II (zakład w Nowej Wsi Legnickiej), a w wałbrzyskiej: Mercedes-Benz Manufacturing Poland, Toyota Motor Manufacturing Poland, Volkswagen Poznań z inwestycją we Wrześni, Faurecia Wałbrzych, Adient Poland i Gestamp Polska. W strefie kostrzyńsko-ślubickiej w produkcję pojazdów samochodowych i ich części, przyczep i naczip zainwestowali m.in.: Volkswagen Poznań (zakład w Poznaniu), Faurecia Gorzów i Gedia Poland. Dużym udziałem inwestycji z branży motoryzacyjnej charakteryzowały się również strefy: kamiennogórska (22,74%), krakowska (16,36%), starachowicka (17,53%) i mielecka (14,03%), przy czym w przypadku stref: kamiennogórskiej, krakowskiej i mieleckiej motoryzacja była na drugiej pozycji wśród wiodących branż, a w strefie starachowickiej – na trzeciej. W sumie na te osiem stref przypada prawie 89,6% całkowitej wartości inwestycji z sektora motoryzacyjnego.

Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (dział 22), od wielu lat zajmująca drugą pozycję w strukturze branżowej inwestycji zrealizowanych na terenie stref, dominowała w strefie mieleckiej, przede wszystkim dzięki: Kronospan HPL, Kronoflooring i Firmie Oponiarskiej Dębica. Wydatki w wysokości ponad 2,07 mld zł dały temu sektorowi gospodarki udział w łącznej wartości inwestycji na poziomie 16,07%. Większe nakłady producenci wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych ponieśli w strefie łódzkiej (wśród nich Fuji Seal Poland, Coko-Werk Polska, Amcor Flexibles) i pomorskiej (przede wszystkim Bridgestone Stargard). Inwestycje tego sektora w strefie łódzkiej wyniosły prawie 2,25 mld zł, a w strefie pomorskiej – ponad 2,23 mld zł. W obu strefach zapewniło to drugie miejsce w gronie wiodących branż, z udziałem wynoszącym odpowiednio: 14,16% i 15,96%. Znaczny udział inwestycji w sektorze produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, pozwalający na zajęcie trzeciego miejsca wśród dominujących branż, charakteryzował strefę suwalską (13,48%), śluską (9,79%), legnicką (9,68%) i wałbrzyską (7,47%). Mimo najmniejszego udziału w strefie wałbrzyskiej, to właśnie w niej ulokowany został największy kapitał, m.in. dzięki: 3M Wrocław, Flex Films Europa, Oben Polska i Tristone Flowtech Poland. W sumie przedsiębiorcy z tego sektora gospodarki zainwestowali w tej strefie 2,86 mld zł.

Producenci urządzeń elektrycznych i nieelektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego (dział 27) najwięcej kapitału zaangażowali w strefie tarnobrzeskiej i zajęli w niej pierwsze miejsce w strukturze branżowej inwestycji. Nakłady poniesione przez przedstawicieli tego sektora wyniosły prawie 8,03 mld zł, co stanowiło 48,13% łącznej wartości inwestycji w tej strefie i 56,6% ogółu kapitału ulokowanego przez inwestorów z tej branży. Na wynik strefy tarnobrzeskiej wpłynęła działalność dwóch przedsiębiorców w Biskupicach Podgórnych pod Wrocławiem: LG Energy Solution Wrocław i LG Electronics Wrocław. W strefie wałbrzyskiej wytwórcy urządzeń elektrycznych i nieelektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego, w szczególności Electrolux, BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego, zainwestowali ponad 1,9 mld zł, a w strefie łódzkiej, przy największym udziale Whirlpool Company Polska i Miele

Technika, ulokowali środki o wartości 1,63 mld zł. Nie wystarczyło to jednak na uplasowanie się w gronie trzech wiodących branż w tych strefach. Znacznie mniejszą kwotę, bo blisko 760,7 mln zł, przedstawiciele tej branży zainwestowali w strefie krakowskiej, ale dało to udział na poziomie 14,12% ogółu kapitału zaangażowanego w tej strefie i zapewniło trzecią pozycję w strukturze branżowej inwestycji.

Inwestycje z branży chemicznej (dział 20) skoncentrowały się w strefach: starachowickiej, pomorskiej i wałbrzyskiej. W strefie starachowickiej i pomorskiej ten sektor gospodarki dominował, z udziałem wynoszącym odpowiednio: 40,16% i 29,4% całkowitych nakładów inwestycyjnych, a w wałbrzyskiej zajął drugie miejsce w strukturze branżowej, z udziałem na poziomie 11,03%. W strefie starachowickiej inwestorzy z tej branży zaangażowali kapitał o wartości prawie 949,6 mln zł. Na tę kwotę złożyły się głównie inwestycje realizowane przez Grupę Azoty Zakłady Azotowe Puławy oraz Air Liquide Polska. Najwyższą wartość inwestycje związane z produkcją chemikaliów i wyrobów chemicznych osiągnęły jednak w strefie wałbrzyskiej – prawie 4,23 mld zł. Przyczyniły się do tego inwestycje Umicore Battery Materials Poland, Colgate-Palmolive Manufacturing (Poland), PCC Rokita, 3M Wrocław i PCC MCAA. Ponad 4,11 mld zł przedstawiciele branży chemicznej zainwestowali w strefie pomorskiej. Wśród nich są: Grupa Azoty Polyolefins – największy inwestor z tej branży w strefach, Solvay Poland i Ciech Soda Polska z zakładami w Inowrocławiu i Janikowie.

Producenci wyrobów metalowych (dział 25), zajmujący piąte miejsce w strukturze branżowej skumulowanej wartości inwestycji, mieli znaczące udziały w nakładach poniesionych w strefach: krakowskiej (18,91%), suwalskiej (16,05%), mieleckiej (13,09%) i tarnobrzeskiej (7,22%). W przypadku strefy krakowskiej pozwoliło to na zajęcie pierwszego miejsca w gronie trzech wiodących branż, z wydatkami na poziomie 1,02 mld zł. W strefie suwalskiej i tarnobrzeskiej producenci wyrobów metalowych uplasowali się na drugiej pozycji, a w mieleckiej – na trzeciej, chociaż spośród tych czterech stref to w tej ostatniej wartość inwestycji była największa i wyniosła prawie 1,69 mld zł. Wśród największych inwestorów z tej branży w strefie krakowskiej znaleźli się przedsiębiorcy: Wiśniowski, Mabuchi Motor Poland, Brembo Poland i Zasław TSS, w strefie suwalskiej – Bison, Biawar Produkcja, w mieleckiej – Ball Packaging Europe Lublin i ST3 Offshore w upadłości, a w tarnobrzeskiej – Superior Industries Production Poland i Bagpak Polska. Mimo że nie odzwierciedla tego struktura trzech wiodących branż, to strefa łódzka przyciągnęła inwestycje z branży metalowej o najwyższej wartości (prawie 1,7 mld zł). Było to głównie zasługą przedsiębiorcy Gillette Poland International, na którego przypadło ponad 68,7% ogółu inwestycji z tej branży w strefie łódzkiej i prawie 10,2% łącznej wartości inwestycji w tym sektorze we wszystkich strefach.

Tak jak w poprzednich latach sektor spożywczy (dział 10) w żadnej strefie nie był dominujący, ale w strukturze branżowej inwestycji w strefach zajął wysokie szóste miejsce. Producenci artykułów spożywczych byli silnie reprezentowani w strefie warmińsko-mazurskiej, m.in. dzięki inwestycjom: Cedrob (zakład w Ciechanowie), Spółdzielni Mleczarskiej Mlekpól, Tymbark-MWS (fabryka w Olsztynku) i Polmlek. Nakłady inwestycyjne o wartości niespełna 1,49 mld zł stanowiły 24,0% ogółu kosztów inwestycji w tej strefie, co dało drugą pozycję w gronie wiodących branż. Dużo większą wartość, ale znacznie mniejszy udział w strukturze branżowej, miały nakłady inwestycyjne tego sektora w strefie wałbrzyskiej. Wyniosły one blisko 2,63 mld zł, co dało udział na poziomie 6,86%. Zaangażowanie kapitału przez takich

inwestorów jak: Mondelez Polska Production (fabryka w Skarbimierzu), Aryzta Polska, Bama Europa i Zakłady Drobiarskie Farmio, nie zapewniło jednak pozycji w gronie trzech wiodących branż. Trzecie miejsce w strukturze inwestycji sektor spożywczy zajął natomiast w strefach: łódzkiej i kostrzyńsko-słubickiej, z udziałami wynoszącymi odpowiednio: 14,07% i 10,24%. W strefie łódzkiej zainwestowali m.in.: UMA Investments, Animex Kutno, Mondelez Polska Production (zakład w Tomaszowie Mazowieckim), Vandemoortele Polska i ZPOW Agros Nova. Wydatki inwestycyjne przedstawicieli tego sektora zamknęły się kwotą 2,23 mld zł, a więc były niewiele mniejsze niż w strefie wałbrzyskiej. W przypadku strefy kostrzyńsko-słubickiej wartość zaangażowanego kapitału była już znacznie mniejsza i wyniosła ponad 903,33 mln zł. Na tę kwotę złożyły się inwestycje pięciu przedsiębiorców, z których największe zrealizowali: R.Twining and Company i Lantmannen Unibake Poland.

Działalność związana z produkcją wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (dział 23) znalazła się w gronie wiodących branż w czterech strefach. W strefie łódzkiej wydatki na poziomie blisko 2,94 mld zł dały temu sektorowi udział w łącznej wartości inwestycji wynoszący 18,51% i zapewniły pierwszą pozycję w strukturze branżowej. Produkcja wyrobów objętych działem 23 PKWiU znalazła się na drugim miejscu w strukturze branżowej inwestycji w strefach: starachowickiej, katowickiej i słupskiej, z udziałami wynoszącymi odpowiednio: 20,56%, 10,63% i 9,94%. Udział na poziomie 10,63% w strefie katowickiej przełożył się w praktyce na najwyższą wartość inwestycji tego sektora spośród wszystkich stref. Inwestycje te wyniosły ponad 3,12 mld zł i było to wynikiem aktywności takich przedsiębiorców jak: Guardian Częstochowa, Saint-Gobain Innovative Materials Polska, Roca Polska, CP Glass i Stolze Częstochowa. Do największych inwestorów z tej branży w strefie łódzkiej należą: Euroglas Polska, Ceramika Paradyż (z zakładami w Opocznie, Paradyżu, w mieście i w gminie Tomaszów Mazowiecki) oraz Press Glass (zakład w Radomsku), w strefie starachowickiej – Cerrad, a w słupskiej – AGC Automotive Poland, posiadający fabryki w Koszalinie i Słupsku.

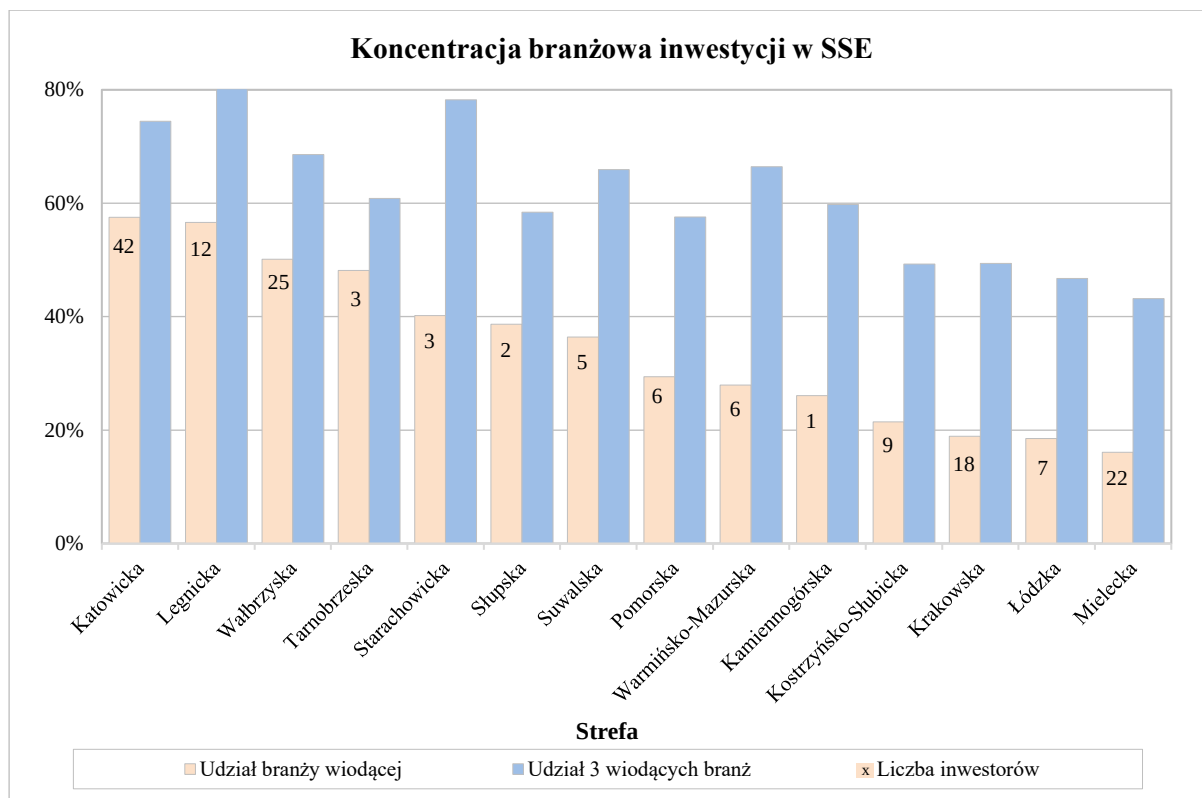
Branża drzewna (dział 16) dominowała w pięciu strefach: słupskiej, suwalskiej, warmińsko-mazurskiej, kostrzyńsko-słubickiej i katowickiej. W trzech pierwszych strefach udział tej branży w łącznej wartości zainwestowanego kapitału był na tyle wysoki, że dało to pierwsze miejsce w strukturze branżowej inwestycji. W strefie kostrzyńsko-słubickiej branża drzewna zajęła drugie miejsce, a w strefie katowickiej – trzecią pozycję. Udział na poziomie 38,68% w strefie słupskiej był przede wszystkim wynikiem inwestycji realizowanych przez Kronospan Polska w Szczecinku. Niewiele mniejszy udział w strefie suwalskiej (36,38%) był zasługą działalności: Tanne, Pfeleiderer MDF Grajewo i Padma. Na wynik strefy warmińsko-mazurskiej, w której udział producentów drewna i wyrobów z drewna wynosił 27,95%, wpłynęła przede wszystkim aktywność Egger Biskupiec – największego inwestora z branży drzewnej w strefach. Udział przetwórstwa drewna w strefie kostrzyńsko-słubickiej był znacznie niższy i wyniósł 17,55%. Zainwestowali tam m.in.: Homanit Polska, Barlinek Inwestycje, Homanit Krosno Odrzańskie oraz Swiss Krono. Największe były jednak nakłady tej branży w strefie katowickiej, w której działają m.in.: Kronospan OSB i DSO. Inwestycje z tego sektora wyniosły ponad 1,85 mld zł, co przełożyło się na udział na poziomie 6,31% łącznej wartości kapitału ulokowanego w tej strefie. O silnej koncentracji branży drzewnej w tych pięciu strefach świadczy fakt, że przypada na nie blisko 79% inwestycji tego sektora z wszystkich stref.

Branża papiernicza (dział 17), plasująca się – tak jak w roku 2022 – na dziewiątym miejscu w strukturze branżowej inwestycji w strefach, znalazła się na trzeciej pozycji w strukturze branżowej inwestycji w strefie pomorskiej i kamiennogórskiej. Zaangażowanie kapitału o wartości blisko 1,71 mld zł, m.in. przez: International Paper Cellulose Fibres (Poland), MM Kwidzyn, Schumacher Packaging Zakład Grudziądz i Plastica, zapewniło udział wynoszący 12,21%. W strefie kamiennogórskiej przedstawiciele sektora papierniczego zainwestowali prawie 350 mln zł, co dało udział na poziomie 10,95%. Dużo większe środki, przekraczające 2,63 mld zł, a więc ponad 1/3 całości kapitału zaangażowanego w strefach przez branżę papierniczą, przedstawiciele tego sektora gospodarki zainwestowali w strefie wałbrzyskiej. Było to głównie zasługą Essity Operations Poland – największego inwestora z tej branży w strefach. W przypadku strefy wałbrzyskiej wydatki inwestycyjne branży papierniczej stanowiły jednak tylko 6,87% całkowitych kosztów inwestycji zrealizowanych na jej terenie. Taki wynik nie wystarczył na zajęcie pozycji w gronie trzech dominujących branż.

Działalność związana z produkcją maszyn i urządzeń (dział 28), zamykająca pierwszą dziesiątkę branż dominujących w strefach, jest w gronie trzech wiodących branż tylko w jednej strefie – legnickiej. Przedstawiciele tej branży, w szczególności Sanden Manufacturing Poland i Hörmann Legnica, zainwestowali łącznie 1,17 mld zł, co dało udział na poziomie 13,88% łącznych nakładów poniesionych w strefie legnickiej. Większą wartość, bo prawie 1,83 mld zł, mają inwestycje tego sektora w strefie wałbrzyskiej, gdzie działają m.in.: Marcegaglia Poland, AKS Precision Ball Polska i Yagi Poland Factory. W strefie mieleckiej zaangażowanie kapitału w przedsięwzięcia z tej branży było zbliżone do strefy legnickiej i wyniosło ponad 1,14 mld zł, w dużej mierze dzięki inwestycjom Goodrich Aerospace Poland i Husqvarna Poland. Ani w strefie wałbrzyskiej, ani w łódzkiej produkcja maszyn i urządzeń nie znalazła się na żadnej z trzech czołowych pozycji w klasyfikacji inwestycji według branż.

Znajdujące się na odległej, osiemnastej pozycji w strukturze branżowej inwestycji w strefach, usługi związane z działalnością wydawniczą (dział 58), obejmujące swym zakresem także wydawanie oprogramowania komputerowego, skoncentrowały się w strefie kamiennogórskiej. Na tę strefę przypada ponad 79,9% całkowitej wartości inwestycji z tego sektora. W strefie kamiennogórskiej inwestycje w usługi związane z działalnością wydawniczą stanowią 26,05% ogółu nakładów inwestycyjnych i są wiodącym sektorem gospodarki w tej strefie. Jest to konsekwencja inwestycji przedsiębiorcy Bauer Print Wykroty, który zajmuje się drukiem gazet i czasopism. Innym znaczącym przedstawicielem tej gałęzi gospodarki w strefach jest ComArch działający w strefie krakowskiej. W sumie na tych dwóch inwestorów przypadło ok. 98% środków zaangażowanych przez tę branżę.

Dominacja określonych sektorów w strukturze inwestycji stanowi bazę do tworzenia i rozwijania się klastrów. Poniższy wykres prezentuje stopień koncentracji branżowej poszczególnych stref poprzez określenie udziału branży wiodącej i trzech wiodących branż w całkowitej wartości inwestycji zrealizowanych na ich terenie. Dodatkowo dla branży wiodącej w każdej strefie wskazana została liczba inwestorów z danego sektora (przedsiębiorców, którzy na koniec 2023 r. ponieśli nakłady inwestycyjne).

Na koniec 2023 r. największa koncentracja branżowa – podobnie jak w wielu poprzednich latach – charakteryzowała strefy katowicką i legnicką. Na branżę wiodącą przypadło w nich odpowiednio: 57,5% i 56,62 % wartości inwestycji. Na kolejnej pozycji była strefa wałbrzyska, w której branża dominująca skupiła niewiele ponad połowę zainwestowanych środków. Ponad 48,13% całkowitej wartości inwestycji przypadło na jedną, wiodącą branżę w strefie tarnobrzeskiej i był to wzrost w stosunku do roku 2022 o ponad 30 pkt proc. W strefach: starachowickiej, słupskiej i suwalskiej do branż dominujących trafiła ponad 1/3 ogółu zainwestowanych w nich środków. Udział wiodącego sektora wyniósł odpowiednio: 40,16%, 38,68% i 36,38%. W strefach: katowickiej, legnickiej i wałbrzyskiej branżą dominującą była motoryzacja, w tarnobrzeskiej – produkcja urządzeń elektrycznych i nieelektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego, w starachowickiej – branża chemiczna, a w strefie słupskiej i suwalskiej – przetwórstwo drewna.

Istnieją duże różnice między strefami, jeśli chodzi o liczbę inwestorów z wiodącej branży. Brak jest przy tym korelacji tego parametru z udziałem branży dominującej w wartości inwestycji. W dwóch strefach, gdzie ponad połowa wartości inwestycji przypada na wiodącą motoryzację, liczba inwestorów reprezentujących tę branżę wynosi 42 i 12, a więc ponad trzy razy mniej. W strefie wałbrzyskiej branża motoryzacyjna, której udział w całkowitych kosztach inwestycji wynosi 50,1%, ma 25 przedstawicieli. Udział na poziomie 48,13% w strefie tarnobrzeskiej został natomiast wypracowany przez trzech inwestorów. Podobnie jest w strefie starachowickiej, gdzie trzech przedsiębiorców zapewniło branży chemicznej pierwsze miejsce w klasyfikacji, z udziałem wynoszącym 40,16% całkowitej wartości ulokowanego w niej kapitału. Z kolei w strefie kamiennogórskiej udział dominujących w niej usług związanych z działalnością wydawniczą na poziomie 26,33% to zasługa tylko jednego przedsiębiorcy.

Strefy legnicka i katowicka wyróżniały się także pod względem udziału trzech wiodących branż, ale w gronie stref z relatywnie niskim zróżnicowaniem branżowym znajduje się także strefa starachowicka, zajmująca drugą pozycję w tej klasyfikacji. W strefie legnickiej na trzy dominujące sektory przypadło 80,17% inwestycji, w strefie starachowickiej – 78,24%, a w strefie katowickiej – 74,45%. W strefie katowickiej udział trzech wiodących branż wzrósł nieznacznie w stosunku do roku 2022, co oznacza pogłębienie – i tak już silnej – koncentracji branżowej inwestycji. Kolejne miejsca w tej kategorii przypadły strefom: wałbrzyskiej, warmińsko-mazurskiej i suwalskiej, z udziałami wynoszącymi odpowiednio: 68,59%, 66,41% i 65,91%. Silna koncentracja kapitału wystąpiła również w strefach: tarnobrzeskiej, kamiennogórskiej, słupskiej i pomorskiej. Udział trzech dominujących branż oscylował w nich od 57,56 do 60,84%.

Podobnie jak w przypadku udziału dominującej branży, tak i w kategorii udziału trzech wiodących sektorów w łącznej wartości inwestycji strefa tarnobrzeska odnotowała znaczącą zmianę w stosunku do roku 2022. Ten drugi wskaźnik wzrósł na przestrzeni 2023 r. z 38,36% do 60,84%. Przyczyna tych zmian była jedna – zwiększenie wartości inwestycji przedsiębiorcy LG Energy Solution Wrocław o ponad 6,1 mld zł.

Na drugim biegunie, z utrzymującym się od lat relatywnie dużym zróżnicowaniem branżowym, są strefy: mielecka, łódzka, krakowska i kostrzyńsko-słubicka. Na branżę wiodącą w tych strefach przypadło od 16,07% do 21,46% łącznej wartości inwestycji, natomiast udział trzech wiodących branż mieścił się w przedziale od 43,19% do 49,39%.

Zwolnienia podatkowe w specjalnych strefach ekonomicznych

Dochody podatników prowadzących działalność gospodarczą na terenie specjalnych stref ekonomicznych zwolnione od podatku dochodowego w latach 1998–2022 przedstawiono w poniższej tabeli, na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Finansów¹⁾.

Tabela 10. Zwolnienia podatkowe przedsiębiorców

Rok	Podatek dochodowy od osób fizycznych			Podatek dochodowy od osób prawnych			Łączna wartość zwolnienia podatkowego (w tys. zł)
	Liczba podatników	Dochód zwolniony (w tys. zł)	Zwolnienie podatkowe (w tys. zł)	Liczba podatników	Dochód zwolniony (w tys. zł)	Zwolnienie podatkowe (w tys. zł)	
1998	17	8 930	3 433	24	75 165	27 127	30 560
1999	18	31 203	12 309	59	326 174	111 160	123 469
2000	18	66 485	26 403	91	715 168	215 123	241 526
2001	60	55 676	21 552	224	1 373 482	386 360	407 912
2002	77	70 770	27 384	191	1 677 036	469 570	496 954
2003	90	95 653	37 181	654	2 126 827	574 243	611 424
2004	95	136 483	53 452	272	2 810 969	546 733	600 185
2005	74	129 615	50 957	289	2 822 603	536 859	587 816
2006	71	129 739	51 043	346	4 300 638	817 121	868 164
2007	78	206 987	81 711	618	5 276 960	1 002 622	1 084 333
2008	94	226 750	89 381	442	5 263 462	1 000 058	1 089 439
2009	90	158 702	49 657	431	6 167 905	1 171 902	1 221 559
2010	115	223 861	70 195	511	7 619 874	1 447 776	1 517 971
2011	105	150 181	46 942	535	9 383 215	1 782 811	1 829 753
2012	107	119 548	36 915	538	8 402 465	1 596 468	1 633 383
2013	164	212 504	38 846	603	11 843 653	2 250 294	2 289 140
2014	182	134 551	39 678	687	13 220 306	2 511 858	2 551 536
2015	173	151 574	46 357	763	13 237 183	2 515 065	2 561 422
2016	136	160 521	49 416	775	14 102 223	2 679 422	2 728 838
2017	147	185 515	57 701	785	13 707 132	2 603 539	2 661 240
2018	145	184 730	57 397	823	14 312 698	2 718 585	2 775 982
2019	717	403 602	108 884	978	15 501 553	2 945 295	3 054 179
2020	983	590 750	152 465	855	14 301 677	2 717 318	2 869 783
2021 ²⁾	109	239 379	45 482	848	19 809 466	3 763 799	3 809 281
2022	77	134 586	25 571	768	18 535 609	3 521 766	3 547 337
Razem	-	4 208 295	1 280 312	-	206 913 443	39 912 874	41 193 186

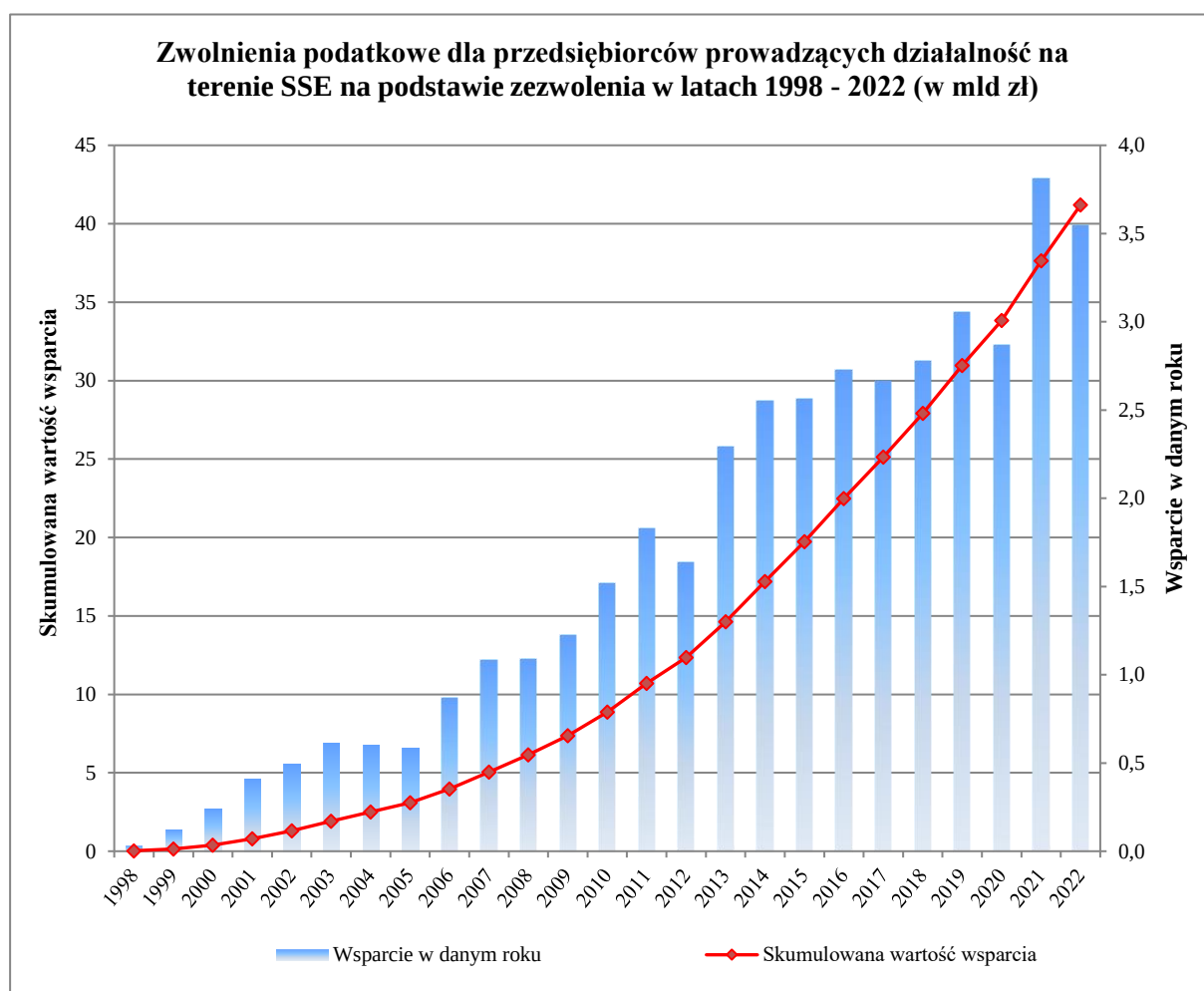
Zgodnie z wyjaśnieniami Ministerstwa Finansów dane za 2019 i 2020 r. dotyczą zwolnień podatkowych na podstawie *ustawy o sse* i zwolnień dochodów z działalności objętej decyzjami o wsparciu na podstawie *ustawy o wni*. W przypadku podatku dochodowego od osób fizycznych dane MF obejmują dochody zwolnione na podstawie *ustawy o wni* w 2019 r. przez

¹⁾ W czasie prac nad niniejszym dokumentem najnowsze dostępne dane obejmowały 2021 r.

²⁾ Dane za 2021 r. zostały skorygowane przez Ministerstwo Finansów w 2024 r.

150 podatników w kwocie 102 752 tys. zł, a w 2020 r. – przez 449 podatników w kwocie 230 224 tys. zł. W odniesieniu do podatku dochodowego od osób prawnych brak jest danych w tym zakresie. Uniemożliwia to ustalenie wielkości zwolnień podatkowych z lat 2019–2020 odnoszących się wyłącznie do instrumentu specjalnych stref ekonomicznych.

Łączna wartość zwolnień podatkowych przedsiębiorców udzielonych na podstawie *ustawy o sse* do końca 2022 r. powiększona o zwolnienia dochodów z działalności gospodarczej na podstawie *ustawy o wni* w latach 2019-2020 wyniosła ponad 41,19 mld zł. W samym roku 2022 r. pomoc publiczna dla przedsiębiorców działających w strefach w formie zwolnienia podatkowego wyniosła prawie 3,55 mld zł i była niższa niż w roku poprzedzającym o ok. 262 mln zł.

Nie posiadając danych odnoszących się wyłącznie do specjalnych stref ekonomicznych, nie można określić, jaki odsetek nakładów inwestycyjnych w strefach stanowi pomoc udzielona przedsiębiorcom korzystającym z tego instrumentu wsparcia.

IV. Spółki zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi

Struktura właścicielska i zadania spółek zarządzających strefami

Począwszy od dnia 13 maja 2023 r. *ustawa o sse* stanowi, że zarządzającym strefą może być spółka kapitałowa, w której większość głosów na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników posiada Skarb Państwa, samorząd województwa lub inny zarządzający. Zmiana polegała na rozszerzeniu katalogu podmiotów, które (samodzielnie) powinny dysponować większością głosów na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników o spółkę zarządzającą inną strefą. Pierwszą spółką zarządzającą, w której skorzystano ze zmiany dotyczącej większościowego akcjonariusza/udziałowca była Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. W 2023 r. Agencja Rozwoju Przemysłu S.A., a więc spółka zarządzająca strefą mielecką i tarnobrzeską, objęła akcje o wartości 59 347 000 zł i uzyskała w ten sposób większość głosów na walnym zgromadzeniu Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A. Udział głosów Skarbu Państwa w tej spółce spadł z 50,98% do 19,3%. Odpowiednio zmalały również udziały pozostałych akcjonariuszy.

Tak jak w poprzednich latach jedyną spółką, w której większością głosów dysponował samorząd województwa była Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., która zarządza słupską specjalną strefą ekonomiczną.

Poniższa tabela przedstawia strukturę kapitałową wszystkich spółek zarządzających.

Tabela 11. Struktura kapitałowa spółek zarządzających strefami wg stanu na dzień 31 grudnia 2023 r.

Spółka zarządzająca	Nazwa akcjonariusza	Wartość kapitału (w zł)	Udział wg kapitału (w %)	Udział wg głosów (w %)
Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości S.A. (strefa kamiennogórska)	Skarb Państwa	4 498 200	39,55	63,62
	Miasto Kamienna Góra	3 045 100	26,78	16,12
	Miasto Lubań	1 818 200	15,99	9,62
	Gmina Nowogrodziec	1 417 600	12,47	7,50
	Miasto Jawor	593 100	5,21	3,14
	Razem	11 372 200	100,00	100,00
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	4 570 000	49,81	53,27
	Miasto Gliwice	915 000	9,97	9,28
	Miasto Tychy	915 000	9,97	9,28
	Miasto Katowice	891 000	9,71	9,04
	Miasto Dąbrowa Górnicza	458 000	4,99	4,65
	Miasto Sosnowiec	458 000	4,99	4,65
	Miasto Jastrzębie-Zdrój	457 000	4,98	4,64
	Miasto Żory	320 000	3,49	3,24
	Gmina Pawłowice	82 000	0,89	0,83
	Miasto Bieruń	55 000	0,60	0,56
	Gmina Godów	55 000	0,60	0,56
	Razem	9 176 000	100,00	100,00
Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Miasto Kostrzyn nad Odrą	7 742 800	28,48	15,38
	Gmina Słubice	7 295 700	26,84	14,49
	Skarb Państwa	5 864 900	21,57	57,65

Spółka zarządzająca	Nazwa akcjonariusza	Wartość kapitału (w zł)	Udział wg kapitału (w %)	Udział wg głosów (w %)
	Miasto Nowa Sól	2 610 000	9,60	5,18
	Miasto Gorzów Wielkopolski	1 538 300	5,66	3,06
	Prochem-Zachód sp. z o.o.	825 000	3,04	1,64
	Miasto Gubin	912 600	3,36	1,81
	Gmina Bytom Odrzański	395 000	1,45	0,79
	Razem	27 184 300	100,00	100,00
Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o. (strefa krakowska)	Skarb Państwa	20 332 000	80,14	80,14
	Akademia Górniczo-Hutnicza	2 233 000	8,80	8,80
	Województwo Małopolskie	2 233 000	8,80	8,80
	Politechnika Krakowska	233 000	0,92	0,92
	Uniwersytet Jagielloński	233 000	0,92	0,92
	Miasto Kraków	78 000	0,30	0,30
	ArcelorMittal Poland S.A.	30 000	0,12	0,12
	Razem	25 372 000	100,00	100,00
Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	59 347 000	62,24	62,25
	Skarb Państwa	14 317 000	15,02	19,30
	Gmina Polkowice	8 785 000	9,21	6,66
	KGHM Polska Miedź S.A.	4 408 000	4,62	2,97
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu	4 000 000	4,20	5,39
	Miasto Złotoryja	2 400 000	2,52	1,62
	Gmina Gromadka	1 300 000	1,36	0,94
	Miasto Legnica	394 000	0,41	0,40
	Gmina Warta Bolesławiecka	300 000	0,32	0,40
	ING Bank Śląski S.A.	100 000	0,10	0,07
	Razem	95 351 000	100,00	100,00
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	17 812 000	71,46	87,94
	Miasto Łódź	6 369 000	25,55	10,79
	Miasto Ozorków	746 000	2,99	1,27
	Razem	24 927 000	100,00	100,00
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o.	Skarb Państwa	225 225 000	78,58	78,76
	Województwo Pomorskie	16 000 000	5,58	5,60
	Miasto Gdańsk	12 714 000	4,44	4,45
	Województwo Kujawsko-Pomorskie	11 000 000	3,84	3,85
	Miasto Tczew	7 378 000	2,57	2,58
	Miasto Stargard	7 000 000	2,44	2,45
	Miasto Kwidzyn	3 532 000	1,23	1,23
	Miasto Malbork	1 320 000	0,46	0,46
	Gmina Chojnice	857 000	0,30	0,30
	Gmina Człuchów	517 000	0,18	0,18
	Gmina Sztum	413 000	0,14	0,14
	Razem	285 956 000³⁾	99,76³⁾	100,00

³⁾ Wartość kapitału zakładowego Pomorskiej SSE sp. z o.o. wynosi 286 603 000 zł i jest wyższa od łącznej nominalnej wartości udziałów, ponieważ uchwałą Zgromadzenia Wspólników z 16 czerwca 2009 r. umorzono z czystego zysku 647 udziałów Miasta Tczew. Z tego powodu udziały poszczególnych wspólników według kapitału nie sumują się do 100 (łączna wartość nominalna udziałów pozostaje mniejsza od wartości kapitału zakładowego).

Spółka zarządzająca	Nazwa akcjonariusza	Wartość kapitału (w zł)	Udział wg kapitału (w %)	Udział wg głosów (w %)
Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (strefa słupska)	Województwo Pomorskie	11 114 500	35,99	57,82
	Miasto Słupsk	10 407 900	33,70	22,19
	Skarb Państwa	6 039 300	19,55	12,87
	Miasto Koszalin	2 325 000	7,53	4,96
	Gmina Słupsk	970 300	3,14	2,07
	Pozostali	26 800	0,09	0,09
	Razem	30 883 800	100,00	100,00
Specjalna Strefa Ekonomiczna „Starachowice” S.A.	Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	13 270 100	79,52	45,71
	Skarb Państwa	3 383 100	20,27	54,18
	Świętokrzyska Agencja Rozwoju Regionu S.A.	35 500	0,21	0,11
	Razem	16 688 700	100,00	100,00
Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	8 076 900	40,45	66,64
	Miasto Ełk	6 500 000	32,55	18,24
	Gmina Gołdap	2 920 000	14,62	8,19
	Miasto Suwałki	2 471 000	12,38	6,93
	Razem	19 967 900	100,00	100,00
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o.	Skarb Państwa	304 030 000	69,75	84,14
	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	82 710 000	18,97	9,90
	Województwo Opolskie	10 710 000	2,46	1,28
	Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	10 200 000	2,34	1,22
	Miasto Dzierżoniów	6 570 000	1,51	0,79
	Gmina Jelcz-Laskowice	4 830 000	1,11	0,58
	Miasto Wałbrzych	3 920 000	0,90	0,59
	Województwo Wielkopolskie	2 860 000	0,66	0,34
	Miasto Oława	1 710 000	0,39	0,20
	Miasto Świdnica	1 650 000	0,38	0,20
	Gmina Żarów	1 640 000	0,38	0,20
	Miasto Nowa Ruda	1 510 000	0,35	0,18
	Miasto Kłodzko	1 000 000	0,23	0,12
	Santander Bank Polska S.A.	1 000 000	0,23	0,12
	NEPTUN Fundusz Inwestycyjny	1 000 000	0,23	0,12
	Gmina Strzelin	100 000	0,02	0,01
	Gmina Nysa	30 000	0,00	0,00
	Razem	435 890 000⁴⁾	99,91⁴⁾	99,99
Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	16 924 000	49,21	61,39
	Gmina Bartoszyce	8 066 100	23,45	17,83
	Miasto Bartoszyce	4 930 900	14,34	10,90
	Gmina Dobrze Miasto	2 797 800	8,13	6,18
	Gmina Szczytno	903 800	2,63	2,00
	Miasto Mrągowo	304 000	0,88	0,67
	Miasto Nowe Miasto Lubawskie	267 200	0,78	0,59

⁴⁾ Wartość kapitału zakładowego Wałbrzyskiej SSE INVEST-PARK sp. z o.o. wynosi 435 890 000 zł i jest wyższa od łącznej nominalnej wartości udziałów, ponieważ uchwałą Zgromadzenia Wspólników z 20 listopada 2012 r. umorzono z czystego zysku 42 udziały Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. z siedzibą w Bytomiu. Z tego powodu udziały poszczególnych wspólników według kapitału nie sumują się do 100 (łączna wartość nominalna udziałów pozostaje mniejsza od wartości kapitału zakładowego).

Spółka zarządzająca	Nazwa akcjonariusza	Wartość kapitału (w zł)	Udział wg kapitału (w %)	Udział wg głosów (w %)
	Gmina Olecko	198 400	0,58	0,44
	Razem	34 392 200	100,00	100,00
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. (strefy: mielecka i tarnobrzaska)	Skarb Państwa	8 082 743 000	100,00	100,00
	Razem	8 082 743 000	100,00	100,00

W 2023 r. nadzór właścicielski nad spółkami zarządzającymi strefami, z wyjątkiem Agencji Rozwoju Przemysłu S.A., sprawował Minister Rozwoju i Technologii. W przypadku Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. prawa z akcji należących do Skarbu Państwa wykonywał Prezes Rady Ministrów.

Zgodnie z *ustawą o sse* w radzie nadzorczej spółki zarządzającej strefą, w stosunku do której Skarb Państwa posiadał większość głosów, mogli zasiadać, w liczbie nie większej niż 6 osób, przedstawiciele:

- ministra właściwego do spraw gospodarki,
- ministra właściwego do spraw finansów publicznych,
- ministra właściwego do spraw aktywów państwowych,
- Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
- jednostek samorządu terytorialnego, których udział w kapitale zakładowym spółki był największy (nie więcej niż 2 osoby).

Do składu rady nadzorczej spółki zarządzającej, w stosunku do której samorząd województwa posiadał większość głosów, mogło być powołanych nie więcej niż 5 osób, w tym przedstawiciele:

- samorządu województwa (2 osoby),
- ministra właściwego do spraw gospodarki,
- jednostek samorządu terytorialnego, z wyłączeniem samorządu województwa, których udział w kapitale zakładowym spółki był największy (nie więcej niż 2 osoby).

W przypadku spółki zarządzającej, w stosunku do której inny zarządzający posiadał większość głosów, w radzie nadzorczej mogło zasiadać nie więcej niż 5 osób, w tym co najmniej 2 przedstawiciele ministra właściwego do spraw gospodarki.

Główne zadania spółek zarządzających strefami związane z funkcjonowaniem instrumentu specjalnych stref ekonomicznych obejmowały:

- kontrolę działalności przedsiębiorców w zakresie jej zgodności z zezwoleniami,
- budowę lub modernizację infrastruktury na terenie strefy,
- zbywanie lub pośredniczenie w zbywaniu prawa własności i prawa użytkowania wieczystego gruntów objętych strefą,
- opiekę nad inwestorami, pośredniczenie w kontaktach z władzami samorządowymi, właścicielami mediów i infrastruktury, itp.,
- opiniowanie wniosków przedsiębiorców o zmianę zezwolenia i wydawanie opinii w sprawach postępowań dotyczących cofnięcia zezwolenia.

Zarządzający strefą realizowali również zadania wynikające z ustawy o wni związane z zarządzaniem przypisanym im obszarem (poszczególnymi powiatami), w szczególności z prowadzeniem działań promujących działalność gospodarczą i nowe inwestycje, rozpatrywaniem wniosków przedsiębiorców i wydawaniem w imieniu Ministra Rozwoju i Technologii decyzji o wsparciu planowanych przez nich nowych inwestycji oraz z przeprowadzaniem kontroli realizacji warunków zawartych w decyzjach o wsparciu.

Wynik finansowy spółek zarządzających strefami

Spółki zarządzające utrzymują się głównie z dochodów uzyskanych ze sprzedaży gruntów oraz z opłat za administrowanie i zarządzanie strefą uiszczanych przez przedsiębiorców działających na terenie strefy. W związku z nowym instrumentem wsparcia wynikającym z ustawy o wni spółki zarządzające osiągają też przychody z tytułu opłat za świadczenie usług, o których mowa w art. 10 ust. 2 tej ustawy. Wynik finansowy zależy zatem w dużej mierze od liczby inwestorów ulokowanych w danej strefie i na obszarze zarządzanym przez daną spółkę zarządzającą. Istotne znaczenie ma też wielkość zarządzanego obszaru.

Tabela 12. Wynik finansowy netto spółek zarządzających w latach 2019–2023 w tys. zł

Spółka zarządzająca	Wynik finansowy netto na dzień 31 grudnia				
	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości S.A.	53,6	324,3	2 616,3	1 859,1	4 009,3
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	19 895,8	11 861,7	23 133,2	25 694,0	28 662,5
Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	1 725,6	24 913,0	13 296,8	40 918,5	8 743,4
Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	1 399,9	1 371,6	3 006,1	3 856,7	1 791,6
Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	1 774,7	4 252,8	10 751,0	8 374,0	11 379,5
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	7 509,8	7 595,0	7 902,4	49 874,8	5 261,0
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Mielcu	7 853,0	6 798,7	10 333,5	12 708,0	16 432,4
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o.	2 144,4	7 995,6	13 531,2	42 858,2	18 585,7
Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	22,8	715,1	5 099,9	4 337,0	3 802,8
Specjalna Strefa Ekonomiczna „Starachowice” S.A.	967,3	1 461,0	1 441,3	2 548,8	7 712,6
Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	702,0	581,5	1 503,5	970,5	1 349,1
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu	12 879,1	1 133,8	13 733,4	8 337,7	14 338,2
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o.	16 778,5	10 977,7	18 727,9	40 200,6 ⁵⁾	64 301,7
Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	1 520,1	1 708,2	1 234,6	1 974,6	2 636,2

⁵⁾ Wprowadzono korektę wielkości przedstawionej w Informacji (...) za 2022 r.

W 2023 r. najwyższy zysk wypracowała Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o. i wyniósł on 64,3 mln zł. Na kolejnej pozycji uplasowała się Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. z wynikiem netto na poziomie 28,66 mln zł. Wynik finansowy netto przekraczający 10 mln zł osiągnęły: Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o. (18,59 mln zł), Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Mielcu (16,43 mln zł), Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu (14,34 mln zł) i Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. (11,38 mln zł).

Żadna spółka zarządzająca nie odnotowała w 2023 r. ujemnego wyniku finansowego.

Nakłady na rozwój strefy

Zgodnie z art. 8 ustawy o sse do zadań zarządzającego należy prowadzenie działań zmierzających do rozwoju działalności gospodarczej na terenie strefy.

Główne działania zarządzających mające na celu rozwój stref związanych są z nabywaniem przez zarządzającego nieruchomości lub innych rzeczy służących do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie strefy oraz z modernizacją i rozbudową infrastruktury gospodarczej i technicznej na jej obszarze. Znaczące przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury z reguły podejmowane były wspólnie z samorządami lokalnymi i gestorami mediów.

Poniższa tabela prezentuje skumulowane wydatki poniesione na infrastrukturę oraz najważniejsze inwestycje w tym zakresie zrealizowane w 2023 r.

Tabela 13. Nakłady na budowę infrastruktury narastająco w mln zł

Lp.	Strefa	31.12.2022 r.		31.12.2023 r.		Najważniejsze działania podjęte w 2023 r.
		SSE	Inni ⁶⁾	SSE	Inni ⁶⁾	
1	Kamienogórska	22,7	4,4	23,8	4,4	Budowa i remonty dróg oraz budowa parkingu w sąsiedztwie siedziby spółki zarządzającej strefą w Kamiennej Górze
2	Katowicka	67,2	997,6	68,9	1 045,3	1) budowa dróg wraz z oświetleniem, kanalizacji deszczowej i sanitarnej, wodociągu, przebudowa urządzeń wodnych w Tucznawie (Dąbrowa Górnicza) 2) budowa zbiornika czystej wody wraz z hydroformią, zaopatrującego tereny inwestycyjne strefy w Wieprzu w gminie Radziechowy-Wieprz
3	Kostrzyńsko-Słubicka	130,3	324,5	134,6	345,2	1) budowa farmy fotowoltaicznej w podstrefie Kostrzyn, 2) budowa sieci kanalizacji deszczowej z odprowadzeniem do rzeki Czarna Stróżka i budowa zatok parkingowych w podstrefie Nowa Sól, 3) budowa kanalizacji deszczowej w podstrefie Słubice, 4) wykonanie projektu budowy przepompowni i zbiornika wód deszczowych w rejonie podstrefie Kostrzyn

⁶⁾ W kategorii *Inni* uwzględnione są m.in.: gminy, gestorzy mediów i Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Lp.	Strefa	31.12.2022 r.		31.12.2023 r.		Najważniejsze działania podjęte w 2023 r.
		SSE	Inni ⁽⁶⁾	SSE	Inni ⁽⁶⁾	
4	Krakowska	159,5	118,8	159,5	119,2	1) budowa drogi dojazdowej do terenów w podstrefie Tarnów, 2) wykonanie projektu budowy drogi łączącej tereny inwestycyjne podstrefy Chrzanów z drogą wojewódzką nr 933
5	Legnicka	65,7	34,7	67,3	38,0	1) budowa drogi gminnej na terenie podstrefy Legnickie Pole, 2) budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla podstrefy Okmiany, 3) budowa sieci wodociągowo-kanalizacyjnej w podstrefie Środa Śląska
6	Łódzka	96,3 ⁵⁾	317,9	101,1	317,9	1) budowa hal magazynowo-produkcyjnych na wynajem w Łodzi, 2) rozbudowa zespołu budynków pofabrycznych (siedziby zarządzającego) i kompleksowe zagospodarowanie terenu
7	Mielecka	165,3	556,3	177,4	601,3	1) budowa budynku biurowego „Podkarpacki Park Biznesowy” w Podstrefie Trzebownik, 2) budowa hali produkcyjno-magazynowej z częścią socjalno-biurową w Mielcu
8	Pomorska	540,9	140,7	568,8	142,8	1) zakup nieruchomości w podstrefie Tczew, 2) przebudowa laboratorium, wymiana oświetlenia, serwerów, systemów AV, systemu kontroli dostępu, doposażenie sal edukacyjnych Gdańskiego Parku Naukowo-Technologicznego, 3) budowa hal w podstrefie Grudziądz, 4) budowa farmy fotowoltaicznej w podstrefie Barcin oraz mikroinstalacji PV w podstrefie Żarnowiec i Tczew, 5) modernizacja infrastruktury drogowej w podstrefie Żarnowiec
9	Słupska	32,4	197,6	38,3	198,7	1) zakup terenów inwestycyjnych w podstrefach: Słupsk-Włynkówko, Wałcz, Koszalin, 2) budowa drogi i kanalizacji deszczowej w podstrefie Lębork, 3) modernizacja chodnika w podstrefie Słupsk-Włynkówko
10	Starachowicka	11,6	5,8	12,0	5,8	1) modernizacja systemu gromadzenia danych pomiarowych energii elektrycznej w podstrefie Starachowice, 2) modernizacja budynku biurowego w podstrefie Starachowice
11	Suwalska	42,6	0,2	42,6	0,2	-
12	Tarnobrzaska	302,4	288,3	305,7	361,2	1) prace budowlane w ramach zadania Budowa Akceleratora w Stalowej Woli, 2) budowa drogi dojazdowej do podstrefy Nowa Dęba, 3) budowa i renowacja kanalizacji w podstrefie Nowa Dęba,

Lp.	Strefa	31.12.2022 r.		31.12.2023 r.		Najważniejsze działania podjęte w 2023 r.
		SSE	Inni ⁽⁶⁾	SSE	Inni ⁽⁶⁾	
						4) odtworzenie rowów melioracyjnych w podstrefie Przemysł, 5) remonty nawierzchni dróg w podstrefie Radom, 6) budowa obwodnicy miasta Tarnobrzeg
13	Wałbrzyska	327,7	780,6	552,2	826,1	1) makroniwelacja terenu, przełożenie gazociągu wysokiego ciśnienia i kontynuacja budowy bocznic kolejowej w podstrefie Jawor, 2) budowa drogi wewnętrznej w podstrefach Brzeg i Bolesławiec, 3) budowa ścieżki rowerowej w podstrefie Września, 4) budowa hal przemysłowo-magazynowych w podstrefach: Ząbkowice Śląskie, Jaworzyna Śląska, Brzeg, Nysa, Wałbrzych i Września
14	Warmińsko-Mazurska	5,9	211,8	5,9	213,1	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Lidzbarku Warmińskim
Razem		1 970,5	3 979,2	2 258,1	4 219,2	
Ogółem		5 949,7		6 477,3		

Łączne nakłady inwestycyjne przeznaczone na rozwój specjalnych stref ekonomicznych, poniesione od początku ich funkcjonowania do końca 2023 r., wyniosły prawie 6,48 mld zł. Udział spółek zarządzających w tych inwestycjach stanowił prawie 34,9%. Pozostała część wydatków finansowana była przez inne podmioty, w szczególności przez gminy, gestorów mediów i Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad.

Spośród wszystkich spółek zarządzających największe wydatki na rozwój strefy od początku działalności do końca 2023 r. poniosła Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o. Jej nakłady wyniosły 568,8 mln zł, co stanowiło 25,2% wydatków wszystkich stref. Druga w rankingu – Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o. – wydała na ten cel 552,2 mln zł, co dało udział na poziomie 24,5%. Na trzeciej pozycji, po raz kolejny, znalazła się Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu z wydatkami rzędu 305,7 mln zł. Wydatki tego zarządzającego stanowią 13,5% łącznych nakładów zarządzających na rozwój stref.

W przypadku skumulowanej wartości środków przeznaczonych na infrastrukturę w strefach do końca 2023 r. przez inne podmioty, w tym m.in. samorządy lokalne i gestorów mediów, wyróżniały się strefy: katowicka (1 045,3 mln zł), wałbrzyska (826,1 mln zł) i mielecka (601,3 mln zł). Na te trzy strefy przypadło prawie 58,6% wszystkich wydatków podmiotów innych niż zarządzający strefami poniesionych na ten cel.

W 2023 r. na rozwój stref przeznaczono 527,6 mln zł, tj. o 348,0 mln zł więcej niż w 2022 r. Inwestycje spółek zarządzających strefami wyniosły 287,6 mln zł, co stanowiło ponad 54,5% całych nakładów na ten cel poniesionych w 2023 r. W stosunku do 2022 r. spółki zarządzające zwiększyły nakłady na rozwój stref o 214,4 mln zł. Wydatki innych podmiotów w 2023 r. były natomiast większe o 133,6 mln zł i wyniosły 240,0 mln zł.

Największy udział we wzroście całkowitych wydatków spółek zarządzających na rozwój stref w 2023 r. miała Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o. Zarządzający strefą wałbrzyską zainwestował w jej rozwój 224,5 mln zł. Tym samym przypadło na niego 78,1% ogółu środków zaangażowanych przez wszystkich zarządzających. Na drugiej pozycji uplasował się zarządzający strefą pomorską, przy czym jego nakłady były 8-krotnie mniejsze niż lidera w tej kategorii, i wyniosły 27,9 mln zł. Trzecie miejsce przypadło zarządzającemu strefą mielecką, z wydatkami na poziomie 12,1 mln zł. Wydatki spółek zarządzających kolejnymi ośmioma strefami kształtowały się w przedziale od 0,4 do 5,98 mln zł i wyniosły w sumie 23,1 mln zł, co stanowi ok. 8,0% wszystkich środków przeznaczonych przez zarządzających na rozwój stref w 2023 r. Zarządzający trzema strefami: krakowską, suwalską i warmińsko-mazurską nie zwiększyli swoich wydatków na infrastrukturę.

Pod względem inwestycji infrastrukturalnych zrealizowanych przez podmioty inne niż spółki zarządzające, w szczególności przez samorządy lokalne, gestorów mediów i Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad, wyróżniało się pięć stref: tarnobrzeska, katowicka, wałbrzyska, mielecka i kostrzyńsko-słubicka. Inwestycje w strefie tarnobrzeskiej wyniosły 72,9 mln zł. Nakłady w każdej z trzech kolejnych stref przekroczyły 45,0 mln zł i wyniosły odpowiednio: 47,7, 45,5 i 45,0 mln zł. Wydatki inwestycyjne w strefie kostrzyńsko-słubickiej były o ponad połowę mniejsze i wyniosły 20,7 mln zł. W sumie na te strefy przypadło prawie 96,6% środków wydatkowanych przez podmioty inne niż spółki zarządzające. Łączne wydatki w pozostałych strefach nie przekroczyły 8,2 mln zł.

Wydatki na promocję stref

W związku z zastąpieniem instrumentu specjalnych stref ekonomicznych wsparciem w formie zwolnienia podatkowego na podstawie ustawy o wni wydatki na promocję ponoszone przez spółki zarządzające strefami dotyczą nowego instrumentu. Nie oznacza to jednak, że strefy nie promują terenów objętych granicami stref, jako atrakcyjnych lokalizacji pod nowe inwestycje. O atrakcyjności terenów zlokalizowanych w strefach stanowi fakt, że ich wybór wiąże się z uzyskaniem decyzji o wsparciu nie na 10 czy 12, ale na 15 lat.

W 2023 r. zarządzający przeznaczyci na promocję ponad 15,4 mln zł, czyli o 1,38 mln zł więcej niż w 2022 r. Podobnie jak w latach ubiegłych największe wydatki ponieśli zarządzający strefami: łódzką, kostrzyńsko-słubicką, katowicką i wałbrzyską. Mieściły się one w przedziale od 2,37 do 2,85 mln zł. Łączne wydatki w tych czterech strefach wyniosły ponad 10,51 mln zł i stanowiły ok. 68,25% nakładów wszystkich stref na promocję. Jeszcze tylko wydatki zarządzającego strefą krakowską przekroczyły 1 mln zł. W pozostałych strefach wydatki na promocję wynosiły od blisko 0,2 do ponad 0,78 mln zł.

W dalszym ciągu te same spółki zarządzające znajdują się w czołówce pod względem wartości środków przeznaczonych na promocję stref od początku ich funkcjonowania. Zarządzający strefą kostrzyńsko-słubicką przeznaczył na promocję ponad 26,12 mln zł, a w strefie katowickiej wydatki na ten cel przekroczyły 25,75 mln zł. Nakłady zarządzających łódzką i wałbrzyską strefą wyniosły odpowiednio: 23,05 mln zł i 16,97 mln zł. Łącznie na te cztery

strefy przypadło 61,97% wydatków wszystkich spółek zarządzających na promocję, które w całym okresie funkcjonowania stref wyniosły prawie 148,29 mln zł.

Poniższa tabela przedstawia wielkość wydatków na promocję w poszczególnych strefach w latach 2020–2023 oraz narastająco od początku funkcjonowania stref do końca 2023 r.

Tabela 14. Wydatki zarządzających na promocję stref w mln zł

Lp.	Strefa	Nakłady na promocję				
		w 2020 r.	w 2021 r.	w 2022 r.	w 2023 r.	narastająco do końca 2023 r.
1	Kamiennogórska	0,084	0,090	0,159	0,269	2,487
2	Katowicka	0,980	1,679	2,787	2,574	25,753
3	Kostrzyńsko-Słubicka	1,240	1,343	2,490	2,720	26,124
4	Krakowska	0,360	0,338	0,475	1,023	8,996
5	Legnicka	0,110	0,339	1,409	0,784	7,681
6	Łódzka	0,796	1,079	2,291	2,848	23,054
7	Mielecka	0,095	0,115	0,261	0,285	4,403
8	Pomorska	0,285	0,297	0,474	0,592	11,918
9	Słupska	0,242	0,351	0,431	0,707	5,681
10	Starachowicka	0,156	0,160	0,406	0,450	3,415
11	Suwalska	0,092	0,113	0,268	0,293	5,868
12	Tarnobrzeska	0,140	0,212	0,463	0,290	4,603
13	Wałbrzyska	0,437	0,548	1,911	2,371	16,968
14	Warmińsko-Mazurska	0,045	0,043	0,200	0,198	1,336
Razem		5,062	6,707	14,025	15,404	148,287

Zwolnienia podatkowe spółek zarządzających

Od początku funkcjonowania stref spółki zarządzające miały prawo do zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych dochodów w części wydatkowanej na cele rozwoju strefy, w tym na nabycie nieruchomości lub innych rzeczy służących do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie strefy oraz na modernizację i rozbudowę infrastruktury gospodarczej i technicznej na jej obszarze.

Do końca 2023 r. łączna kwota zwolnień podatkowych z tego tytułu (niezapłaconego podatku) wyniosła 360,56 mln zł. Z największego zwolnienia skorzystała spółka zarządzająca strefą wałbrzyską. Zwolnienie to wyniosło 87,66 mln zł i stanowiło 24,31% całkowitej wartości zwolnień podatkowych zarządzających strefami. Ze zwolnienia wynoszącego 49,88 mln zł skorzystała spółka zarządzająca strefą łódzką. Próg 30 mln zł przekroczyły jeszcze zwolnienia podatkowe zarządzających strefami: kostrzyńsko-słubicką, mielecką, pomorską i katowicką. Zwolnienia tych czterech stref mieściły się w przedziale od 31,55 do 39,42 mln zł i wyniosły łącznie 134,97 mln zł. Z najmniejszego zwolnienia podatkowego skorzystały strefy: starachowicka, warmińsko-mazurska, kamiennogórska i krakowska. Na te strefy przypadło

15,38 mln zł niezapłaconego podatku, a więc 4,27% łącznej kwoty zwolnień w spółkach zarządzających.

W samym 2023 r. zwolnienia podatkowe wyniosły łącznie 17,83 mln zł i w porównaniu z rokiem 2022 były niemal dwukrotnie niższe. Z największego zwolnienia skorzystał zarządzający strefą wałbrzyską. Wyniosło ono 8,6 mln zł, co stanowiło niemal 48,23% kwoty zwolnień wszystkich spółek zarządzających. Na kolejnych pozycjach uplasowali się zarządzający strefami pomorską i łódzką, ze zwolnieniami wynoszącymi odpowiednio: 4,11 mln zł i 2,04 mln zł. W 2023 r. z ww. zwolnienia podatkowego skorzystały jeszcze tylko trzy strefy: krakowska, kamiennogórska i słupska. Kwoty niezapłaconego podatku w spółkach zarządzających tymi strefami wyniosły odpowiednio: 1,41 mln zł, 0,91 mln zł i 0,76 mln zł.

Informację o wielkości zwolnień podatkowych spółek zarządzających na podstawie aktów wykonawczych do ustawy o sse przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Skutek finansowy zwolnienia z podatku dochodów zarządzających strefami wydatkowanych na cele rozwoju strefy (wartość niezapłaconego podatku) w mln zł

Lp.	Strefa	Zwolnienie do końca 2019 r. (narastająco)	Kwota zwolnienia w latach 2020–2023				Zwolnienie do końca 2023 r. (narastająco)
			2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	
1	Kamiennogórska	3,01	0,00	0,50	0,25 ⁵⁾	0,91	4,67
2	Katowicka	31,55	0,00	0,00	0,00	0,00	31,55
3	Kostrzyńsko-Słubicka	28,63	6,39	4,40	0,00	0,00	39,42
4	Krakowska	2,26	0,00	0,91	0,64	1,41	5,22
5	Legnicka	16,30	0,08	0,00	0,00	0,00	16,38
6	Łódzka	31,23	2,82	4,49	9,30 ⁵⁾	2,04	49,88
7	Mielecka	32,02	0,00	0,00	0,00	0,00	32,02
8	Pomorska	17,37	0,06	0,10	10,34	4,11	31,98
9	Słupska	3,56 ⁵⁾	0,59 ⁵⁾	1,10 ⁵⁾	1,15 ⁵⁾	0,76	7,16
10	Starachowicka	2,72	0,00	0,00	0,00 ⁵⁾	0,00	2,72
11	Suwalska	7,18	0,20	0,02	0,00	0,00	7,40
12	Tarnobrzaska	24,24	0,00	0,00	0,00	0,00	24,24
13	Wałbrzyska	65,13	2,24	2,35	9,34	8,60	87,66
14	Warmińsko-Mazurska	2,47	0,00	0,30	0,00	0,00	2,77
Razem		267,67⁵⁾	12,38⁵⁾	14,17⁵⁾	31,02⁵⁾	17,83	343,07

W związku z realizacją zadań wynikających z ustawy o wni spółki zarządzające strefami mają też prawo do zwolnienia od podatku dochodów wydatkowanych w roku podatkowym lub w roku po nim następującym na cele wymienione w art. 7 ust. 1 tej ustawy, a więc na szeroko rozumiane wsparcie rozwoju nowych inwestycji na przypisanym im obszarze.

Do końca 2023 r. zwolnienia podatkowe spółek zarządzających na podstawie ustawy o wni wyniosły 20,65 mln zł. Na przestrzeni lat 2020–2023 tylko 4 spółki zarządzające strefami

skorzystały z prawa do ww. zwolnienia, przy czym zarządzający strefą pomorską zwalniał dochód w każdym roku. Z największego zwolnienia podatkowego skorzystał jednak zarządzający strefą kostrzyńsko-słubicką. Wyniosło ono 10,36 mln zł, co stanowi prawie 50,2% łącznej wartości zwolnień podatkowych udzielonych zarządzającym na podstawie *ustawy o wni*.

W 2023 r. łączna kwota zwolnienia podatkowego z tego tytułu wyniosła 5,74 mln zł i była niemal o połowę mniejsza niż kwota niezapłaconego podatku w roku 2022. Ze zwolnienia skorzystali zarządzający strefami: starachowicką, kostrzyńsko-słubicką i pomorską.

Poniższa tabela przedstawia informacje o zarządzających, którzy w latach 2020–2023 skorzystali ze zwolnień podatkowych w odniesieniu do dochodu wydatkowanego na wsparcie rozwoju inwestycji na przypisanych im obszarach.

Tabela 16. Zwolnienia podatkowe zarządzających strefami na podstawie *ustawy o wni* w mln zł

Lp.	Strefa	Kwota zwolnienia w latach 2020–2023				Zwolnienie do końca 2023 r. (narastająco)
		2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	
1	Kostrzyńsko-Słubicka	0,00	0,00	8,55	1,81	10,36
2	Pomorska	1,89	1,30	2,21	1,93	7,33
3	Starachowicka	0,00	0,00	0,62 ⁵⁾	2,00	2,62
4	Wałbrzyska	0,34	0,00	0,00	0,00	0,34
Razem		2,23	1,30	11,38⁵⁾	5,74	20,65

Działania zarządzających strefami w zakresie kadr dla przemysłu i rozwoju klastrów

1. Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości S.A.

W 2023 r. Strefowy Klaster Edukacyjny, którego zarządzający jest liderem, kontynuował działania mające na celu podniesienie jakości kształcenia zawodowego i dostosowania go do potrzeb regionalnego rynku pracy.

Realizując program wsparcia dla edukacji, porozumienia o współpracy ze szkołami podpisali: Megadach z Pisarzowic oraz Metalloy z Jeleniej Góry z Zespołem Szkół Technicznych Mechanik (ZSTM) w Jeleniej Górze, Albud z Bolesławca z Zespołem Szkół Mechanicznych w Bolesławcu.

Strefowy Klaster Edukacyjny (SKE) uczestniczył w spotkaniach z dyrektorami szkół oraz z zespołami ds. promocji i ds. kształcenia zawodowego, których celem było opracowanie nowej oferty edukacyjnej oraz rozwiązań związanych z wprowadzaniem innowacji pedagogicznych w szkołach.

W ramach współpracy z Karkonoską Akademią Nauk Stosowanych w Jeleniej Górze (KANS) klaster wziął udział w konsultacjach społecznych z jeleniogórskim środowiskiem samorządowym, z przedsiębiorcami oraz z instytucjami otoczenia biznesu. Konsultacje dotyczyły opiniowania nowych kierunków studiów: *Big Data w analityce ekonomicznej*

i społecznej na Wydziale Nauk Humanistycznych i Społecznych oraz *Logistyka, transport i spedycja* na Wydziale Nauk Medycznych i Technicznych.

Młodzież ze szkół należących do Klastra uczestniczyła w wycieczkach zawodoznawczych do przedsiębiorców: Dofama Thies, Dr. Schumacher, Toyota Boshoku Poland, Dr.Schneider Automotive Polska, Ultima Auto, Toyota Nowakowski, Valmet, Rena Polska. W ramach programu doradztwa zawodowego „Poznaj zawody poszukiwane na rynku pracy” zorganizowano wizyty uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 2 w Jeleniej Górze oraz uczniów ze szkół podstawowych z okolic Bogatyni w ZSTM w Jeleniej Górze. Odbyły się również spotkania z młodzieżą z Zespołu Szkół Elektronicznych, Mechanicznych i Ekonomiczno-Turystycznych w Jeleniej Górze na temat nowoczesnych rozwiązań technologicznych w transporcie, spedycji i logistyce, możliwości podjęcia pracy i potrzebach regionalnego rynku pracy. Prowadzono także rozmowy z uczniami kształcącymi się w zawodzie technik mechatronik w ZSTM w Jeleniej Górze na temat technologii w Przemysle 4.0 oraz z uczniami podejmującymi w tej samej szkole naukę w zawodzie na temat wymagań stawianych przez pracodawców absolwentom szkoły branżowej.

W ramach podejmowania wspólnych inicjatyw z Klastrem SINOTAIC przeprowadzone zostały szkolenia o tematyce SmartCity w dwóch szkołach: w Zespole Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Kamiennej Górze i w ZSTM w Jeleniej Górze oraz szkolenia na temat bezpieczeństwa w sieci w Zespole Szkół Elektronicznych w Bolesławcu i w ZSTM w Jeleniej Górze.

SKE był współorganizatorem seminarium naukowego „Tydzień Edukacji Globalnej” i przedstawił w formie prezentacji działalność klastra studentom jeleniogórskiej filii Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

W ramach współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy (PUP) w Kamiennej Górze klaster zorganizował Targi Pracy, w których uczestniczyło 40 wystawców. Ponadto klaster wziął udział w Wiosennych Targach Pracy i Edukacji oraz w Jesiennych Targach Pracy organizowanych przez PUP w Jeleniej Górze i KANS. Klaster wziął również udział w wydarzeniach organizowanych przez Karkonoską Agencję Rozwoju Regionalnego w Jeleniej Górze: konferencji 30. *Polsko-Niemiecko-Czeskiego Forum Kooperacji Firm* w Karpaczu i w Transgranicznej Giełdzie Pracy w Jeleniej Górze.

SKE był współorganizatorem Jeleniogórskich Międzyszkolnych Potyczek Transport-Spedycja-Logistyka oraz konkursu „Odnawialne Źródła Energii” dla uczniów z 11 szkół Dolnego Śląska. Klaster udzielił wsparcia w organizacji Międzynarodowych Warsztatów Kulinarnych – Festiwal Kuchni Włoskiej w Dolnośląskim Zespole Szkół w Karpaczu.

Klaster wziął udział w licznych spotkaniach, konferencjach, warsztatach i seminariach, które były okazją do dzielenia się wiedzą, poznania innowacyjnych technologii oraz wymiany doświadczeń. Uczestniczył w posiedzeniach Rady Biznesu we Wrocławiu, Społecznej Rady Biznesu KANS oraz Rady Konsultacyjnej do spraw Szkolnictwa Zawodowego przy Dolnośląskim Kuratorze Oświaty, w warsztatach strategicznych w ramach projektu „Dolnośląska Strategia Rozwoju Edukacji Zawodowej” organizowanego przez Uniwersytet

Dolnośląski DSW we Wrocławiu, w seminarium „Jak wzmacniać potencjał zawodowy młodzieży?” w ramach cyklu Jeleniogórskie Obserwatorium Ekonomiczne.

2. Katowicka SSE S.A.

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

W 2023 r. zarządzający strefą katowicką konsekwentnie rozwijał działania służące podniesieniu jakości kształcenia zawodowego i dostosowania go do potrzeb rynku pracy w województwie śląskim. Do kluczowych działań w obszarze szkolnictwa zawodowego należały:

- realizacja projektu edukacyjnego „Śląskie. Zawodowcy”, którego zakończenie przypadło w 2023 r. W projekcie zorganizowano łącznie 476 staży uczniowskich u 148 pracodawców, w takich zawodach jak: technik pojazdów samochodowych, informatyk, mechanik, mechatronik, programista, logistyk, hodowca koni, automatyk. Dzięki projektowi zapewniono 862 uczniom możliwość podniesienia swoich kompetencji zawodowych poprzez kursy specjalistyczne i szkolenia rozwijające kompetencje miękkie. Realizacja projektu pozwoliła na wzmocnienie wizerunku kształcenia zawodowego, a także świadomości społeczeństwa w zakresie korzyści współpracy edukacji z biznesem dla rozwoju regionu. Zarządzający stworzył warunki do budowania sieci współpracy pomiędzy pracodawcami a szkołami zawodowymi w 8 powiatach województwa śląskiego,
- podpisanie ze Stellantis Gliwice oraz Powertrain Poland umów kupna nowoczesnych jednostek napędowych (silników samochodowych) koncernu Stellantis, które następnie zarządzający nieodpłatnie przekazał do prowadzenia zajęć dydaktycznych szkołom kształcącym w zawodzie technik pojazdów samochodowych i mechanik pojazdów samochodowych,
- powołanie Automotive StrefAcademy KSSE, w ramach której zarządzający przekazał w celach edukacyjnych silniki samochodowe szkołom w Tychach, Pszczynie, Mikołowie, Mysłowicach, Zawierciu, Katowicach, Knurówie i Gliwicach,
- organizacja w Dąbrowie Górniczej, w celu promocji szkolnictwa zawodowego oraz możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii, III Wojewódzkiego Turnieju Młodych Mechaników VR,
- współorganizacja konferencji „New trends in management and production engineering”, której drugi dzień poświęcony był kompetencjom przyszłości w nowoczesnej motoryzacji. W ramach konferencji odbyły się również warsztaty pod nazwą „Świat motoryzacji – REAL i VR”,
- zorganizowanie 6 seminariów z przedsiębiorcami „Biznes-Edukacja” w Tarnowskich Górach, Częstochowie, Gliwicach, Pszczynie, Katowicach i Żorach. Seminaria adresowane były do lokalnych pracodawców, dyrektorów szkół, nauczycieli kształcenia zawodowego, przedstawicieli jst oraz organizacji otoczenia biznesu,
- aktywna współpraca z uczelniami wyższymi, m.in. Wydziałem Transportu i Inżynierii Lotniczej Politechniki Śląskiej, na podstawie listu intencyjnego podpisanego w 2023 r., ze szczególnym uwzględnieniem oferty Klubu Innowatora,
- podpisanie porozumienia o współpracy z ElectroMobility Polska,

- organizacja we współpracy i pod patronem Powiatowego Zespołu Szkół Nr 1 w Pszczynie Pierwszego Śląskiego Turnieju Spawania w Świecie Wirtualnej Rzeczywistości w Pszczynie,
- podpisanie trójstronnej umowy o długoterminowej współpracy pomiędzy zarządzającym, miastem Mysłowice oraz Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Mysłowicach.

W 2023 r. zarządzający brał czynny udział w: Radzie ds. Certyfikacji przy Łukasiewicz – Instytut Technik Innowacyjnych EMAG, Radzie Naukowej przy Łukasiewicz – Krakowski Instytut Technologiczny, Zarządzie Europejskiej Sieci Klastrow Motoryzacyjnych, Śląskiej Regionalnej Radzie Przemysłu Przyszłości, Radzie Programowej przy Łukasiewicz – Górnośląski Instytut Technologiczny, Platformie Współpracy Samorządu z Sektorem Akademickim, Forum współpracy Samorządu Województwa Śląskiego z Uczelniami województwa śląskiego, Śląskiej Radzie Edukacji Zawodowej, Wojewódzkim Zespole Koordynacji, Radzie Branżowego Centrum Umiejętności w Żywcu, Wojewódzkim Zespole Koordynacji ds. Uczenia się Przez Całe Życie w Województwie Opolskim, przyczyniając się do podnoszenia jakości kształcenia zawodowego i dostosowania go do potrzeb rynku pracy.

Działania na rzecz rozwoju klastrow

Zarządzający Katowicką SSE od 13 lat aktywnie działa na rzecz rozwoju Klastra Silesia Automotive & Advanced Manufacturing (SA&AM), którego celem jest budowanie w regionie silnej platformy do wymiany wiedzy i współpracy między przedsiębiorstwami sektora motoryzacyjnego, dostawcami nowych technologii cyfrowych, instytucjami edukacyjnymi, naukowymi oraz otoczenia biznesu. Na koniec 2023 r. klaster zrzeszał ponad 210 podmiotów.

W 2023 r. klaster SA&AM zorganizował 84 warsztaty, seminaria i szkolenia, w których wzięło udział prawie 1500 uczestników z organizacji zrzeszonych w klastrze. W ramach działalności podstawowej wdrożono nową formułę spotkań z osobami pierwszego kontaktu oraz spotkań networkingowych „Happy Hours and Networking”. Łącznie w 9 spotkaniach networkingowych klastra uczestniczyło ponad 400 osób.

Klaster SA&AM kontynuował aktywność w Europejskiej Sieci Klastrow Motoryzacyjnych (EACN) i krajowym Związku Pracodawców Klastry Polskie, a także realizował skierowane do klastrow projekty współfinansowane z programów krajowych i europejskich. W 2023 r. klaster SA&AM kontynuował realizację projektów: „GreenSME” z programu HORYZONT, „Rozwój potencjału koordynatora SA&AM wraz z rozwojem nowych usług” i „Sektorowa Rada ds. kompetencji w motoryzacji (z uwzględnieniem elektromobilności)”. Klaster SA&AM przygotował wnioski projektowe na konkursy w ramach działania 2.17 *Rozwój oferty klastrow dla firm* z programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (FENG) i z programu Europejskiej Współpracy Terytorialnej Interreg. Projekt złożony w programie FENG na wdrożenie nowych usług klastra SA&AM otrzymał dofinansowanie w wysokości 1,5 mln zł. Projekt będzie realizowany w latach 2024–2026.

Klaster, wspólnie ze zrzeszonymi w nim podmiotami, występował na branżowych targach Warsaw Automatica i Warsaw Industry Week. Zespół koordynatora klastra, czyli Katowickiej SSE S.A., moderował współpracę bilateralną między uczestnikami i rozwijał dotychczasowe

usługi. W ramach działalności szkoleniowej klastra zostały zorganizowane szkolenia podnoszących kompetencje specjalistyczne i kompetencje miękkie: „HR VUCA”, „Efektywna Liderka”, „Efektywny Lider”, „Sprzedaż nieagresywna” i „Obliczenie śladu węglowego”. Zorganizowano także seminaria metodologiczne i konsultacje środowiskowe dla branży motoryzacyjnej, opracowano kolejną edycję rekomendacji w zakresie zmian w systemie edukacji dla przemysłu motoryzacyjnego i doprowadzono do podpisania kolejnych umów o współpracy edukacyjnej. Wspólnie z Politechniką Śląską i partnerami biznesowymi zrealizowano projekt „Talent HUB”. W ramach tej inicjatywy studenci Politechniki Śląskiej mogli uczestniczyć w działaniach rozwijających ich kompetencje, organizowanych przez partnerów biznesowych. Wdrożono także „Cyfrową Platformę HR 4.0”, która stanowi nowoczesne narzędzie dla przedsiębiorstw z sektora przemysłowego oraz jednostek edukacyjnych do wprowadzania innowacji w zarządzaniu kapitałem ludzkim, współpracy edukacyjnej oraz wymianie wiedzy i najlepszych praktyk.

Ponadto klastr wspierał podmioty z grupy MŚP w procesie transformacji cyfrowej. Wdrożono nowoczesne narzędzia: Mobilne Centrum Demonstracyjne i Wirtualną Fabrykę Go Digital, z użyciem których świadczone usługi szkoleniowo-konsultingową „MŚP Go Digital”. Została również uruchomiona „STREFA KLASTRA”, cyfrowe, nowoczesne narzędzie – platforma do komunikacji z uczestnikami klastra i zarządzania działaniami klastra.

W roku 2023 zarządzający strefą katowicką jako koordynator klastra SA&AM uzyskał najwyższy europejski certyfikat zarządzania jakością „Cluster Management Excellence Gold Label ESCA”.

3. Kostrzyńsko-Słubicka SSE S.A.

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego i na rzecz rozwoju klastrów

W 2023 r. zarządzający strefą kostrzyńsko-słubicką zrealizował szereg działań dotyczących wsparcia szkolnictwa zawodowego oraz działalności klastrowej. Podejmowano wiele inicjatyw mających na celu pogłębienie współpracy pomiędzy szkołami branżowymi i przedsiębiorcami zrzeszonymi w klastrach. Koordynowano bieżące działania pomiędzy szkołami, uczelniami wyższymi i przedsiębiorcami poprzez wideokonferencje, jak również spotkania indywidualne pracodawców, na których omawiano aktualne problemy dotyczące współpracy w zakresie szkolnictwa zawodowego.

W wyniku spotkań z przedstawicielami Wydziału Technicznego Akademii im. Jakuba z Paradyża oraz Centrum Edukacji Zawodowej i Biznesu w Gorzowie podjęto działania mające na celu utworzenie nowego kierunku nauczania w zakresie technicznym. Przyjęto ustalenia oraz zawarto umowę pomiędzy partnerami o współpracy w celu realizacji przedsięwzięcia pn.: „Branżowe Centrum Umiejętności w dziedzinie branży samochodowej wraz z modułem innowacji pedagogicznej – technik mechatronik pojazdów samochodowych lub technik elektromobilności w Centrum Edukacji Zawodowej i Biznesu w Gorzowie Wielkopolskim”. Przedsięwzięcie będzie realizowane w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, w Komponentcie A „Odporność i konkurencyjność gospodarki”, jako inwestycja A3.1.1 „Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie”.

Przedstawiciele zarządzającego uczestniczyli w pracach Lubuskiego Klastra Metalowego oraz Nadobrzańskiego Klastra Energii Odnawialnej. Dzięki regularnym spotkaniom i wymianie doświadczeń, zarządzający i Nadobrzański Klaster Energii Odnawialnej osiągnęli wiele sukcesów w promowaniu i wdrażaniu projektów związanych z energią odnawialną w regionie Nadodrza. Kooperacja pomiędzy zarządzającym a Lubuskim Klastrem metalowym umożliwiła prowadzenie szkoleń i warsztatów dla lokalnych przedsiębiorców, mających na celu podniesienie świadomości i kompetencji w zakresie zielonej energii.

Z okazji jubileuszu 15-lecia Lubuskiego Klastra Metalowego zarządzający współorganizował spotkania i konferencje dla przedsiębiorców z województw lubuskiego i zachodniopomorskiego. Tematyka spotkań to „Automatyzacja i cyfryzacja produkcji. Ekotechnologie w przemyśle”.

Podczas Forum Gospodarczego *5 lat Polskiej Strefy Inwestycji* zorganizowanego w Pile przygotowano merytoryczny panel pn. „Nowe technologie potrzebują zawodów przyszłości. Jak rozwijać szkolnictwo branżowe?”, podczas którego praktycy, zarówno ze szkół i uczelni, jak i przedsiębiorcy dyskutowali na temat rozwoju szkolnictwa branżowego oraz współpracy przemysłu i szkolnictwa odpowiadającego potrzebom rynku pracy.

Wspólnie z pracownikami naukowymi Akademii Jakuba z Paradyża zarządzający zorganizował XII Międzynarodową Konferencję Naukową "Skuteczność w biznesie", która odbyła się pod hasłem „Współpraca nauki i biznesu szansą rozwoju gospodarki” oraz XII ogólnopolską konferencję naukową Rachunkowość i Finanse, w ramach której wspólnie z księgowymi i biegłymi rewidentami dyskutowano nad tematyką wsparcia inwestycji w formie zwolnień podatkowych.

Ponadto przedstawiciele zarządzającego aktywnie uczestniczą w cyklicznych pracach Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji Edukacji i Szkolnictwa dla województwa lubuskiego. Inicjatywa skupia się na wzmocnieniu kształcenia zawodowego, zachęcaniu do uczenia się przez całe życie, rozwoju kwalifikacji zawodowych i umiejętności odpowiadających potrzebom rynku pracy oraz wdrażaniu innowacyjnych podejść edukacyjnych, takich jak STEAM, dla kształtowania kompetencji przyszłości.

Zarządzający podpisał list intencyjny dotyczący współpracy w zakresie upowszechniania idei 3W woda•wodór•węgiel z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. Sygnatariusze listu zadeklarowali wolę współpracy przy upowszechnianiu wiedzy na temat potencjału wodoru, wody i węgla w gospodarce, innowacyjnych technologii i projektów dot. zasobów 3W, odnawialnych źródeł energii i zrównoważonego rozwoju, a także wspólnego inicjowania działań w organizacjach i instytucjach, które zajmują się popularyzacją zrównoważonego rozwoju i odnawialnych źródeł energii.

Dodatkowo z Wyższą Szkołą Handlu i Usług w Poznaniu zarządzający zawarł porozumienie o współpracy w zakresie m.in. edukacji, zawodów i kadr przyszłości; wymiany wiedzy, realizacji badań, promocji nowych technologii, a także podejmowaniu działań mających na celu rozwój kooperacji między przedsiębiorcami, placówkami edukacyjnymi, partnerami społecznymi oraz lokalną społecznością.

4. Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o. (Krakowska SSE)

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

W pierwszym kwartale 2023 r., w ramach Tygodnia Logistyki, Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o. (KPT) zorganizował wspólnie z partnerami panel tematyczny w Zespole Szkół w Olkuszu nr 1. W ramach tego wydarzenia uczniowie mieli okazję zapoznać się z funkcjonowaniem branży logistycznej, a w szczególności z propozycjami przedsiębiorców oferujących swoim klientom nowoczesne rozwiązania w branży TSL (Transport, Spedycja, Logistyka).

Zarządzający przeprowadził szkolenia obejmujące tematykę przedsiębiorczości i przemysłu 4.0 dla nauczycieli szkół ponadpodstawowych z Nowego Sącza we współpracy z Akademią Nauk Stosowanych w Nowym Sączu oraz dla szkół ponadpodstawowych z Tarnowa we współpracy z Urzędem Miasta Tarnowa. Szkolenia te przeprowadzono w związku ze zmianami w podstawie programowej nauczania.

KPT zrealizował program szkoleniowy na rzecz klasy o profilu tworzenia gier w XXI LO w Krakowie. W jego ramach przeprowadzono 4 szkolenia i warsztaty o tematyce biznesowej: Digital Dragons Academy „Buisness & Legal”, Digital Dragons Academy „Testy QA”, Digital Dragons Academy „Grafika 2D” i Digital Dragons Academy „Zarządzanie i produkcja”. KPT zorganizowała również prezentację dla studentów Politechniki Krakowskiej na temat branży gier jako sektora gospodarki w ujęciu regionalnym.

Zarządzający zaangażował się we współorganizację Festiwalu Zawodów w Małopolsce, który odbył się na terenie EXPO Kraków. Wspólnie z partnerem - przedsiębiorcą ASTOR przygotowano stoisko, na którym uczniowie mogli zapoznać się z możliwościami wykorzystania nowoczesnych robotów w produkcji przemysłowej. Pracownicy przedsiębiorcy prezentowali także kierunki kształcenia związane z robotyzacją i automatyzacją.

W ramach współpracy ze szkołami zawodowymi zarządzający zorganizował wizyty studyjne dla uczniów Zespołu Szkół nr 1 z Olkusza oraz Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Limanowej. W ramach tych wizyt zaprezentowano funkcjonowanie KPT i kierunki rozwoju gospodarczego Małopolski, a także zorganizowano zajęcia zawodoznawcze z zakresu game development. We współpracy z Zespołem Szkół w Olkuszu przygotowano harmonogram wizyt zawodoznawczych dla młodzieży na rok szkolny 2023/2024.

Ponadto pracownicy KPT brali udział w pracach nad Programem rozwoju rynku pracy i edukacji do 2030 roku „Kompetentna Małopolska”, określającym obszary działań na rzecz przygotowania młodych ludzi do wejścia na rynek pracy, uczenia się przez całe życie i doradztwa edukacyjno-zawodowego. Przedstawiciele zarządzającego brali również udział w organizowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy panelach eksperckich w ramach prac nad nową edycją „Barometru Zawodów”. Celem było przeprowadzenie analizy zapotrzebowania rynku na pracowników w poszczególnych zawodach. Wyniki badania stanowią cenną informację dla młodzieży zainteresowanej kształceniem w poszczególnych zawodach.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

W 2023 r. KPT nie prowadził bezpośrednich działań wspierających klastę.

KPT jest członkiem „Klastra LifeScience Kraków” oraz „Silesia Automotive & Advanced Manufacturing”. Przynależność do tych klastrów i aktywna działalność w ich ramach wynika ze przyjętej przez zarządzającego strategii skoncentrowania swoich działań na przyciąganiu nowych inwestycji z dwóch branż: lifescience oraz automotive.

Zarządzający aktywnie uczestniczy w pracach, które związane są z promocją potencjału gospodarczego Małopolski w ramach sektorów reprezentowanych przez ww. klastę.

5. Legnicka SSE S.A.

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

Działania zarządzającego strefą legnicką w obszarze szkolnictwa branżowego skupiają się na wspieraniu rozwoju Dolnośląskiego Klastra Edukacyjnego (DKE), którego jest liderem. Do końca 2023 r. deklarację przystąpienia do tego klastra podpisało 210 partnerów, w tym 120 placówek edukacyjnych wszystkich szczebli, 47 instytucji oraz 43 przedsiębiorców. DKE ma za zadanie połączyć potencjał gospodarczy i naukowy w celu stworzenia warunków do współpracy szkół, przedsiębiorców, samorządów i instytucji okołobiznesowych, niezbędnej do rozwoju szkolnictwa branżowego i wykształcenia dobrze wykwalifikowanej kadry.

Aktywność DKE w 2023 r. polegała na:

- zorganizowaniu dla placówek edukacyjnych będących partnerami klastra konkursu graficznego „Patroni Roku 2023”, konkursu plastycznego „Mój wymarzony zawód to...”, konkursu plastyczno-graficznego „Po pierwsze Polska”, konkursu modelarskiego „Stwórz swój model do kariery”, konkursu „Mój pierwszy biznes” i konkursu na najlepszą pracę dyplomową dla studentów,
- organizacji warsztatów z kompetencji miękkich i budowania marki osobistej w 25 szkołach partnerskich,
- udziale w Wakacyjnej Strefie Talentów w Pobierowie i zorganizowaniu warsztatów dla uczniów,
- udziale w projekcie Lato z Polską, w ramach którego odbyły się warsztaty dla uczniów z Litwy i Ukrainy,
- przeprowadzeniu warsztatów dla uczniów w ramach polsko-ukraińskiej wymiany organizowanej przez II Liceum Ogólnokształcące w Głogowie i studentów w ramach polsko-ukraińskiej wymiany „Pod wspólnym niebem” studentów Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego w Drohobyczu i Collegium Witelona Uczelnia Państwowa w Legnicy,
- zorganizowaniu z Coventry University Wrocław warsztatów dla uczniów „Innowacyjny biznes, czyli jaki?”,
- udziale w warsztatach dla uczniów w trakcie Pikniku Naukowego Dwójki w Szkole Podstawowej nr 2 w Wołowie i warsztatach dla uczniów w ramach Dolnośląskiego Festiwalu Nauki w Legnicy i Głogowie,
- organizacji spotkań o zawodach dla uczniów szkół podstawowych, połączonych z wręczeniem nagród w konkursie „Mój wymarzony zawód to...”,

- zorganizowaniu spotkań uczniów z przedsiębiorcami: Gates Polska, 5sAutomate, Voss Automotive Polska, Basf Polska, Viessmann Technika Grzewcza, Volkswagen Motor Polska, W&K Industriemontage,
- organizacji wizyt studyjnych u przedsiębiorców: HMT Heldener Metalltechnik Polska, W&K Industriemontage i Uzin,
- objęciu patronatem klasy w zawodzie technik automatyk w Technikum Akademickim w Legnicy przez Zarządzającego strefą i przedsiębiorcę Gates Polska, w zawodach technik organizacji turystyki i kucharz w Zespole Szkół w Chocianowie przez zarządzającego i Lubinpex, w zawodach technik mechatronik i mechatronik w Zespole Szkół w Chocianowie przez zarządzającego i Sanden Manufacturing Poland,
- współorganizacji międzywydziałowych warsztatów na Collegium Witelona Uczelnia Państwowa w Legnicy „Przez kompetencje do profesjonalizmu na rynku pracy”, których celem był rozwój kompetencji miękkich, głównie zdolności komunikacyjnych, kreatywności, integracji wiedzy i doświadczeń z różnych obszarów, pracy w zespole,
- współorganizacji warsztatów dla uczniów ze współczesnego marketingu w Zespole Szkół w Chocianowie,
- wsparciu organizacji warsztatów dla nauczycieli z Cyberbezpieczeństwa w I Liceum Ogólnokształcącym w Jaworze,
- organizacji wydarzeń i imprez upamiętniających wydarzenia historyczne, dla uczniów szkół zrzeszonych w klastrze, m.in. Biegu Orląt 2023, koncertu edukacyjnego poświęconego Rotmistrzowi Witoldowi Pileckiemu, prezentacji filmu „Monte Cassino – ostatni rozdział”,
- organizacji konferencji „Od Edukacji do Biznesu – Szkoła Nowych Technologii” z udziałem dyrektorów szkół, nauczycieli, doradców zawodowych, przedstawicieli uczelni wyższych, samorządów, instytucji rynku pracy,
- objęciu patronatem spotkania zawodoznawczego w Szkole Podstawowej nr 4 w Legnicy dla uczniów 11 szkół działających w Legnicy,
- współorganizacji, z Collegium Witelona Uczelnia Państwowa w Legnicy, eliminacji do I Otwartych Mistrzostw Legnicy w Robotyce Szkolnej i II Mistrzostw Polski Robotów w Legnicy,
- zorganizowaniu wizyty studyjnej dla 8 przedstawicieli partnerskich szkół DKE na targach Automatica w Monachium,
- organizacji Strefy Rekrutacji, w ramach której odbyły się spotkania uczniów szkół ponadpodstawowych z przedstawicielami Politechniki Wrocławskiej mające na celu zapoznanie z ofertą uczelni oraz możliwością praktyk i pracy w regionie,
- przygotowaniu wystawy „Na moim stanowisku” przedstawiającej możliwości pracy w przedsiębiorstwach zrzeszonych w DKE,
- organizacji, we współpracy z Collegium Witelona Uczelnia Państwowa w Legnicy oraz Państwową Akademią Nauk Stosowanych w Głogowie, II i III Akademii Liderów, w ramach której przeprowadzono zajęcia dla dyrektorów, nauczycieli, psychologów i pedagogów z partnerskich szkół nt. „Asertywna komunikacja”, „Doradztwo zawodowe w szkołach”, „Czwarta rewolucja przemysłowa”,
- organizacji w trakcie Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery 2023 warsztatów „Każdy z nas talent w sobie ma” dla przedszkolaków, konkursu modelarskiego dla uczniów szkół

- podstawowych, warsztatów „Talent World Cafe” dla uczniów szkół ponadpodstawowych, wizyty studyjnej u przedsiębiorcy 5sAutomate dla studentów oraz konferencji połączonej z warsztatami pn. „Od Edukacji do Biznesu - przyszłość należy do talentów” dla dyrektorów, nauczycieli, doradców zawodowych, pedagogów, psychologów,
- wsparciu uczniów w poszukiwaniu miejsc, w których mogliby odbyć obowiązkowe praktyki zawodowe,
 - przeprowadzeniu ankiety wśród szkół dotyczącej potrzeby organizacji spotkań z przedsiębiorcami oraz badania wśród przedsiębiorców i instytucji partnerskich nt. propozycji tematów, które powinny być przedmiotem zainteresowania DKE,
 - promocji oferty edukacyjnej szkół na profilu Facebook i w korespondencji skierowanej do szkół podstawowych z obszaru działania zarządzającego, do przedsiębiorców i instytucji partnerskich.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

W 2023 r. działania zarządzającego dotyczące klastrów skupiały się na wspieraniu rozwoju trzech działających wcześniej klastrów: Dolnośląskiego Klastra Motoryzacyjnego, Dolnośląskiego Klastra Lotniczego i Klastra Technologii Kosmicznych – Silesian Space Valley oraz nowo utworzonego Zachodniego Klastra Elektromobilności.

Inicjatywa Dolnośląskiego Klastra Motoryzacyjnego (DKM) ma za zadanie zapewnić przedsiębiorcom z branży motoryzacyjnej wspólny dostęp do nowoczesnych technologii, bazy edukacyjnej oraz wspomagać transfer wiedzy, doświadczenia i technologii. W 2023 r. zarządzający strefą legnicką jako lider DKM podejmował następujące działania:

- zorganizował warsztaty dla partnerów DKM pn. „Poszukiwanie możliwości współpracy oraz koncepcji wspólnych projektów w perspektywie nowych Funduszy Europejskich”,
- współorganizował Legnicki HR Day i konferencję „Jakościowa Petarda”,
- przy współpracy z zarządzającym strefą wałbrzyską zorganizował cykl spotkań „Środy z Energią” i spotkanie „Dokąd zmierza rynek energii” dla członków klastra,
- zorganizował spotkanie Rady DKM, podczas którego powołano jej nowy skład oraz ustalono kierunki dalszej współpracy w zakresie rozwoju klastra
- zorganizował szkolenie pn. „Planowane zmiany w dyrektywie maszynowej (2006/42/WE)”,
- zorganizował spotkanie pn. „Optymalizacja zakładów produkcyjnych w sektorze automotive” w Wałbrzychu,
- został partnerem i wziął udział w wydarzeniu #APS2023 (Automotive Production Support) we Wrocławiu oraz w III edycji Międzynarodowego Forum Czystości Technicznej & EXPO
- wziął udział w wydarzeniu Automotive CEE Day w Opolu,
- zorganizował dla członków DKM szkolenie na temat czystości technicznej pn. „Czystość techniczna – skuteczność, koszty i bezpieczeństwo procesów czyszczenia przemysłowego”,
- zorganizował Legnicki Klub HR i spotkanie networkingowe dla partnerów klastra,
- zorganizował webinar firmy EDoradca pn. „Pozyskiwanie dotacji unijnych i rozliczanie ulg rozwojowych”,

- zorganizował wizyty studyjne u przedsiębiorców: Spes3D, Silencions i Nanores,
- podpisał list intencyjny z klastrami: Silesia Automotive & Advanced Manufacturing, Polska Grupa Motoryzacyjna i Wschodni Sojusz Motoryzacyjny dotyczący wspólnych działań i możliwości dalszego rozwoju tych inicjatyw,
- brał udział w spotkaniach związanych z rozwojem klastrów, organizowanych przez Europejską Sieć Klastrów Motoryzacyjnych (EACN) i Związek Pracodawców Klastry Polskie,
- (wziął udział, jako partner zrzeszony, w projekcie WRO4digITaI – Europejski Hub Innowacji Cyfrowych (EDIH),
- opracował plan osiągnięcia statusu Ponadregionalnego Klastra Wzrostowego,
- wziął udział w benchmarkingu klastrów w Polsce,
- współorganizował Industry Energy Mixer 2023 w Legnicy – międzynarodowe spotkanie biznesowe B2B dla władz lokalnych i firm w stylu „speed dating”.

Na koniec 2023 r. Dolnośląski Klaster Lotniczy zrzeszał 41 członków – przedsiębiorców i instytucje wspierające przemysł lotniczy, działających na terenie Polski Południowo-Zachodniej. Partnerzy klastra współpracują, aby stworzyć dogodne warunki do rozwoju i lokowania nowych przedsiębiorstw z branży lotniczej na tym terenie, promować polski przemysł lotniczy za granicą oraz rozwijać sektor badawczo-rozwojowy.

Pełniąc nieformalną rolę koordynatora Dolnośląskiego Klastra Lotniczego (DKL), w 2023 r. zarządzający strefą:

- przygotował spotkanie partnerów klastra „Poznajmy się”,
- zorganizował webinar pn. „Fundusze unijne dla firm w ramach nowego budżetu na lata 2021–2027” oraz webinar HR w ramach cyklicznych spotkań Partnerów Dolnośląskiego Klastra Lotniczego,
- zorganizował wideokonferencję „Nowa platforma współpracy – baza Ekspertów DKL oraz prezentację klastra Basque Aerospace Cluster_HEGAN,
- przygotował wizytę studyjną w laboratorium materiałowym Nanores we Wrocławiu, Radiotechnice Marketing i Lotniczym Dworcu Towarowym Wrocław,
- zorganizował spotkanie „Perspektywy pracodawcy na Unijnym rynku pracy”,
- stworzył bazę ekspertów klastra,
- zorganizował wizytę studyjną Zarządu DKL w Saksonii, poświęconą tematyce lotniczej i kosmicznej,
- wziął udział w XXXI Międzynarodowym Salonie Przemysłu Obronnego na Targach Kielce, prezentując na stoisku DKL ofertę klastra i jego partnerów,
- zorganizował V Konferencję DKL „Nowe projekty – współpraca”,
- prace nad strategią DKL, wypracowywanie wspólnych celów i kierunków działań klastra,
- prowadził sprawy formalne Stowarzyszenia DKL, w tym zorganizował Zwyczajne Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia Dolnośląski Klaster Lotniczy.

Powołany w 2022 r. Klaster Technologii Kosmicznych – Silesian Space Valley (SSV) ma za zadanie skonsolidować podmioty działające w branży kosmicznej i pokrewnych sektorach, działających na terenie Dolnego Śląska i Polski Południowo-Zachodniej oraz umożliwić im zwiększenie potencjału innowacyjnego. SSV będzie skupiał swoje działania

na utworzeniu międzynarodowego centrum technologicznego w branży kosmicznej, w optymalny sposób łącząc potencjał technologiczny, naukowy i edukacyjny przedsiębiorców z branży technologii kosmicznych, jednostek naukowych oraz instytucji otoczenia biznesu.

W 2023 r. aktywność zarządzającego w obszarze klastra SSV obejmowała:

- uczestnictwo w spotkaniu założycieli konsorcjum „Silesian Space Valley” we Wrocławiu, które utworzył wraz z przedsiębiorcami: SatRev, Saule Technologies, Columbus Energy i Tuatara.
- udział w Forum G2 we Wrocławiu, promocję działalności klastra i jego partnerów oraz uczestnictwo w dyskusji na temat szans i zagrożeń związanych z czwartą rewolucją przemysłową w ramach panelu pt. „Kliknięcia czy stal? Jak będzie wyglądała gospodarka przyszłości?”,
- zorganizowanie badania dotyczącego obecnego i przewidywanego zapotrzebowania na infrastrukturę B+R, w szczególności na urządzenia pomiarowe, aparaturę badawczą i powiązane z nimi usługi,
- udział w siódmej edycji World Space Week Wrocław i konferencji „Nauka i inżynieria sposobem na światowy kryzys” oraz przygotowanie wspólnego stoiska promocyjnego zarządzającego strefą i partnerów klastra.

Utworzony w 2023 r. Zachodni Klaster Elektromobilności ma za zadanie połączyć oraz zwiększyć potencjał innowacyjny podmiotów z branży sektora motoryzacyjnego działających na rynku elektromobilności na terenie Polski Południowo-Zachodniej. Klaster będzie się koncentrował na rozwijaniu technicznych oraz użytkowych aspektów dotyczących pojazdów elektrycznych, obszarów energii, infrastruktury ładowania, poprawie bezpieczeństwa energetycznego kraju i zmniejszaniu zanieczyszczeń emitowanych przez transport.

W 2023 r. odbywały się spotkania partnerów klastra. Działania organizacyjno-operacyjne zaplanowane zostały na rok 2024.

6. Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

W kwietniu 2023 r. w siedzibie zarządzającego strefą łódzką odbył się Festiwal Zawodów i Kwalifikacji, który miał na celu spotkanie inwestorów z młodzieżą szkół podstawowych i ponadpodstawowych a także promocję kształcenia zawodowego wśród uczniów szkół podstawowych. Inwestorzy ze strefy łódzkiej mieli okazję zapoznać się z ofertą kształcenia zawodowego w szkołach ponadpodstawowych, a także prowadzić rekrutację do pracy, na staże i praktyki zawodowe w swoich zakładach. Uczniowie szkół podstawowych mieli możliwość poznania specyfiki zawodów i kierunków kształcenia w szkołach branżowych. W wydarzeniu wzięło udział blisko 500 młodych ludzi.

Tak jak w poprzednich latach większość zadań dotyczących wspierania szkolnictwa zawodowego zarządzający strefą realizował poprzez Technikum Automatyki i Robotyki w Łodzi (TAiR) prowadzone przez Strefę Edukacji sp. z o.o., czyli spółkę zależną od Łódzkiej SSE S.A. Najistotniejsze z działań Technikum Automatyki i Robotyki oraz podmiotu prowadzącego tę szkołę podjętych na rzecz kształcenia zawodowego to:

- realizacja projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014–2020 pod nazwą „Kwalifikacje dla Przemysłu 4.0 Edycja Druga”. Celem projektu jest poprawa zdolności zatrudnienia 36 uczniów TAIr w obszarze automatyki i robotyki. W ramach projektu uczniowie wzięli udział w specjalistycznych zajęciach w obszarze programowania i eksploatacji robotów przemysłowych oraz osiągnęli nowe kwalifikacje zawodowe potwierdzone przez potentata światowego w produkcji robotów – Mitsubishi,
- realizacja w partnerstwie z Politechniką Łódzką oraz norweską fundacją First Scandinavia projektu „Automatyka i robotyka zawodem przyszłości” finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2014–2021 oraz środków krajowych. Głównym celem projektu jest opracowanie i wdrożenie innowacyjnych metod i narzędzi kształcenia dla uczniów Technikum Automatyki i Robotyki w Łodzi w postaci warsztatów i szkoleń z wykorzystaniem robotów i urządzeń technicznych stanowiących zaplecze dydaktyczne Politechniki Łódzkiej. W ramach projektu zrealizowano międzynarodową mobilność dla kadry pedagogicznej i uczniów TAIr pomiędzy Polską a Norwegią, której celem było poznanie systemu kształcenia zawodowego w Norwegii i zaadaptowanie wybranych rozwiązań do procesu kształcenia zawodowego w Technikum. W projekcie bierze udział 24 uczniów, 5 nauczycieli TAIr oraz kadra pedagogiczna Politechniki Łódzkiej,
- zorganizowanie wizyty studyjnej First Scandinavia – partnera w projekcie „Automatyka i Robotyka zawodem przyszłości”. First Scandinavia to norweska fundacja, która przez ostatnie 20 lat wdrożyła projekty dla ponad 500 000 dzieci i młodzieży na całym świecie, m.in. First Lego League Scandinavia i koncepcje Newton Room. Głównym celem działań fundacji jest zainteresowanie dzieci i młodzieży naukami ścisłymi, inżynierią i matematyką (nauki STEAM) oraz prowadzenie szkoleń metodycznych dla nauczycieli za pośrednictwem tzw. Newton Rooms,
- uczestnictwo w projekcie edukacyjnym „Co w prawie piszczy?” realizowanym w ramach programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” finansowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. W ramach projektu uczniowie TAIr brali udział w warsztatach na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego,
- przeprowadzenie międzynarodowych egzaminów językowych TELC dla 17 uczniów TAIr na poziomie od A2 do C1,
- zorganizowanie konferencji poświęconej odnawialnym źródłom energii w napędach maszyn z uczniami TAIr w roli prelegentów,
- zorganizowanie wydarzenia łączącego biznes z edukacją, tj. Pierwszej Łódzkiej Konferencji Przemysłowej Industry Day, w której brali udział uczniowie TAIr,
- wsparcie finansowe i rzeczowe ucznia TAIr w przygotowaniu robota na Międzynarodowe Zawody Robotyczne XChallenge.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Zarządzający strefą łódzką jest członkiem dwóch klastrów: Łódzkiego Klastra ICT i LODZistics Logistyczna Sieć Biznesowa Polski Centralnej (LODZistics). Przedstawiciele zarządzającego wchodzi w skład grupy roboczej do spraw edukacji klastra LODZistics,

zespołu do spraw kształcenia Łódzkiego Klastra ICT, a także uczestniczą w spotkaniach roboczych i zebraniach członkowskich w obu klastrach.

Klaster LODZistics Logistyczna Sieć Biznesowa Polski Centralnej powołany w grudniu 2015 r. zrzesza przedsiębiorców z branży logistycznej, samorządy, jednostki badawczo-rozwojowe, instytucje otoczenia biznesu, a także inne podmioty działające w sektorze logistyki. Zarządzający strefą jest jednym z inicjatorów powołania klastra logistycznego. W 2023 r. liczba członków klastra wzrosła ponad dwukrotnie, z 22 do 45.

W ubiegłym roku współpraca z klastrem LODZistics polegała głównie na wymianie informacji o organizowanych przez zarządzającego strefą wydarzeniach i konferencjach skierowanych do branży logistycznej oraz na zaangażowaniu merytorycznym w działania podejmowane przez klaster. Przedstawiciel zarządzającego brał udział w cotygodniowych spotkaniach roboczych klastra dotyczących wspierania branży w regionie, aktualizacji Strategii Innowacji Województwa Łódzkiego i lobbingu na rzecz dodania sektora TSL (transport, spedycja oraz logistyka) do listy branż kluczowych regionu. Podczas konferencji Logistics and Warehouse Trends przedstawiciel klastra był moderatorem panelu klastrowego: „Tragedia, komedia, dramat – logistyczna nauka na (cudzych) błędach”. Klaster przewodniczył też panelowi „Czy optymalizacja = zwolnienia? Różne wymiary optymalizacji w logistyce i nie tylko” podczas Europejskiego Forum Gospodarczego. W panelu tym prelegentem był przedstawiciel spółki zarządzającej strefą. Zarządzający brał też udział w comiesięcznych spotkaniach networkingowych w siedzibach przedstawicieli klastra. Jedno ze nich zostało zorganizowane w siedzibie zarządzającego strefą i dotyczyło jego działalności. W czerwcu 2023 r. członkowie klastra LODZistics podczas symbolicznego zamknięcia półrocznego spotkania w siedzibie zarządzającego strefą łódzką dyskutowali o możliwych rodzajach wsparcia i zwiedzili nowy hub technologiczny Re_connect. Klaster aktywnie uczestniczył w wydarzeniach organizowanych lub współorganizowanych przez zarządzającego, m.in. w Łódzkiej Konferencji Przemysłowej Industry Day i w Rethink Digital Fest.

Klaster LODZistics przygotował raport branżowy „TRENDY LOGISTYCZNE 2023”.

Łódzki Klaster ICT, którego zarządzający jest wieloletnim członkiem, skupia ponad 30 podmiotów, w tym wiodących przedsiębiorców z branży IT/ICT z regionu łódzkiego. Główne cele tego klastra to: integracja środowiska branży informatycznej, telekomunikacyjnej i elektronicznej, wspieranie przedsiębiorczości oraz rozwój rynku pracy w obszarze ICT, tworzenie warunków do wdrażania nowych technologii informacyjnych i informatycznych, w tym komercjalizacji wyników prac badawczych, a także rozwój i kształcenie kadr dla branży informatycznej, telekomunikacyjnej i elektronicznej. W 2023 r. zarządzający strefą brał udział w posiedzeniach Rady Klastra oraz spotkaniach zespołów zadaniowych, między innymi: zespołu ds. projektów oraz zespołu ds. promocji klastra.

7. Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Mielcu (Mielecka SSE)

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

W ramach działań wspierających inicjatywy na rzecz rozwoju kształcenia zawodowego dopasowanego pod potrzeby inwestorów i promujących kształcenie zawodowe zarządzający strefą:

- kontynuował monitoring potrzeb kadrowych inwestorów z powiatu mieleckiego i ich zainteresowanie tworzeniem klas patronackich, kierunków kształcenia i organizacją praktyk dla uczniów i studentów,
- wziął udział w charakterze partnera wydarzenia i prelegenta w konferencji promującej szkolnictwo zawodowe w ramach projektu „Mielec stawia na zawodowców - edycja II”, zorganizowanej przez Centrum Kształcenia Praktycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Mielcu,
- uczestniczył w XIII edycji Mieleckiego Festiwalu Nauki i Techniki, którego celem jest wspieranie kształcenia zawodowego i promocja kształcenia technicznego wśród młodzieży,
- wziął udział w panelu ekspertów IX edycji badania *Barometr zawodów*, zorganizowanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Mielcu, którego celem jest ocena zapotrzebowania na zawody, kwalifikacje i kompetencje na lokalnych rynkach pracy w woj. podkarpackim i zdefiniowanie zawodów nadwyżkowych, zrównoważonych i deficytowych na rynku pracy powiatu mieleckiego, współpracował z powiatem mieleckim, Centrum Kształcenia Praktycznego i Doskonalenia Nauczycieli, Stowarzyszeniem Polskiego Przemysłu Lotniczego i Stowarzyszeniem Inżynierów i Techników Mechaników Polskich w pracach nad projektem utworzenia „Branżowego Centrum Umiejętności – Kadry dla przemysłu lotniczego” (BCU), realizowanym w ramach konkursu „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania 120 branżowych centrów umiejętności, realizujących koncepcję centrów doskonałości zawodowej (CoVES)” ogłoszonego przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji na zlecenie Ministerstwa Edukacji i Nauki w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO),
- wsparł realizację projektu mieleckiego BCU poprzez członkostwo w Radzie Programowej i pracę nad jego założeniami i zadaniami,
- promował kształcenie techniczne poprzez członkostwo i włączenie się w realizację zadań statutowych w Stowarzyszeniu *Akademia Umiejętności Technicznych LEONARDO* w Mielcu, którego głównym celem jest promocja i popularyzacja nauki oraz rozwój umiejętności technicznych wśród młodzieży,
- wspólnie z Centrum Kształcenia Praktycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Mielcu i Centralną Komisją Edukacyjną zorganizował ogólnopolską konferencję poświęconą kształceniu i egzaminom zawodowym w zawodzie technik robotyk dla przedstawicieli szkół z całej Polski kształcących w tym zawodzie,
- zorganizował w siedzibie w Mielcu konferencję dla młodzieży biorącej udział w polsko-niemieckiej wymianie młodzieży oraz wizytę studyjną u przedsiębiorcy strefowego Bury,
- zorganizował *Dni otwarte w strefie* dla ok. 130 uczniów klas VII i VIII szkoły podstawowej, obejmujące prezentację efektów działalności strefy mieleckiej, spotkania z przedstawicielami inwestorów w celu zapoznania młodzieży z dominującymi zawodami i wymaganiami wobec kandydatów do pracy, wizyty studyjne w przedsiębiorstwach działających na terenie strefy (Enervigo, Bury, Polskie Zakłady Lotnicze),

- propagował wśród inwestorów z woj. podkarpackiego i lubelskiego, którzy otrzymali pierwszą decyzję o wsparciu, dobre praktyki przedsiębiorców w zakresie współpracy ze szkołami,
- uczestniczył w seminarium pn. „Re-skilling i up-skilling w motoryzacji – jak to ugryźć” oraz w prezentacji raportu III edycji ogólnopolskiego badania „Bieżący monitoring sektora” Obszar Edukacji (szkolnictwo ponadpodstawowe), w kontekście zakresu i sposobu kształcenia dla sektora motoryzacyjnego, w ramach projektu *Sektorowa Rada ds. Kompetencji Motoryzacja i Elektromobilność*,
- brał udział w konsultacjach środowiskowych w ramach projektu *Rada Sektorowa ds. kompetencji Motoryzacja i Elektromobilność* pn. „Nowe wymiary Education to Business”, realizowanych przez Katowicką SSE S.A. w partnerstwie z Polską Izbą Motoryzacji oraz Związkiem Pracodawców Motoryzacji i Artykułów Przemysłowych, poświęconych wymianie informacji o współpracy przedsiębiorstw ze szkołami średnimi i uczelniami wyższymi, możliwości szkoleń wirtualnych, rozwoju robotyzacji oraz możliwości programu Erasmus+ dla przedsiębiorców,
- uczestniczył w Panelu Inteligentnych Specjalizacji Województwa Podkarpackiego „Kadry dla przemysłu lotniczego” oraz w Panelu Inteligentnych Specjalizacji Województwa Podkarpackiego „Zwiększenie liczby specjalistów ICT strategiczną potrzebą rozwojową Polski”, zorganizowanych przez Centrum Kształcenia Praktycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Mielcu i Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Zarządzający strefą wspiera nawiązywanie relacji klastrowych, propagując działania podejmowane przez klastry, przy czym angażuje się w realizację inicjatyw klastrowych związanych z inteligentnymi specjalizacjami województwa podkarpackiego, głównie z lotnictwem i motoryzacją. Od 2015 r. jest członkiem wspierającym Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza” – Krajowego Klastra Kluczowego, największego klastra branży lotniczej w Polsce. W ramach współpracy z tym klastrem przedstawiciele zarządzającego strefą mielecką uczestniczyli w Międzynarodowym Salonie Lotniczym PARIS 2023, w Misji Gospodarczej Przemysłu Lotniczego na Morawach i w Międzynarodowych Targach Mechanicznych MSV BRNO 2023. W trakcie wydarzeń prowadzono kampanię informacyjną na temat programu wsparcia w ramach Polskiej Strefy Inwestycji i prezentowano ofertę Agencji Rozwoju Przemysłu.

Zarządzający strefą wspiera również działania podejmowane przez Klaster Wschodni Sojusz Motoryzacyjny i współpracuje z Polskim Klastrem Budowlanym posiadającym status Krajowego Klastra Kluczowego. Zarządzający informował inwestorów o korzyściach wynikających z przynależności do klastrów, zwłaszcza tych o statusie Krajowego Klastra Kluczowego, prezentował ofertę klastrów, przekazywał przedsiębiorcom ekspertyzy, opinie, raporty, zaproszenia na konferencje i imprezy tematyczne organizowane przez klastry. Na stronie internetowej i w mediach społecznościowych zamieszczał informacje o możliwości nawiązania współpracy, warunkach kooperacji i korzystania z badań, możliwościach udziału w szkoleniach, kursach i wydarzeniach.

8. Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o.

Zarządzający strefą kontynuował realizację projekt „VKR 37578 – Industrial Robots Programming Centre - education for Industry 4.0” współfinansowany ze środków Fundacji Velux. Założeniem projektu jest wyposażenie i rozwój Centrum Programowania Robotów Przemysłowych (CPRP), w którym uczniowie otrzymują wsparcie rozwojowe dopasowane do ich indywidualnych potrzeb, a następnie podnoszą swoje kompetencje i zdobywają nowe kwalifikacje w czasie innowacyjnych kursów z zakresu programowania robotów przemysłowych, spawania i druku 3D. Nauczyciele i instruktorzy podnoszą swoje kompetencje zawodowe i metodyczne w czasie szkoleń i warsztatów eksperckich. W ramach tego projektu w 2023 r. zakupiono symulator spawalniczy w technologii VR, komputery, trzy zrobotyzowane stanowiska edukacyjne ABB, KUKA, Fanuc, wybrano organizatora szkoleń z programowania i obsługi drukarek 3D. Łącznie w trzech CPRP w Gdańsku, Grudziądzu i Włocławku zrealizowano 73 warsztaty z doradztwa zawodowego. W CPRP zorganizowano także lekcje pokazowe warsztatów dla dzieci i półkolonie.

W 2023 r. zarządzający zakończył realizację projektu *Kompetencje Przemysłu Przyszłości* współfinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020. W ramach tego projektu odbyły się szkolenia dla pracowników mikro, małych i średnich przedsiębiorstw z zakresu: montaż i demontaż rusztowań budowlanych, operator wózków widłowych podnośnikowych, obsługa koparko-ładowarki i koparki jednonaczyniowej. W sumie w szkoleniach wzięło udział 50 osób.

W ramach skierowanego do studentów projektu *Międzyuczelniana Akademia Kompetencji (MAK)* w semestrze letnim roku akademickiego 2022/2023 zorganizowano trzy spotkania ze studentami uczelni z województwa kujawsko-pomorskiego, tj. Państwowej Akademii Nauk Stosowanych we Włocławku, Politechniki Bydgoskiej, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy i Uniwersytet WSB Merito w Toruniu. W czasie spotkań prowadzonych przez przedstawicieli przedsiębiorców: Erbud, MMP Neupack, Solvay Poland, Sohbi Craft Poland, DFDS Logistics Polska, SITS Industry oraz Wika Polska omówione zostały kwestie związane z procesem rekrutacji, lean managementem w produkcji i biurze oraz pracą i komunikowaniem się w zróżnicowanym zespole. W semestrze zimowym roku akademickiego 2023/2024 odbyło się kolejne wydanie *MAK* dla studentów uczelni wyższych z Trójmiasta – Politechniki Gdańskiej, Uniwersytetu Gdańskiego, Sopotkiej Akademii Nauk Stosowanych i Uniwersytetu WSB Merito w Toruniu. Zorganizowano dwa spotkania on-line prowadzone przez GiGroup i Randstad Polska, w których udział wzięły 52 osoby. Przedmiotem warsztatów były zagadnienia dotyczące budowy wizerunku, kompetencji na rynku pracy i wejścia w standardy organizacji.

Ponadto zarządzający organizował i brał udział w targach edukacyjnych, warsztatach, spotkaniach z uczniami i studentami, doradcami zawodowymi i przedsiębiorcami, prezentował działania Zespołu ds. szkolnictwa zawodowego oraz projekt dofinansowany przez Fundację Velux. We współpracy z Kujawsko-Pomorskim Kuratorem i Pomorskim Kuratorem Oświaty zorganizował odpowiednio w Toruniu i Gdańsku Wojewódzkie Konferencje Doradców Zawodowych, w których łącznie udział wzięło 400 nauczycieli i doradców zawodowych. Zarządzający zorganizował 33 spotkania pracodawca–szkoła z udziałem przedstawicieli

inwestorów i dyrektorów szkół oraz wizyty studyjne dla uczniów szkół ponadpodstawowych i podstawowych, w tym spotkania w ramach projektu Morze Możliwości. Odbłyło się także 11 spotkań pracodawca–uczelnia.

Zorganizowano XI Dzień Strefy na Politechnice Gdańskiej z udziałem 12 przedsiębiorców strefowych i II Dzień Strefy na Politechnice Bydgoskiej, w którym uczestniczyło 13 inwestorów. Spotkania te miały na celu prezentację działalności przedsiębiorców strefowych, ofert pracy, staży i praktyk. Zarządzający zorganizował również konferencję dla ekspertów w dziedzinie HR „Wyzwania i trendy na rynku pracy w woj. pomorskim”.

Przedstawiciele zarządzającego strefą pomorską wzięli udział w Światowym Tygodniu Przedsiębiorczości w województwie pomorskim i kujawsko-pomorskim. Zarządzający udzielił wsparcia przedsiębiorcom i szkołom zawierającym umowy o dwustronnej współpracy, m.in. Mondi z Politechniką Bydgoską, Energy 5 z Politechniką Warszawską, Inter-metal z Zespołem Szkół Mechaniczno-Elektrycznych w Inowrocławiu, Run z Zespołem Szkół Elektrycznych we Włocławku, Konwektor z Zespołem Szkół Technicznych im. Ziemi Dobrzyńskiej w Lipnie, Zetfol z Zespołem Szkół Elektrycznych Elektronicznych i Mechanicznych w Toruniu.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Istotnym elementem działania zarządzającego strefą pomorską jest członkostwo i współpraca w ramach klastrów branżowych ułatwiających dostęp do zasobów wiedzy oraz skuteczne sieciowanie partnerów biznesowych. Zarządzający zaangażowany jest w działalność: Pomorskiego Klastra ICT Interizon, Bałtyckiego Klastra Ekoenergetycznego, Klastra Technologii Wodorowych, Bałtyckiego Klastra Morskiego i Kosmicznego, Waste-Klaster, Transgranicznego Klastra Zielonych Technologii.

We wrześniu 2023 r. w Gdańskim Parku Naukowo-Technologicznym (GPN-T) odbyła się 13. edycja konferencji „Interizon Day”, na której podsumowano osiągnięcia Pomorskiego Klastra ICT Interizon z ostatniego roku oraz przedstawiono możliwości współpracy na przyszłość. Panel dyskusyjny dotyczył zastosowania sztucznej inteligencji (AI) w biznesie, a w szczególności w kluczowych obszarach gospodarki, które będą czerpać największe korzyści z wykorzystania AI. Zarządzający, we współpracy z klastrem ICT Interizon jako partnerem, zorganizował szereg wydarzeń, m.in. konferencję Wyzwania Robotyzacji, podczas której poruszano kwestie związane ze sztuczną inteligencją, digitalizacją, robotyzacją oraz automatyzacją produkcji, 5. edycję konferencji BioTech Daily, na której omawiano kwestie wykorzystania sztucznej inteligencji i uczenia maszynowego w medycynie. Klaster ICT Interizon jest jedną z instytucji tworzących konsorcjum Pomorski Hub Innowacji Cyfrowych. Partnerem w tym konsorcjum jest także lider Bałtyckiego Klastra Ekonenergetycznego, czyli Instytut Maszyn Przepływowych Polskiej Akademii Nauk.

Przedstawiciel GPN-T wziął udział w zorganizowanej przez Klaster Technologii Wodorowych w październiku 2023 r. konferencji Polish Conference on Hydrogen Energy and Technology oraz w warsztatach konsultacyjnych w ramach projektu „Pomorskie na lekkim gazie – kierunki i scenariusze rozwoju gospodarki wodorowej do 2030 z perspektywą do 2040”, na których dyskutowano nad rolą wodoru w systemie energetycznym regionu pomorskiego. Z uwagi

na zmianę struktury organizacyjnej klastra w grudniu 2023 r. zarządzający wypowiedział członkostwo w Kłastrze Technologii Wodorowych.

Waste-Klaster, do którego zarządzający strefą pomorską przystąpił w październiku 2023 r. to inicjatywa środowiska naukowego i biznesowego, której celem jest wyznaczanie nowych standardów w branży gospodarowania odpadami, wzmacnianie innowacyjnego potencjału przedsiębiorstw i instytucji działających w sektorze gospodarki odpadami oraz ich przewagi konkurencyjnej na rynku. W ramach uczestnictwa w klastrze przedstawiciele zarządzającego pomorską SSE wzięli udział w wizycie studyjnej „Estoński Ekosystem przedsiębiorczości”, której celem było poznanie know-how wspierania start-upów przez Park Naukowy Tehnopol w Tallinie oraz działań akceleratornych prowadzonych przez Tehnopol w ramach Akceleratora NATO DIANA.

W 2023 r. zarządzający kontynuował działalność w Transgranicznym Kłastrze Zielonych Technologii, którego jest koordynatorem. Głównym celem tego klastra jest tworzenie sieci współpracy dotyczącej zielonych technologii w obszarze południowego Bałtyku.

Dzięki wsparciu klastra w 2022 r. został zrealizowany, a w 2023 – rozliczony, transgraniczny projekt SOVtBAL – Hybrydowe, niskoemisyjne autonomiczne/półautonomiczne statki do obsługi morskich farm wiatrowych, współfinansowany ze środków programu Interreg Południowy Bałtyk 2014–2020. W 2023 r. członkowie klastra zawiązali konsorcjum (bez udziału zarządzającego), które podjęło decyzję o kontynuowaniu projektu SOVtBAL i złożyło wniosek o wsparcie jego realizacji ze środków programu Interreg Południowy Bałtyk 2021–2027.

9. Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (Słupska SSE)

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

Zarządzający wziął udział w spotkaniu z animatorem Sektorowej Rady ds. Kompetencji Nowoczesne Usługi Biznesowe. Rada jest elementem Systemu Rad ds. Kompetencji tworzonego przez ministra właściwego ds. gospodarki za pośrednictwem Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP), mającego na celu dopasowanie systemu edukacji do potrzeb gospodarki i zbudowanie kompetencji pożądanych w poszczególnych branżach, tak aby kwalifikacje zdobywane na uczelniach (też w szkołach i podczas innych kursów i szkoleń) odpowiadały na realne potrzeby pracodawców. Uczestniczył także w posiedzeniu Rady Konsultacyjno-Programowej Wyższej Szkoły Inżynierii i Gospodarki w Słupsku.

Zarządzający strefą był partnerem i fundatorem nagrody w Międzywojewódzkim Konkursie Informatycznym „InfoSłupia 2023” zorganizowanym przez Zespół Szkół „Elektryk” im. Noblistów Polskich w Słupsku. Ponadto był lokalnym partnerem i udostępnił przestrzeń Słupskiego Inkubatora Technologicznego (SIT) dla wydarzenia „Słupsk Hack4change 2023 – warsztaty dla dzieci i młodzieży”, zorganizowanego przez Fundację CODE:ME oraz Kamiński Academy. Impreza ta była częścią maratonu programistycznego, który odbywał się w Gdańsku. W jej ramach zorganizowano warsztaty dla dzieci z programowania i robotyki oraz wykład motywacyjny z zakresu odporności psychicznej dla młodzieży. Dla rodziców dzieci i młodzieży zorganizowano wizytę studyjną w SIT, w tym pokaz centrum szkoleniowo-konferencyjnego oraz pracowni OZE.

Zarządzający przygotował i rozesłał do przedsiębiorców z obszaru swojego działania ankietę dotyczącą ich oczekiwań w zakresie szkolnictwa branżowego i wyższego oraz potrzeb szkoleniowych i pożądaných kierunków rozwoju kompetencji swojej kadry.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

W 2023 r. zarządzający kontynuował współpracę z klastrami, w których jest współzałożycielem i partnerem. Są to: Szczeciński Klaster Meblowy, Słupski Klaster Bioenergetyczny, Klaster Transportowo-Logistyczny Północ-Południe (Krajowy Klaster Kluczowy), Klaster Metalowy Metalika, Polski Klaster Budowlany, Pomorski Klaster ICT Interizon (Krajowy Klaster Kluczowy). Zarządzający brał udział w cyklicznych spotkaniach Członków Rady Słupskiego Klastra Bioenergetycznego.

Na potrzeby przedsiębiorców rozważających skorzystanie ze wsparcia nowych inwestycji na podstawie ustawy o wni i wybór kryterium jakościowego związanego z przynależnością do Krajowego Klastra Kluczowego zarządzający opracował listę wszystkich funkcjonujących w Polsce klastrów kluczowych.

W sierpniu 2023 r. w Urzędzie Gminy w Karlinie odbyło się uroczyste podpisanie listu intencyjnego pomiędzy Gminą Karlino, PARR i innymi interesariuszami z rynku energii odnawialnej w sprawie powołania Klastra Energii Zielone Karlino. Zarządzający zadeklarował, że będzie członkiem i współzałożycielem tego klastra.

10. Specjalna Strefa Ekonomiczna „Starachowice” S.A.

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego i na rzecz rozwoju klastrów

W 2023 r. zarządzający strefą kontynuował działania na rzecz edukacji we współpracy ze Świętokrzyską Wojewódzką Komendą Ochotniczych Hufców Pracy w Kielcach. Przedstawiciel spółki zarządzającej strefą jest członkiem Wojewódzkiej Rady Programowej Ochotniczych Hufców Pracy.

Jednym z projektów realizowanych przez Świętokrzyską Wojewódzką Komendę OHP w Kielcach w ramach szkolnictwa zawodowego jest udział w projekcie „Moje Kwalifikacje i Umiejętności Szansą Na Lepsze Jutro”, w ramach którego młodzież w wieku 15–17 lat będzie objęta poradnictwem zawodowym, indywidualnymi zajęciami wyrównawczymi z przedmiotów szkolnych, zajęciami komputerowymi oraz grupowymi zajęciami wyrównawczymi.

W lipcu 2023 r. zarządzający strefą zawarł umowę o współpracy na rzecz rozwoju nauki i transferu wiedzy z Akademią Kopernikańską z siedzibą w Warszawie. W ramach tej umowy strony zadeklarowały chęć wspólnego działania na rzecz nauki, transferu wiedzy, doświadczeń oraz technologii. W celu realizacji tych założeń zarządzający zobowiązał się do wsparcia naukowego projektów badawczych, pomocy w realizacji projektów wdrożeniowych oraz wsparcia naukowego i organizacyjnego konferencji, sympozjów i seminariów. Efektem tej współpracy było zorganizowanie we wrześniu 2023 r. w Kielcach Świętokrzyskiego Forum Rozwoju pod hasłem *Edukacja–Nauka–Rozwój*, w ramach którego przeprowadzono debatę na temat roli nauki w wspieraniu biznesu oraz roli edukacji medycznej w kształtowaniu rozwoju regionalnego.

Zarządzający aktywnie uczestniczył w konsultacjach regionalnych organizowanych przez Urząd Marszałkowski, w tym w posiedzeniach grup roboczych, wspierając prace nad realizacją i kontrolą programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027 w zakresie EFRR oraz EFS+.

Zarządzający uczestniczył też w pracach Zespołu Koordynacji, którego celem jest wdrażanie projektu „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu centralnym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”, realizowanego pod patronatem Ministerstwa Edukacji i Nauki. Głównymi zadaniami Zespołu Koordynacji jest systematyczny przegląd inicjatyw i przedsięwzięć realizowanych w województwie świętokrzyskim w obszarze polityki uczenia się przez całe życie, analizowanie kwestii wpływających na politykę uczenia się przez całe życie w województwie świętokrzyskim oraz wspieranie działań służących efektywnemu wydatkowaniu w województwie świętokrzyskim środków przeznaczonych na edukację. Jednym z efektów działalności Zespołu Koordynacji jest aktywne popularyzowanie idei świadomego planowania kariery edukacyjno-zawodowej i promowanie szkolnictwa branżowego poprzez mobilne doradztwo zawodowe, w ramach którego przeprowadzono zajęcia dla 111 uczniów klas VII i VIII z 5 szkół podstawowych województwa świętokrzyskiego.

11. Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

W 2023 r. działania zarządzającego obejmowały:

- dofinansowanie wyposażenia egzaminacyjnych pracowni nauki zawodu w Zespole Szkół Technicznych nr 5 w Suwałkach,
- wsparcie finansowe z okazji obchodów 77-lecia Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Stanisława Staszica w Sejnach,
- współorganizację i udział w konferencji naukowej w Państwowej Uczelni Zawodowej w Suwałkach *Synergia Nauki i Gospodarki w Dynamicznym Otoczeniu*,
- wspomniane już wsparcie wydarzenia pt. *POZNAJ zawodowców. DOTKNIJ zawodu* – spotkania uczniów szkół podstawowych w firmie PLUM,
- udział w projekcie „Transfer wyników B+R z uczelni województwa podlaskiego do otoczenia gospodarczo-społecznego” w ramach programu Ministerstwa Edukacji i Nauki „Nauka dla Społeczeństwa” polegający na przeprowadzeniu wśród przedsiębiorców ankiety, której celem było zbadanie świadomości oraz założeń przedsiębiorców dotyczących funkcjonowania systemu ochrony i komercjalizacji wyników badań tworzonych w uczelni,
- wsparcie i popularyzację konkursu „*BizneSÓWKI - zaPARKuj swój biznes*”, organizowanego przez Park Naukowo-Technologiczny Polska–Wschód w Suwałkach oraz Prezydenta Miasta Suwałki. Konkurs był skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych i miał na celu upowszechnianie wiedzy na temat przedsiębiorczości,
- popularyzację konkursu Narodowego Centrum Badań i Rozwoju „*Kształcenie na potrzeby gospodarki*”, realizowanego w ramach Działania 01.05 Umiejętności w szkolnictwie wyższym, Priorytet 1 Umiejętności, Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027. Ideą konkursu było dostosowanie uczelnianej oferty do potrzeb

- rozwoju gospodarki oraz zielonej i cyfrowej transformacji, której szybkie tempo wymaga znacznej podaży nowych umiejętności, kompetencji oraz wiedzy,
- rozpowszechnianie informacji o II edycji konkursu „Wschodzący Innowatorzy”, którego organizatorem w woj. podlaskim była Politechnika Białostocka. Konkurs realizowany w ramach Politechnicznej Sieci VIA CARPATIA skierowany był do uczniów szkół ponadpodstawowych. Zadaniem uczestników było zaproponowanie praktycznego rozwiązania dla jednego z przedsiębiorców działającego w regionie,
 - popularyzacja obchodów Dnia Inżyniera (Dnia Otwartego) na Wydziale Politechnicznym Państwowej Uczelni Zawodowej w Suwałkach, w ramach którego zorganizowano 14 różnych lekcji pokazowych i warsztatów z zakresu mechatroniki, budownictwa, transportu i analizy żywności,
 - uczestnictwo w specjalistycznej konferencji branżowej na Wydziale Mechanicznym Politechniki Białostockiej z udziałem przedsiębiorców z obszaru przypisanego zarządzającemu,
 - wziął udział w organizacji wizyt studentów Wydziału Politechnicznego Państwowej Uczelni Zawodowej w Suwałkach w przedsiębiorstwach: Suwalskie Kopalnie Surowców Mineralnych, Kruszbet, Tanne, Decco, Grupa PADMA, Aquael, Cezar.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. jest członkiem dwóch Krajowych Klastrow Kluczowych: Polskiego Klastra Budowlanego oraz Evoluma Klastra Przemysłowego (dawniej Klastr Obróbki Metali). Bierze udział w spotkaniach członków klastrow oraz podejmuje współpracę przy realizacji działań klastrow, organizacji spotkań skierowanych do przedsiębiorców oraz wydarzeń gospodarczych takich jak: targi, misje gospodarcze, konferencje.

W 2023 r. zarządzający strefą:

- zorganizował Debatę Gospodarczą z udziałem Evoluma Klastr Przemysłowy, skierowaną do przedsiębiorców, poświęconą m.in. sytuacji gospodarczej w regionie i wsparciu, jakie oferuje SSSE S.A.,
- zorganizował w Białymstoku konferencję z okazji Dnia Przedsiębiorcy, w której udział wzięli m.in. dyrektor Centrum Obsługi Przedsiębiorców Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. w Białymstoku, ekspert z Banku Gospodarstwa Krajowego oraz prezes zarządu Evoluma Klastr Przemysłowy,
- wspierał organizację cyklicznych spotkań Grupy Zaawansowanej Współpracy Technologicznej jako miejsca do dzielenia się przez wymiany doświadczeń członków Evoluma Klastr Przemysłowy w zakresie innowacyjnych rozwiązań w przedsiębiorstwach, m.in. spotkania pt. *Elektronika przemysłowa ery cyfrowej* w firmie klastrowej PLUM, spotkania warsztatowego Living Lab *Gospodarka obiegu zamkniętego* w przedsiębiorstwie SaMASZ, spotkania pt. *Przemysł 4.0 oraz Robotyzacja spajania materiałów i Cyfrowe Innowacje* w ALNEA i *Automatyzacja i optymalizacja procesów produkcyjnych* w JAZON,
- popularyzował w mediach społecznościowych działania Evoluma Klastr Przemysłowy i Polskiego Klastra Budowlanego, w szczególności publikował relacje z wydarzeń klastrowych takich jak: wizyty studyjne u przedsiębiorców: Schmalz Polska, Terka, Curtis-

- Wright Metal Improvement Company, KUKA, misje gospodarcze do USA, Turcji, wizyty studyjne w Norwegii, Tajlandii, Republice Południowej Afryki,
- wsparł wydarzenie *POZNAJ zawodowców. DOTKNIJ zawodu* organizowane przez Klaster Obróbki Metali i Instytut Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku, którego celem było zwiększenie świadomości młodzieży na temat różnych zawodów oraz pomoc przy wyborze szkoły średniej.

12. Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu (Tarnobrzaska SSE)

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego oraz klastrów

W 2023 r. działania zarządzającego w tych obszarach sprowadzały się do:

- kontynuowania warsztatów kompetencji miękkich dla szkół ponadpodstawowych i uczelni z obszaru jego działania, m.in. w Zespole Szkół im. Ks. S. Staszica w Tarnobrzegu (edycja V) oraz w Zespole Szkół im. por. Józefa Sarny w Gorzycach (edycja VI),
- patronatu nad konkursami i partnerstwa w wydarzeniach promujących działania na rzecz rozwoju przyszłych kadr, takich jak:
 - Dzień Bezpiecznego Internetu organizowany przez Centrum Edukacji Zawodowej w Stalowej Woli,
 - Konkurs Języka Angielskiego i Wiedzy o Krajach Anglojęzycznych organizowany przez sandomierską Filię Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (UJK) dla uczniów szkół podstawowych i średnich,
 - Konkurs „Supertechnik regionu” oraz konferencja naukowa organizowana przez Zespół Szkół nr 2 w Gorzycach oraz Samodzielny Zakład Mechatroniki UJK w Sandomierzu,
 - Kubek Biznesu „Świat biznesu w środowisku akademickim” Państwowej Uczelni Zawodowej im. prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu (PUZ),
- udziału w Targach Edukacji i Pracy organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu,
- udziału w Śniadaniu Biznesowym poświęconym edukacji zawodowej w Nisku,
- uczestnictwa w radach programowych oraz współpracy w zakresie tworzenia nowych kierunków studiów dostosowanych do potrzeb inwestorów w PUZ w Tarnobrzegu,
- udziału w konferencji dot. szkolnictwa zawodowego i spotkaniu z dyrektorami lokalnych szkół ponadpodstawowych organizowanym przez Wydział Mechaniczno-Technologiczny Politechniki Rzeszowskiej w Stalowej Woli,
- uczestnictwa w targach edukacji i pracy w Tarnobrzegu, Nisku oraz Stalowej Woli,
- udziału w debacie dla młodzieży dotyczącej rozwoju Podkarpacia, organizowanej w Stalowej Woli,
- organizacji wizyty uczniów klas 8 Szkoły Podstawowej nr 9 w Tarnobrzegu w Oddziale Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. w Tarnobrzegu oraz u jednego z przedsiębiorców działających na terenie strefy tarnobrzelskiej – w Zakładzie Mechanicznym Siarkopol w Tarnobrzegu,
- udziału w spotkaniach klastra Wschodni Sojusz Motoryzacyjny oraz w Walnym Zgromadzeniu Członków Stowarzyszenia Wschodni Sojusz Motoryzacyjny.

13. Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o.

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego

- Zarządzający strefą realizuje działania związane ze szkolnictwem branżowym w ramach powołanego przez siebie Klastra Edukacyjnego INVEST in EDU i otwartego w grudniu 2022 r., działającego pod szyldem ww. klastra, Centrum Szkoleniowego INNOVATION PARK w Wałbrzychu. W 2023 r. działania te obejmowały:
- organizację webinarów z członkiem klastra – przedsiębiorcą LMCG pn. „Pułapki przy wdrażaniu TPM” i „Pułapki przy wdrażaniu systemu sugestii” dla przedsiębiorców zrzeszonych w klastrze oraz dla inwestorów z obszaru strefy wałbrzyskiej,
- promocję Centrum Szkoleniowego i posiadanych technologii szkoleniowych w trakcie Strefowych Targów Pracy, Dolnośląskiego Forum Gospodarczego w Szczawnie-Zdroju, Business Mixer, Akademickich Targów Pracy Politechniki Opolskiej, Dnia Otwartego na Politechnice Wrocławskiej Filii w Wałbrzychu,
- organizację konkursu pn. „KONKURS INVEST in EDU – zintegrowani wokół umiejętności” dla doradców zawodowych w ramach Dolnośląskiej Sieci Szkół Wspierających Uzdolnienia pod patronatem Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego oraz Dolnośląskiego Kuratora Oświaty. Celem konkursu było upowszechnienie w pracy z dziećmi i młodzieżą metody projektu badawczego na rzecz ich rozwoju osobistego i społecznego, kształcenie umiejętności zawartych w Zintegrowanej Strategii Umiejętności, projektowanie metod pracy z uczniami, które wspierają zainteresowania i uzdolnienia, wpływają na wzrost aktywności w procesie uczenia się, podnoszą umiejętności pracy zespołowej, przygotowują do pracy badawczej, krytycznego myślenia i twórczego rozwiązywania problemów oraz doskonałą umiejętność wykorzystania narzędzi cyfrowych w nauce,
- udział w konferencji „Sektor NUB (Nowoczesne Usługi Biznesowe) a dolnośląski rynek pracy” organizowanej przez Sektorową Radę ds. Kompetencji,
- partnerstwo przy V edycji projektu „Girls Go Technology” prowadzonego przez Mercedes Benz Manufacturing Poland,
- udział w posiedzeniu Rady Konsultacyjnej ds. Kształcenia Zawodowego w Kuratorium Oświaty we Wrocławiu, na którym zaprezentowano klastry edukacyjne z trzech stref: wałbrzyskiej, legnickiej i kamiennogórskiej,
- realizację dwóch pilotażowych programów dla szkół „Poznaj nasz VR” oraz „Gra na start”, których celem była promocja możliwości Klastra Edukacyjnego INVEST in EDU i Centrum Szkoleniowego INNOVATION PARK oraz pozyskanie nowych członków klastra,
- udział w konferencji logistycznej LUCA na Politechnice Opolskiej, Dniach Otwartych w Akademii Nauk Stosowanych im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu, panelu dyskusyjnym w trakcie konferencji zorganizowanej przez Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w ramach „Tygodnia Przedsiębiorczości”,
- organizację wycieczek zawodoznawczych dla uczniów Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi w Pławnicy do zakładu Mondi BZWP, dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 3 w Kłodzku do Leroy Merlin, dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 7 w Nowej Rudzie do Umicore Autocat Poland, Framo Morat Polska i Morat Swoboda Motion, dla uczniów

- ze Szkoły Podstawowej w Wojborzu do Zetkama oraz dla studentów kierunku logistyka na Akademii Nauk Stosowanych im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu do NSK Steering System Europe /Polska/,
- zorganizowanie (wspólnie z Dolnośląskim Wojewódzkim Urzędem Pracy) dla członków klastra edukacyjnego szkolenia ASSESSMENT CENTER,
 - udział w panelu i prezentację rozwiązań VR na Międzynarodowym Forum społeczno-ekonomicznym – kompetencje przyszłości w Poznaniu,
 - udział w konferencji organizowanej przez COVENTRY UNIVERSITY WROCLAW pn. „Kompetencje dla przemysłu przyszłości” oraz w konferencji zorganizowanej na Akademii Nauk Stosowanych im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu na temat stosowania modelu STEAM w edukacji oraz wykorzystania zasobów laboratoriów przyszłości,
 - partnerstwo w konkursie „Talenty Informatyczne”,
 - uczestnictwo w spotkaniu nauczycieli i doradców zawodowych współpracujących z Dolnośląskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli,
 - udział w *Dniu Kariery* organizowanym przez filię Politechniki Wrocławskiej w Wałbrzychu,
 - udział w wydarzeniu organizowanym w ramach Dnia Ojca przez Dolnośląski Urząd Wojewódzki „Przygoda z tatą”,
 - organizację Dnia Otwartego (w ramach „Dnia Przedsiębiorcy”) i praktyk uczniów szkoły średniej obejmujących wiedzę teoretyczną i warsztaty z zakresu programowania, modelowania 3D i druku 3D w Centrum Szkoleniowym INNOVATION PARK,
 - udział w wydarzeniu KUKA „RoboTrip” poświęconym wprowadzaniu robotyzacji i automatyzacji oraz w festiwalu „Dzieje się” w Nowej Rudzie, na którym zaprezentowano technologię VR i ofertę Centrum Szkoleniowego,
 - udział w konferencji „Nowoczesne rozwiązania cyfrowe dla bezpieczeństwa danych oraz sprawnej komunikacji wraz z trendami w obszarze hybrydowego nauczania”,
 - udział w forum MEGA organizowanym przez Uniwersytet Ekonomiczny Filia w Jeleniej Górze,
 - umeblowanie i wyposażenie Centrum Szkoleniowego INNOVATION PARK oraz uruchomienie procedury przetargowej na zakup linii produkcyjnej,
 - udział klastra i jego członków w komercyjnych Targach Pracy we Wrocławiu Talent Days,
 - organizację stoiska klastra i prezentację oferty szkoleń VR z Centrum Szkoleniowego na wydarzeniu „Made in Wrocław”,
 - partnerstwo i ufundowanie nagród w konkursie dla programistów w formule hackathonu mObywatel mHack, zorganizowanym we Wrocławiu przez Centralny Ośrodek Informatyki, partnerstwo i sfinansowanie szkolenia/warsztatów w XII ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Młodych Logistyków w Akademii Nauk Stosowanych im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu,
 - zorganizowanie w Centrum Szkoleniowym (we współpracy z Politechniką Wrocławską) dla uczniów szkół średnich z Wrocławia, Jeleniej Góry i Wałbrzycha warsztatów pn. „Wodór – paliwo przyszłości” w ramach projektu dofinansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu,
 - przeprowadzenie w ramach Dolnośląskiego Festiwalu Nauki, we współpracy z Akademią Nauk Stosowanych im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu, warsztatów z wykorzystaniem

- VR pn. „Wirtualna rzeczywistość: przyszłość edukacji” na terenie Centrum Szkoleniowego,
- zorganizowanie w Centrum Szkoleniowym „Tygodnia Przedsiębiorczości”, w ramach którego odbyły się warsztaty dla szkół podstawowych, średnich i wyższych z zakresu: systemów VR, druku 3D i robotyki, warsztaty „ESSA w biznesie – jak z powodzeniem prowadzić własną firmę i czerpać z pracy przyjemność”. W trakcie wydarzenia przedstawiono uczniom nowoczesne technologie wykorzystywane w kształceniu zawodowym (m.in. na przykładzie spawania w wersji VR i AR), a także zapotrzebowanie kadrowe przedsiębiorców działających w strefie wałbrzyskiej,
 - organizację w Centrum Szkoleniowym warsztatów „Grywalizacja”, na których wspólnie z Dolnośląskim Wojewódzkim Urzędem Pracy przedstawiono możliwości wykorzystania w doradztwie zawodowym komercyjnych i dedykowanych gier planszowych,
 - przeprowadzenie w Centrum Szkoleniowym pierwszych warsztatów w warunkach dla dzieci ze szczególnymi wymaganiami (autyzm, zespół Aspergera) dla uczniów z klasy informatycznej Zespołu Szkół im. Marii Skłodowskiej-Curie w Szczawnie-Zdroju,
 - zorganizowanie na terenie Centrum Kształcenia, we współpracy z Dolnośląskim Wojewódzkim Urzędem Pracy, w ramach Europejskiego Roku Umiejętności, warsztatów z autoprezentacji dla studentów uczelni partnerskich z Klastra Edukacyjnego,
 - zorganizowanie, wspólnie z Kołem Naukowym Politechniki Wrocławskiej „Robocik”, Dolnośląskim Parkiem Innowacji i Nauki – Centrum Druku 3D, KidsTech-STEAM EDUkacja i filią Politechniki Wrocławskiej w Wałbrzychu, „Konkursu Druku 3D”, w którym udział wzięli uczniowie Kłodzkiej Szkoły Przedsiębiorczości, Zespołu Szkół nr 1 w Świdnicy, Zespołu Szkół Politechnicznych „Energetyk” z Wałbrzycha, Zespołu Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących KZL w Lubaniu, Zespołu Szkół nr 5 im. Maksymiliana Tytusa Hubera w Wałbrzychu oraz Lotniczych Zakładów Naukowych we Wrocławiu,
 - rozszerzenie grona członków klastra edukacyjnego o 27 podmiotów, głównie szkół różnego szczebla i przedsiębiorców,
 - opracowanie nowego regulaminu i powołanie nowej Rady Klastra Edukacyjnego.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Od wielu lat działania zarządzającego strefą wałbrzyską w obszarze klastrów koncentrują się na Dolnośląskim Klastrze Motoryzacyjnym (DKM), którego jest liderem wspierającym oraz na Dolnośląskim Klastrze Lotniczym (DKL).

W 2023 r. działania dotyczące DKM polegały na:

- udziale w organizacji spotkania członków klastra w ramach cyklu „Środy z Energią” i spotkania „Dokąd zmierza rynek energii”,
- współorganizacji szkolenia „Planowane zmiany w dyrektywie maszynowej”,
- uczestnictwie w „Move International Mobility Congres” – wydarzeniu, które co roku gromadzi wielu ekspertów i praktyków z sektora e-mobility i jest okazją do dyskusji na temat przyszłości motoryzacji,
- udziale w ramach umowy partnerskiej w „Automotive CEE Day 2023” w Opolu,

- współorganizacja konferencji „Optymalizacja zakładów produkcyjnych w sektorze automotive” w Centrum Szkoleniowym,
- partnerstwie w III Międzynarodowym Forum Czystości Technicznej & EXPO w Opolu,
- powołaniu i pierwszym spotkaniu nowej Rady Dolnośląskiego Klastra Motoryzacyjnego w Legnicy,
- udziale w organizacji w Legnicy szkolenia dla członków DKM na temat czystości technicznej pn. „Czystość techniczna – skuteczność, koszty i bezpieczeństwo procesów czyszczenia przemysłowego”, poprowadzonego przez Bio-Circle Surface Technology,
- współorganizacji i udziale w konferencji „Jakościowa Petarda” na temat standardów jakości produkcji.

Aktywność zarządzającego w zakresie Dolnośląskiego Klastra Lotniczego obejmowała:

- optymalizację polegającą na stworzeniu interaktywnego terminarza działań i spotkań DKL, w którym członkowie klastra mogą sami proponować terminy spotkań i wizyt studyjnych oraz inicjować nowe aktywności,
- udział w spotkaniu partnerów DKL z cyklu „Poznajmy się”, które było okazją do zaprezentowania ich działalności, wymiany doświadczeń oraz omówienia planu działania klastra na 2023 r.,
- udział w organizacji webinaru dla członków klastra pn. „Fundusze unijne dla firm w ramach budżetu na lata 2021–2027”, w trakcie którego uczestnicy mogli poznać ofertę Sieci Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich, możliwości wsparcia w ramach programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021–2027 (FEDS) oraz Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021–2027 (FENG),
- udział w Zwyczajnym Walnym Zebraniu Członków Stowarzyszenia Dolnośląskiego Klastra Lotniczego,
- wizytę studyjną u przedsiębiorców: Radiotechnika Marketing i Lotniczy Dworzec Towarowy Wrocław,
- współorganizację V Konferencji Dolnośląskiego Klastra Lotniczego pn. „Nowe Projekty – współpraca”.

14. Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.

Działania w zakresie szkolnictwa branżowego i na rzecz rozwoju klastrów

W 2023 r. zarządzający strefą zainaugurował program stypendialny „Kasa dla Asa”, skierowany do uczniów szkół branżowych i techników. Główne cele tego programu to: wspomaganie finansowe zdolnych, wyróżniających się uczniów, w celu realizacji ich aspiracji edukacyjnych; propagowanie kształcenia zawodowego (branżowego) i technicznego, a także rozszerzanie współpracy W-MSSE SA ze szkołami branżowymi i technikami oraz przedsiębiorcami, w celu rozwijania wysokiej jakości kształcenia, dostosowanego do potrzeb rynku pracy. Stypendia, ufundowane przez zarządzającego, mogą otrzymać uczniowie szkół branżowych (I i II stopnia) oraz techników, którzy osiągnęli bardzo dobre wyniki w nauce. Dodatkowo uczniowie ci powinni odbyć praktyki zawodowe lub staże u przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na podstawie zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy lub decyzji o wsparciu nowych inwestycji, wydanych przez zarządzającego strefą. Mogą też legitymować się innymi, szczególnymi osiągnięciami.

W dwóch edycjach programu (odrębnie za I i II semestr roku szkolnego 2022/2023) stypendia W-MSSE SA (po 1000 zł każde) otrzymało 6 uczniów szkół branżowych i 6 uczniów techników. Ponadto 1 uczeń szkoły branżowej otrzymał wyróżnienie Zarządu W-MSSE SA. Swoje wyróżnienia 4 uczniom techników przyznał również Wojewoda Warmińsko-Mazurski, który objął patronatem uroczyste rozstrzygnięcia obu edycji. Program stypendialny „Kasa dla Asa” będzie kontynuowany w 2024 roku.

W-MSSE SA uczestniczy w pracach Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji (WZK) ds. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 w województwie warmińsko – mazurskim, kierowanych przez Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. W roku 2023 odbyły się dwa posiedzenia zespołu: pierwsze w przedmiocie przyjęcia „Zoperacjonalizowanego Programu Wdrażania ZSU 2030 dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego”, natomiast drugie – wizji działalności i propozycji konkretnych działań WZK, przedstawienia potrzeb kompetencyjnych przedsiębiorców oraz zaprezentowania narzędzia monitorowania strategii LLL (ang. *Lifelong Learning* – strategia uczenia się przez całe życie, promowana przez Unię Europejską) w regionie.

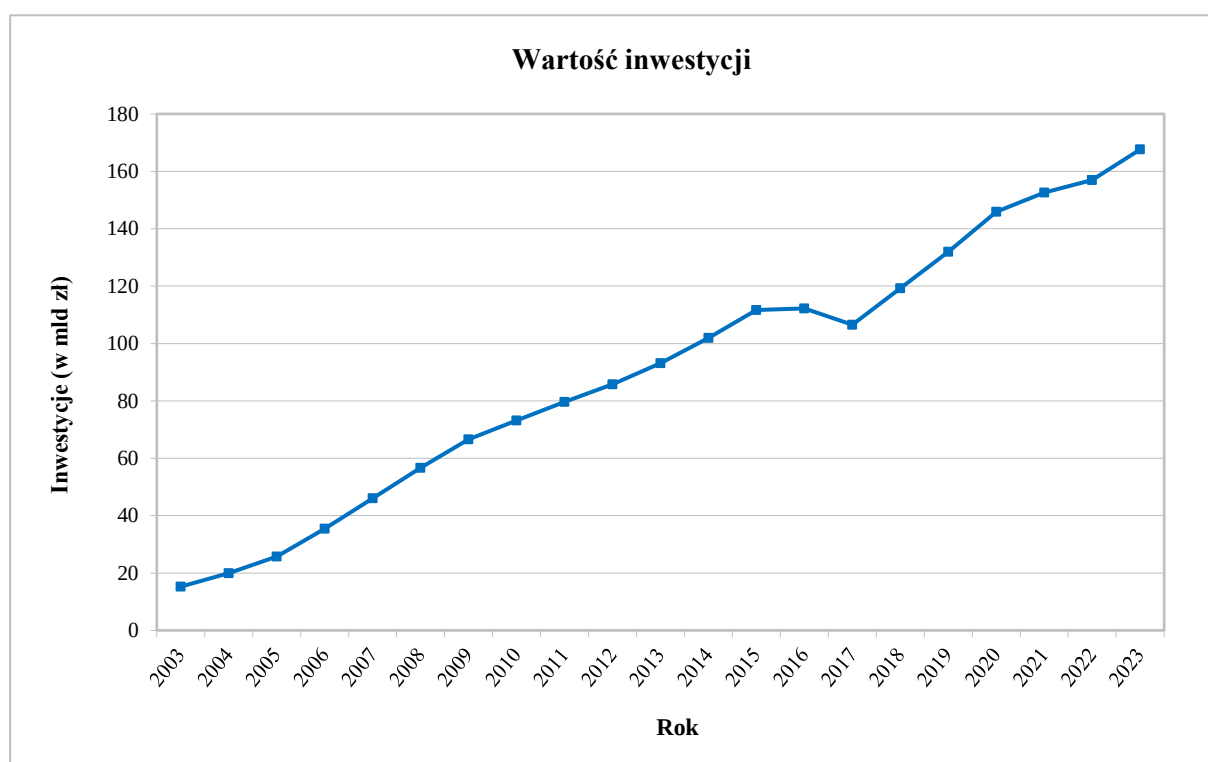
Podsumowanie

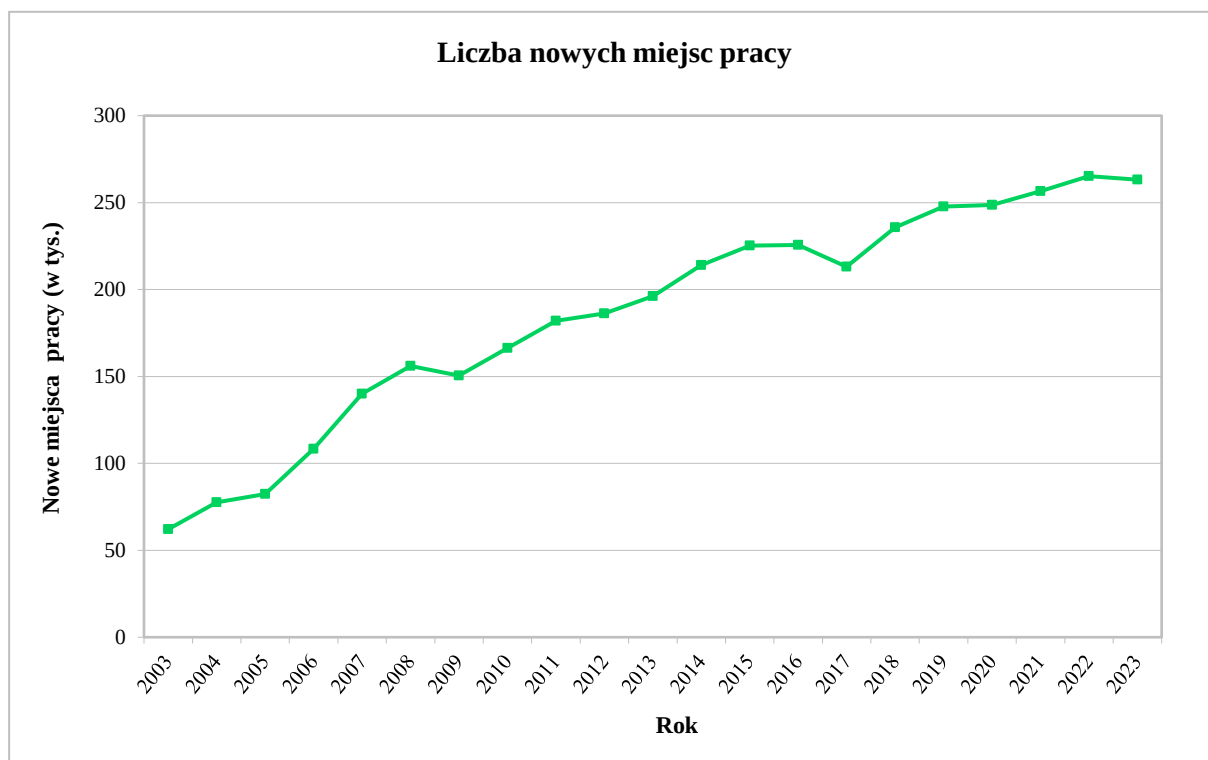
Rok 2023 charakteryzował się zróżnicowaną dynamiką zmiennych opisujących efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w porównaniu z 2022 r. Dynamika nakładów inwestycyjnych była dodatnia i wyższa niż w roku 2022. Wartość inwestycji wzrosła o prawie 6,8%, podczas gdy rok wcześniej nakłady inwestycyjne zwiększyły się o 2,9%. Dynamika nowych miejsc pracy i zatrudnienia ogółem była ujemna. Liczba nowych miejsc pracy skurczyła się o ponad 1,9 tys. etatów, natomiast zatrudnienie ogółem spadło o prawie 4,5 tys. pracowników. W ujęciu procentowym spadki te wynosiły odpowiednio 0,8% i 1,1%.

Od 2. połowy 2019 r. nie ma możliwości wydania zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy. Wynika to z zastąpienia instrumentu specjalnych stref ekonomicznych wsparciem udzielanym na podstawie *ustawy o wni*. Brak nowych zezwoleń dla inwestycji w strefach, co więcej – wygaszanie zezwoleń na wnioski przedsiębiorców, którzy zrealizowali inwestycje, spełnili wszystkie warunki udzielania pomocy publicznej i wykorzystali przysługującą im pulę wsparcia w postaci zwolnienia podatkowego, to jedne z przyczyn spadku liczby nowych miejsc pracy i zatrudnienia ogółem w statystykach dotyczących wyników stref. Wspomniane wygaśnięcie zezwolenia dla projektu w pełni zrealizowanego nie oznacza, że działalność w granicach stref jest automatycznie likwidowana. Brak ważnego zezwolenia uniemożliwia jednak objęcie takiej działalności sprawozdawczością stanowiącą podstawę do sporządzenia niniejszej *Informacji*.

Nie bez znaczenia dla wyników stref na koniec 2023 r. jest też trudna sytuacja społeczno-gospodarcza i polityczna, skutkująca fluktuacją zatrudnienia u części przedsiębiorców.

Na poniższych wykresach przedstawiono wartość nakładów inwestycyjnych i liczbę nowych miejsc pracy w strefach w latach 2003–2023.

Mapa specjalnych stref ekonomicznych w Polsce

